

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ,  
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ  
Ι.Τ.Υ.Ε. «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Αγγελική Ευθυμίου Ηλίας Δήμος  
Μαρία Μητσιάκη Ιουλία Αντύπα



**Εικονογραφημένο Λεξικό**  
**Το Πρώτο μου Λεξικό**

**Α΄, Β΄, Γ΄ Δημοτικού**

**Τόμος 7ος**

**(Τ,τ – Υ,υ – Φ,φ – Χ,χ – Ψ,ψ – Ω,ω – Παράρτημα)**



# **Εικονογραφημένο Λεξικό**

## **Α΄, Β΄, Γ΄ Δημοτικού**

### **Το Πρώτο μου Λεξικό**

#### **Τόμος 7ος**

**(Τ,τ – Υ,υ – Φ,φ – Χ,χ – Ψ,ψ – Ω,ω – Παράρτημα)**

## **ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ**

**Αγγελική Ευθυμίου, Λέκτ. Δημοκρίτειου Παν. Θράκης  
Ηλίας Δήμος, Εκπαιδευτικός Π.Ε.**

**Μαρία Μητσιάκη, Φιλολόγος  
Ιουλία Αντύπα, Λεξικογράφος**

## **ΚΡΙΤΕΣ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ**

**Α. Ν. Συμεωνίδου-Χριστίδου, Καθηγήτρια Α.Π.Θ.  
Κωνσταντίνος Παπανδρέου, Σχολικός Σύμβουλος  
Εμμανουήλ Χαρίτος, Εκπαιδευτικός Π.Ε.**

## **ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ**

**Λήδα Βαρβαρούση, Εικονογράφος – Σκιτσογράφος**

## **ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ**

**Ελένη Λεοντσίνη, Φιλολόγος**

## **ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ**

**Πέτρος Μπερερής, Σύμβουλος του Παιδαγ. Ινστιτούτου  
Χρήστος Παπαρίζος, Σύμβουλος του Παιδαγωγ. Ινστιτ.**

## **ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ**

**Dr Αρετή Καραθανάση-Κατσαούνου, Μόνιμη  
Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου**

## **ΕΞΩΦΥΛΛΟ**

**Αγγέλικα Κοροβέση, ζωγράφος**

## **ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ**

**ACCESS Γραφικές Τέχνες Α.Ε.**

**Η προσαρμογή του βιβλίου έγινε από την Ομάδα  
ανάπτυξης ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού  
προσβάσιμου από αμβλύωπες μαθητές, του έργου  
“Σχεδιασμός και Ανάπτυξη προσβάσιμου  
εκπαιδευτικού και εποπτικού υλικού για μαθητές  
με αναπηρίες – Οριζόντια Πράξη”**

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ  
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ  
& ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»**

**Αγγελική Ευθυμίου    Ηλίας Δήμος  
Μαρία Μητσιάκη    Ιουλία Αντύπα**

**ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ: ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ**

# **Εικονογραφημένο Λεξικό Α΄, Β΄, Γ΄ Δημοτικού**

**Το Πρώτο μου Λεξικό**

**Τόμος 7ος**

**(Τ,τ – Υ,υ – Φ,φ – Χ,χ – Ψ,ψ – Ω,ω – Παράρτημα)**

**Γ΄ Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία  
Πράξεων 2.2.1.α: «Αναμόρφωση των προγραμμάτων  
σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»**

**ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ**

**Δημήτριος Βλάχος**

**Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ**

**Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου**

**Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων βιβλίων και  
παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με  
βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και το  
Νηπιαγωγείο»**

**Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου**

**Γεώργιος Τύπας**

**Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου**

**Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου**

**Γεώργιος Οικονόμου**

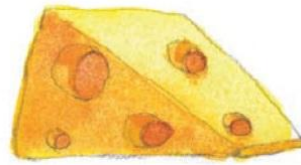
**Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου**

**Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό  
Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.**

**Προέλευση Χάρτη της Ελλάδας**

**«Γνωρίζω την Ελλάδα» Γεωγραφία Ε΄ Δημοτικού,  
Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, Έκδοση Δ΄,  
Αθήνα 2005**

# Τ τ



α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

**ταβάνι** [το] ουσιαστικό (ταβάνια)

☑ Το ταβάνι είναι το μέρος του δωματίου που είναι πάνω από το κεφάλι σου. ○ οροφή ● πάτωμα

🎵 τα-βά-νι

**ταβέρνα** [η] ουσιαστικό (ταβέρνες)

☑ Η ταβέρνα είναι ένα λαϊκό εστιατόριο που προσφέρει φαγητό και ποτό. ◇ ψαροταβέρνα

🎵 τα-βέρ-να

**τάβλι** [το] ουσιαστικό

☑ Το τάβλι είναι ένα επιτραπέζιο παιχνίδι που παίζεται με δύο ζάρια και τριάντα πούλια. 🎵 τά-βλι

- Η λέξη τάβλι δε χρησιμοποιείται στον πληθυντικό αριθμό.



**ταγέρ** [το] ουσιαστικό

☑ Το ταγέρ είναι μία φούστα κι ένα σακάκι από το ίδιο ύφασμα που φοριούνται μαζί. 🎵 τα-γέρ

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

**τάζω** ρήμα (έταξα, θα τάξω)

☑ Όταν τάξεις σε κάποιον κάτι, του το υπόσχεσαι.

🖋️ «Ο μπαμπάς μου έταξε να πάμε μαζί για μπάλα αλλά το ξέχασε!» είπε ο Κώστας.

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

✓ Όταν τάξεις κάτι στον Θεό ή τους Αγίους, υπόσχεσαι να τους το αφιερώσεις.

◇ Η θεία του κύριου Μιχάλη έκανε τάμα μία λαμπάδα σαν το μπόι της. 🎵 τά-ζω

**ταιίζω** ρήμα (τάισα, θα ταΐσω)

☑ Όταν ταΐζεις κάποιον, του δίνεις να φάει.

◇ Το μωρό της θείας Κατερίνας θέλει τάισμα κάθε τρεις ώρες. 🎵 τα-ϊ-ζω

**ταινία** [η] ουσιαστικό (ταινίες)

☑ Η ταινία είναι ένα έργο που βλέπεις στον κινηματογράφο ή στην τηλεόραση. ○ φιλμ

✓ Ταινία λέμε και μία μακρόστενη λουρίδα από χαρτί ή ύφασμα. 🖋️ Ο κύριος Γιάννης έκλεισε το

κουτί με μία κολλητική ταινία. ○ κορδέλα 🎵 ται-νί-α

**ταίρι** [το] ουσιαστικό → ταιριάζω

**ταιριάζω** ρήμα (ταΐριαξα και ταΐριασα, θα ταιριάξω και θα ταιριάσω)

☑ Όταν δύο πράγματα ταιριάζουν, συνήθως μοιάζουν μεταξύ τους και τα χρησιμοποιούμε μαζί σαν σύνολο.

🖋️ «Αυτή η κόκκινη τσάντα ταιριάζει με τα κόκκινα παπούτσια μου» είπε η κυρία Μαργαρίτα.

✓ «Δε μου ταιριάζει αυτό το φόρεμα!» είπε η θεία Έλλη. Δε μου πάει. «Με παχαίνει!» συνέχισε.

✓ Όταν δεν ταιριάζεις με κάποιον, δεν έχετε ίδιο χαρακτήρα, δεν έχετε ίδιες ιδέες. ◇ Χθες η Αθηνά δεν έβρισκε το ταίρι της κάλτσας της. Έτσι φόρεσε



## τακούνι ----- ταλαιπωρώ--

δύο κάλτσες που δεν ήταν και τόσο ταιριαστές.  
Ήταν παράταιρες. 🎵 ται-ριά-ζω

**τακούνι** [το] ουσιαστικό (τακούνια)

☑ Το τακούνι είναι το πίσω μέρος του παπουτσιού μας. Εκεί πατάει η φτέρνα του ποδιού μας. Τα τακούνια είναι φτιαγμένα από λάστιχο, ξύλο ή δέρμα και βγαίνουν σε διάφορα σχέδια. 🎵 τα-κού-νι



**τακτικός**, τακτική, τακτικό επίθετο (τακτικοί, τακτικές, τακτικά) → τάξη

**τακτοποιώ**, τακτοποιούμαι ρήμα (τακτοποίησα, θα τακτοποιήσω)

☑ Όταν τακτοποιείς τα πράγματά σου, τα τοποθετείς στη σωστή τους θέση.  
○ συμμαζεύω, συγυρίζω ✎ Κάθε Σάββατο ο Κώστας και η Αθηνά τακτοποιούν το δωμάτιό τους. Φροντίζουν να είναι τακτοποιημένο.

✓ Ο κύριος Γιάννης είπε πως θα τακτοποιήσει το ζήτημα της εκδρομής. Θα κανονίσει πού θα πάνε και πού θα μείνουν. ○ ρυθμίζω, κανονίζω

◇ **τακτοποίηση** 🎵 τα-κτο-ποι-ώ

**ταλαιπωρώ**, ταλαιπωρούμαι ρήμα (ταλαιπώρησα, θα ταλαιπωρήσω)

☑ Όταν ταλαιπωρείς κάποιον, τον κάνεις να πονά ή να στενοχωριέται. Τον κάνεις να υποφέρει.

✎ Τα παιδιά της γειτονιάς ταλαιπωρούν συχνά τα ζώα: τους τραβούν την ουρά.

✓ «Με ταλαιπώρησε αυτή η άσκηση μέχρι να τη

## ταλέντο ----- ταμίας

α λύσω!» είπε η Αθηνά στην κυρία Μαργαρίτα.  
β Με παίδεψε. ○ κουράζω, παιδεύω, βασανίζω,  
γ τυραννώ ● ανακουφίζω, ξεκουράζω  
δ ◇ Ο κύριος Γιάννης έζησε μία φοβερή ταλαιπωρία  
ε περιμένοντας δύο ώρες όρθιος στην ουρά στην  
ζ τράπεζα. 🎵 τα-λαι-πω-ρώ

**ταλέντο** [το] ουσιαστικό (ταλέντα)

☑ Όταν έχεις ένα ταλέντο, μπορείς να κάνεις κάτι πολύ καλά. Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται μ' ένα ταλέντο. ✍ Η Αθηνά έχει το ταλέντο της θείας της: ζωγραφίζει πολύ όμορφα. ○ χάρισμα  
✓ Ταλέντο λέμε και κάποιον που έχει ταλέντο.  
🎵 τα-λέ-ντο


**ταλκ** [το] ουσιαστικό


☑ Το ταλκ είναι μία άσπρη αρωματική σκόνη που τη βάζουμε στο δέρμα μας.  
Ταλκ βάζουμε συχνά στα μωρά. 🎵 ταλκ  
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.


**ταμείο** [το] ουσιαστικό (ταμεία)

☑ Το ταμείο είναι ένα κουτί ή ένα συρτάρι όπου φυλάμε τα χρήματα.  
✓ Ταμείο λέμε και το γραφείο που είναι υπεύθυνο για τις πληρωμές. ◇ Ο Κώστας είναι φέτος ο ταμίας της τάξης του: μαζεύει όλα τα χρήματα που του δίνουν κάθε μήνα οι συμμαθητές του. 🎵 τα-μεί-ο

**ταμίας** [ο], [η] ουσιαστικό (ταμίες) → ταμείο

**ταμπέλα** [η] ουσιαστικό (ταμπέλες)  
 ✓ Η ταμπέλα είναι μία επιφάνεια από ξύλο, χαρτί ή πλαστικό που γράφει ένα μήνυμα για να πληροφορεί τον κόσμο για κάτι. Ταμπέλες έχουν απέξω τα μαγαζιά.  Το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη έχει πάνω από την είσοδο μία ταμπέλα που γράφει MINI MARKET. ○ πινακίδα, επιγραφή  
 🎵 τα-μπέ-λα

**ταμπλό** [το] ουσιαστικό  
 ✓ Το ταμπλό είναι ένας πίνακας που έχει πάνω του κουμπιά ή όργανα για να ελέγχουμε μ' αυτά τις ηλεκτρικές συσκευές.  Η Αθηνά κοίταζε το τεράστιο ταμπλό του τηλεφωνικού κέντρου στο γραφείο του μπαμπά της. ○ πίνακας  
 ✓ Ταμπλό λέμε και την τετράγωνη επιφάνεια που είναι πίσω από το καλάθι του μπάσκετ. 🎵 τα-μπλό

**τανάλια** [η] ουσιαστικό (τανάλιες)  
 ✓ Η τανάλια είναι ένα εργαλείο που το χρησιμοποιούμε για να τραβάμε και να βγάζουμε τα καρφιά. ○ δαγκάνα, τσιμπίδα 🎵 τα-νά-λια  
 'τα εργαλεία'

**τάξη** [η] ουσιαστικό (τάξεις)  
 ✓ Η τάξη σου είναι ο χώρος όπου κάνεις μάθημα στο σχολείο.

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις δικαστήριο, δικηγόρος, θηρίο, καημένος, πιάνω, τμήμα, φυλακή

## ταξί -----ταξιδεύω

- α** ✓ Τάξη λέμε και το σύνολο των μαθημάτων που  
**β** πρέπει να διδασκόμαστε σε μία χρονιά.  
**γ** ✍ Η έκτη τάξη είναι η πιο δύσκολη απ' όλες  
**δ** τις τάξεις του Δημοτικού.  
**ε** ✓ Τάξη είναι όμως και όλοι οι μαθητές που  
**ε** παρακολουθούν τα ίδια μαθήματα για μία χρονιά.  
**ζ** ✍ Όλη η τρίτη τάξη επισκέφτηκε το μουσείο.  
**η** ✓ Όταν όλα τα πράγματα στο δωμάτιό σου είναι  
**η** τοποθετημένα στη θέση τους, υπάρχει τάξη.  
**θ** ● ακαταστασία ✦ Ο Κώστας είναι πολύ τακτικός,  
**ι** πάντοτε έχει τάξη μέσα στο δωμάτιό του.  
**κ** ● άτακτος, ακατάστατος **τακτοποιώ** 🎵 τά-ξη  
**λ** ✍ 'στο σχολείο'

### **ταξί** [το] ουσιαστικό

**μ** ☑ Το ταξί είναι ένα αυτοκίνητο που μας μεταφέρει  
**ν** όπου θέλουμε κι εμείς πληρώνουμε γι' αυτό τον  
**ξ** οδηγό. ✦ **Ο οδηγός του ταξί, λέγεται ταξιτζής.**

**ο** 🎵 τα-ξί ✍ 'η πόλη'

**π** - Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον  
**ρ** πληθυντικό αριθμό.

### **ταξιδεύω** ρήμα (ταξίδεψα, θα ταξιδέψω)

**σ** ☑ Όταν ταξιδεύεις, πηγαίνεις από τον τόπο που  
**τ** μένεις σ' έναν άλλο τόπο και μένεις εκεί για κάποιο  
**υ** χρονικό διάστημα.

**φ** ✓ «Πού ταξιδεύεις πάλι, Αθηνά;» φώναξε η  
**χ** δασκάλα. Πού γυρνάει το μυαλό σου; Γιατί είσαι  
**ψ** αφηρημένη; ✦ Του θείου Τάκη του αρέσουν πολύ  
**ω** τα ταξίδια. Είναι ένας πρόθυμος ταξιδιώτης. Ο  
θείος Τάκης έχει ένα μεγάλο ταξιδιωτικό γραφείο  
στο Ηράκλειο. 🎵 τα-ξι-δεύ-ω

ταξίδι ----- τάπερ--

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

**ταξίδι** [το] ουσιαστικό (ταξίδια) → ταξιδεύω

**ταξιδιώτης** [ο], **ταξιδιώτισσα** [η] ουσιαστικό  
(ταξιδιώτες, ταξιδιώτισσες) → ταξιδεύω

**ταξιτζής** [ο], **ταξιτζού** [η] ουσιαστικό (ταξιτζήδες)  
→ ταξί

**τάπα** [η] ουσιαστικό (τάπες)

☑ Η τάπα είναι ένα κομμάτι από ξύλο ή φελλό, συνήθως στρογγυλό για να βουλώνουμε ένα άνοιγμα. ✍ Ο θεός Αλέκος έβγαλε την τάπα για ν' αδειάσει την μπανιέρα. 🎵 τά-πα

**ταπεινός**, **ταπεινή**, **ταπεινό** επίθετο (ταπεινοί, ταπεινές, ταπεινά)

☑ Όταν κάποιος είναι **ταπεινός**, δεν υπερηφανεύεται και δεν έχει μεγάλη ιδέα για τον εαυτό του. ○ σεμνός  
✓ Ταπεινό λέμε και κάτι ασήμαντο ή κάτι που δε μας εντυπωσιάζει. ✍ Οι επτά νάνοι ζούσαν σ' ένα μικρό ταπεινό σπιτάκι. ♦ Όταν **ταπεινώνουμε** κάποιον, τον προσβάλλουμε με πολύ άσχημο τρόπο. 🎵 τα-πει-νός

**ταπεινώνω** ρήμα (ταπεινώσα, θα ταπεινώσω)  
→ ταπεινός

**τάπερ** [το] ουσιαστικό

☑ Το τάπερ είναι ένα πλαστικό ή γυάλινο δοχείο με καπάκι όπου βάζουμε τα τρόφιμα για να μένουν

## ταπετσαρία----- ταρακουνώ

α

φρέσκα. 🎵 τά-περ

β

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

γ

δ

**ταπετσαρία** [η] ουσιαστικό (ταπετσαρίες)

ε

☑ Ταπετσαρία λέμε το κάλυμμα από χαρτί ή πλαστικό που βάζουμε στην επιφάνεια ενός τοίχου για να τον κάνουμε πιο όμορφο.

ζ

η

θ

ι

✓ Με ταπετσαρία ντύνουμε και τους καναπέδες και τις καρέκλες. Η ταπετσαρία είναι από ύφασμα, δέρμα ή πλαστικό. 🎵 τα-πε-τσα-ρί-α

κ

λ

μ

ν

ξ

ο

π

ρ

σ

τ

**ταράζω**, **ταράζομαι** ρήμα (τάραξα, θα ταράξω)

☑ Όταν κάποιος ή κάτι μας ταράζει, μας ταρακουνά. 🖋 Η Αθηνά τάραξε μ' ένα ξύλο το νερό της πισίνας.

✓ Όταν κάτι μας ταράζει, μας αναστατώνει ή μας ταλαιπωρεί. Προκαλεί ταραχή. 🖋 Η εξαφάνιση της Ροζαλίας τάραξε πολύ την Αθηνά. ○ αναστατώνω, τρομάζω ● ηρεμώ, καθησυχάζω ◇ Η Αθηνά δεν ήθελε να κάνει μπάνιο. Η θάλασσα ήταν πολύ ταραγμένη, γιατί φυσούσε πολύ. Ο Νίκος είναι μεγάλος ταραξίας, δημιουργεί συχνά φασαρίες, είναι δηλαδή ταραχοποιός. ταραχή 🎵 τα-ρά-ζω

υ

φ

χ

ψ

ω

**ταρακουνώ** και **ταρακουνάω**, **ταρακουνιέμαι** ρήμα (ταρακούνησα, θα ταρακουνήσω)

☑ Όταν ταρακουνάς κάποιον, τον κουνάς δυνατά.

🖋 Ο Κώστας έπιασε την Αθηνά από τους ώμους και την ταρακούνησε δυνατά για να ξυπνήσει.

○ ταράζω ● ηρεμώ 🎵 τα-ρα-κου-νώ

**ταράτσα** [η] ουσιαστικό (ταράτσες)

☑ Η ταράτσα είναι η επίπεδη στέγη ενός κτιρίου. Είναι στρωμένη με τσιμέντο ή πλάκες.

✍ Η θεία του κυρίου Μιχάλη απλώνει τα ρούχα της στην ταράτσα. 🎵 τα-ρά-τσα

**τάρτα** [η] ουσιαστικό (τάρτες)

☑ Η τάρτα είναι σαν στρογγυλή ανοιχτή πίτα που είναι φτιαγμένη από μία σφιχτή ζύμη. Αν είναι γλυκιά, έχει γέμιση από κρέμα και φρούτα ή μαρμελάδα. Αν είναι αλμυρή, τη γεμίζουμε με τυρί και άλλα υλικά. 🎵 τάρ-τα

**τάση** [η] ουσιαστικό (τάσεις)

☑ Ο Νίκος έχει την τάση να λέει αστεία, και όλοι να γελούν. Συνήθως λέει αστεία.

✓ Όταν πέφτει η τάση του ρεύματος, δεν έχουμε ρεύμα. 🎵 τά-ση

**τατουάζ** [το] ουσιαστικό

☑ Το τατουάζ είναι μία εικόνα ή ένα σχέδιο που χαράζουν κάποιοι άνθρωποι στο δέρμα τους με μπογιά που συνήθως δε φεύγει. 🎵 τα-του-άζ

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

**ταύρος** [ο] ουσιαστικό (ταύροι)

☑ Ο ταύρος είναι το αρσενικό βόδι.

✓ Ταύρο λέμε και κάποιον που είναι πολύ δυνατός. 🎵 ταύ-ρος





## ταυτότητα ----- ταχυδρόμος

α

**ταυτότητα** [η] ουσιαστικό (ταυτότητες)

β

☑ Η ταυτότητα είναι ένα επίσημο χαρτί που γράφει τα στοιχεία μας κι έχει μία φωτογραφία μας. ✍ Κάθε φορά που ταξιδεύουμε με αεροπλάνο πρέπει να έχουμε μαζί την αστυνομική μας ταυτότητα.

γ

δ

ε

✓ Ταυτότητα λέμε και το κόσμημα που φοράς στο χέρι σου και που γράφει το όνομά σου.

ζ

η

🎵 ταυ-τό-τη-τα

θ

**τάφος** [ο] ουσιαστικό (τάφοι)

ι

☑ Ο τάφος είναι το μέρος όπου βάζουν το σώμα του νεκρού. Είναι ένας λάκκος μέσα στη γη που τον σκεπάζουν με χώμα.

κ

λ

✓ Λέμε ότι κάποιος είναι τάφος, όταν κρατάει τα μυστικά των άλλων και δε λέει τίποτε σε κανέναν.

μ

ν

◇ **νεκροταφείο** 🎵 τά-φος

ξ

**ταχυδακτυλουργός** [ο], [η] ουσιαστικό (ταχυδακτυλουργοί)

ο

π

☑ Ο ταχυδακτυλουργός μπορεί να μετακινεί και να εξαφανίζει πράγματα με τα επιδέξια δάχτυλά του. Οι θεατές που τον βλέπουν μένουν έκπληκτοι, γιατί αυτά που κάνει μοιάζουν με μαγικά. 🎵 τα-χυ-δα-κτυ-λουργός



ρ

σ

τ

υ

**ταχυδρομείο** [το] ουσιαστικό (ταχυδρομεία)

φ

→ ταχυδρόμος

χ

**ταχυδρόμος** [ο], [η] ουσιαστικό (ταχυδρόμοι)

ψ

☑ Ο ταχυδρόμος μαζεύει και μοιράζει γράμματα, δέματα κι επιταγές. ◇ **Το ταχυδρομείο είναι η**

ω

**υπηρεσία που αναλαμβάνει να συγκεντρώσει και να**



## ταχύτητα -----τελεία--

μοιράσει τα γράμματα. Ταχυδρομείο όμως λέγεται και το κτίριο όπου μαζεύονται τα γράμματα, οι επιταγές και τα δέματα. Όταν στέλνεις ένα γράμμα με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, το στέλνεις από τον υπολογιστή σου. 🎵 τα-χυ-δρό-μος

**ταχύτητα** [η] ουσιαστικό (ταχύτητες)

☑️ Όταν κάνεις κάτι με μεγάλη ταχύτητα, το κάνεις πολύ γρήγορα. ○ σβελτάδα, γρηγοράδα

✓ Η ταχύτητα ενός αυτοκινήτου είναι το πόσο γρήγορα μπορεί να πάει κάπου. 🖋️ Όταν ο κύριος Γιάννης οδηγεί στην εθνική οδό, τρέχει με ταχύτητα 120 χιλιόμετρα την ώρα. 🎵 τα-χύ-τη-τα

**ταψί** [το] ουσιαστικό (ταψιά)

☑️ Το ταψί είναι ένα μαγειρικό σκεύος. Μέσα σ' αυτό βάζουμε τα φαγητά που ψήνουμε στον φούρνο.

🎵 τα-ψί

**τέζα** επίρρημα

☑️ Ο Νίκος έσπασε το πόδι του κι έμεινε τέζα στο κρεβάτι για έναν μήνα. Έμεινε ξαπλωμένος στο κρεβάτι. 🎵 τέ-ζα

**τείχος** [το] ουσιαστικό (τείχη)

☑️ Το τείχος είναι ένας ψηλός και γερός τοίχος από μεγάλες πέτρες που το έχτιζαν γύρω από τις αρχαίες πόλεις. 🎵 τεί-χος

**τελεία** [η] ουσιαστικό (τελείες)

☑️ Τελεία (.) βάζουμε στο τέλος κάθε πρότασης.

🎵 τε-λεί-α

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

**ΤΈΛΕΙΟΣ**, τέλεια, τέλειο επίθετο (τέλειοι, τέλειες, τέλεια)

☑ Όταν κάτι είναι τέλειο, δε θα μπορούσε να είναι καλύτερο απ' ό,τι είναι, δεν έχει λάθη. Λέμε ότι κάποιος είναι τέλειος, όταν δεν έχει κανένα ελάττωμα και καμία αδυναμία. ✍ «Η μαμά μου είναι η καλύτερη μαμά του κόσμου, είναι τέλεια» είπε η Αθηνά. ○ άριστος, ιδανικός 🎵 τέ-λει-ος

**ΤΕΛΕΙΩΝΩ** ρήμα (τέλειωσα/τελείωσα, θα τελειώσω)

☑ Όταν τελειώνεις κάτι, φτάνεις στο τέλος του.

✍ Η Αθηνά τελειώνει το βιβλίο που διαβάζει, βρίσκεται στις τελευταίες σελίδες του.

○ ολοκληρώνω ● αρχίζω, ξεκινώ

✓ Όταν κάτι τελειώνει, φτάνει στο τέλος του.

✍ «Σε λίγο τελειώνει η ταινία και θα φύγουμε» είπε η κυρία Μαργαρίτα στην Αθηνά.

✓ Το φόρεμα της Αθηνάς τελειώνει σε δαντέλα.

Έχει τελείωμα με δαντέλα. ◇ **τέλος**

🎵 τε-λειώ-νω και τε-λει-ώ-νω

**ΤΕΛΕΥΤΑΪΟΣ**, τελευταία, τελευταίο επίθετο (τελευταίοι, τελευταίες, τελευταία)

☑ Όταν είσαι τελευταίος, βρίσκεσαι στο τέλος μίας σειράς. Δεν υπάρχει άλλος μετά από εσένα.

● πρώτος

✓ Ο Κώστας λέει πως ο Νίκος είναι ο τελευταίος στην τάξη. Ο χειρότερος μαθητής.

✓ Τον τελευταίο καιρό η Αθηνά είναι πολύ αφηρημένη. 🎵 τε-λευ-ταί-ος

Δύο νάνοι προχωρούσαν μπροστά και ο τελευταίος κρατούσε ένα φτυάρι στο χέρι.



**Τέλος** [το] ουσιαστικό (τέλη)

☑ Το τέλος είναι το σημείο όπου τελειώνει κάτι.

✍ Το σπίτι του κυρίου Γιάννη βρίσκεται στο τέλος του δρόμου. ○ τέρμα ● αρχή, ξεκίνημα

✓ Ο διαιτητής σφύριξε το τέλος του αγώνα.

○ πέρασ, λήξη, φινάλε ◇ «Τελοσπάντων! Θα έρθω κι εγώ μαζί σας» είπε ο Κώστας που δεν ήθελε να πάει σινεμά. 🎵 τέ-λος

**τεμπέλης**, τεμπέλα, τεμπέλικο επίθετο  
(τεμπέληδες, τεμπέλες, τεμπέλικα)

☑ Όταν κάποιος είναι τεμπέλης, δε θέλει ή βαριέται να δουλέψει. ○ ακαμάτης ● εργατικός ◇ Όταν κάποιος είναι τεμπέλης, έχει τεμπελιά. 🎵 τε-μπέ-λης

**Τενεκές** [ο] ουσιαστικό (τενεκέδες)

☑ Ο τενεκές είναι ένα δοχείο κατασκευασμένο από φτηνό μέταλλο. Τενεκέ όμως λέμε και το περιεχόμενο του δοχείου.


✍ Ο θείος Τάκης έφερε δύο τενεκέδες λάδι.

✓ Ο τενεκές των σκουπιδιών είναι ένα μεταλλικό ή πλαστικό δοχείο για τα σκουπίδια. Λέγεται αλλιώς και σκουπιδοτενεκές. ◇ Ο Κώστας και η Αθηνά μαζεύουν τενεκεδένια κουτιά από αναψυκτικά.

🎵 τε-νε-κές


**Τένις** [το] ουσιαστικό

## Τέντα ----- Τέρας

**α**  Το τένις είναι ένα άθλημα που παίζεται με μία  
**β** ρακέτα κι ένα μπαλάκι. Είναι ένα παιχνίδι για δύο  
**γ** ή τέσσερις παίκτες. Ο καθένας χτυπάει  
**δ** τη μπάλα προς τον άλλο με σκοπό ο  
**ε** αντίπαλος να μην μπορέσει να τη  
**ζ** στείλει πίσω.  αντισφαίριση  τέ-νις  
**η** - Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον  
**θ** ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.




**θ** **Τέντα** [η] ουσιαστικό (τέντες)

Η τέντα είναι ένα χοντρό τεντωμένο  
**ι** πανί που μας προστατεύει από τη βροχή  
**κ** και τον ήλιο.  **Τεντώνω**  τέ-ντα



**μ** **Τεντώνω**, **τεντώνομαι** ρήμα (τέντωσα, θα  
**ν** **τεντώσω**)


Όταν **τεντώνεις** κάτι, το τραβάς ώστε να το  
**ξ** ισιώσεις ή να το κρατήσεις σε οριζόντια θέση.

 Η Αθηνά τέντωσε τα χέρια της για να φτάσει  
**ο** τα βιβλία που ήταν ψηλά.

Όταν **τεντώνεσαι**, **τεντώνεις** τα χέρια ή τα πόδια  
**π** σου.  απλώνομαι  μαζεύομαι  **τέντωμα**

 **τε-ντώ-νω**

**τ** **Τέρας** [το] ουσιαστικό (τέρατα)

Το τέρας είναι ένα φανταστικό και τρομακτικό  
**υ** πλάσμα.  «Ξέρεις το παραμύθι με την  
**φ** πεντάμορφη και το τέρας;» ρώτησε η Αθηνά την  
**χ** Ελένη.

Τέρας λέμε και κάποιον που είναι πολύ άσχημος  
**ψ** ή πολύ κακός.  
**ω**

## τεράστιος ----- ΤΕΣΤ--

✓ Τέρας λέμε συχνά κι ένα παιδί που είναι πολύ ζωηρό. 🎵 τέ-ρας

**τεράστιος**, τεράστια, τεράστιο επίθετο (τεράστιοι, τεράστιες, τεράστια)

☑ Όταν κάτι είναι **τεράστιο**, είναι πάρα πολύ μεγάλο. ○ πελώριος, γιγαντιαίος, θεόρατος

● μικροσκοπικός ◇ **τέρας** 🎵 τε-ρά-στι-ος

**τερηδόνα** [η] ουσιαστικό

☑ Η **τερηδόνα** είναι μία αρρώστια που χαλάει τα δόντια σου και τα κάνει να σαπίζουν. Όταν δεν πλένεις συχνά τα δόντια σου, μαζεύεται **τερηδόνα**.

🎵 τε-ρη-δό-να

**τέρμα** [το] ουσιαστικό (τέρματα)

☑ Το **τέρμα** του δρόμου ή μίας διαδρομής είναι εκεί που τελειώνει.

✓ Η Αθηνά ήθελε να δώσει ένα τέρμα στις κοροϊδίες του Νίκου. ○ τέλος, λήξη, φινάλε

«Τέρμα οι κοροϊδίες!» του είπε.

✓ Στο ποδόσφαιρο νικάει όποια ομάδα βάλει γκολ στο τέρμα της άλλης. Στα δίχτυα της άλλης ομάδας. Κι όταν πετυχαίνεις ένα τέρμα, βάζεις γκολ.

◇ Όταν **τερματίζεις** κάτι, του βάζεις τέρμα, το **τελειώνεις** ή το σταματάς. 🎵 τέρ-μα

**ΤΕΣΤ** [το] ουσιαστικό

☑ Το **ΤΕΣΤ** είναι ένα σύνολο ερωτήσεων που πρέπει ν' απαντήσεις για να δεις εσύ αλλά και η δασκάλα σου αν έχεις μάθει κάτι. ○ διαγώνισμα 🎵 ΤΕΣΤ

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

## ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ ----- Τέχνη

α στον πληθυντικό αριθμό.

β

γ

δ

ε

ζ

η

θ

**ΤΕΤΡΑΓΩΝΟΣ**, τετράγωνη, τετράγωνο επίθετο  
(τετράγωνοι, τετράγωνες, τετράγωνα)

☑ Όταν κάτι είναι τετράγωνο, έχει το σχήμα του τετραγώνου, έχει δηλαδή τέσσερις γωνίες και τέσσερις ίσες πλευρές.

✓ (σαν ουσιαστικό) Το τετράγωνο είναι το σχήμα που έχει τέσσερις ίσες πλευρές και τέσσερις ορθές γωνίες. 🎵 τε-τρά-γω-νος 🖋️ 'τα σχήματα'

ι

κ

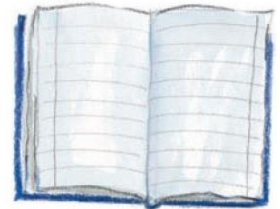
λ

μ

**ΤΕΤΡΑΔΙΟ** [το] ουσιαστικό (τετράδια)

☑ Στο τετράδιο γράφεις τα μαθήματά σου και τις ασκήσεις σου για το σχολείο.

○ σημειωματάριο 🎵 τε-τρά-δι-ο



ν

ξ

ο

π

**ΤΕΤΡΑΠΟΔΟ** [το] ουσιαστικό (τετράποδα)

☑ Τετράποδα λέμε τα ζώα που έχουν τέσσερα πόδια. 🖋️ Το άλογο και η αγελάδα είναι

τετράποδα. 🎵 τε-τρά-πο-δο

ρ

σ

τ

υ

φ

χ

ψ

ω

**Τέχνη** [η] ουσιαστικό (τέχνες)

☑ Η ζωγραφική, η γλυπτική, η μουσική, ο χορός, το σινεμά, το θέατρο και η αρχιτεκτονική είναι τέχνες.

✓ Η κυρία Μαργαρίτα βάζει όλη της την τέχνη στη μαγειρική. Όλη της την ικανότητα.

✓ Ο θεός του Νίκου έμαθε την ξυλουργική τέχνη από τον πατέρα του. Είναι καλός τεχνίτης. Πήρε

από τον πατέρα του εκείνες τις γνώσεις που χρειάζονται για να κάνει το επάγγελμα του ξυλουργού.

♦ Καλές τέχνες λέμε τη ζωγραφική, την αρχιτεκτονική και τη γλυπτική. Τεχνίτη λέμε

## τεχνίτης ----- τζάμι--

αυτόν που ξέρει καλά να κάνει ένα επάγγελμα που γίνεται με τα χέρια. ○ μάστορας  
καλλιτέχνης, τεχνική, τεχνικός 🎵 τέ-χνη

**τεχνίτης** [ο], **τεχνίτρα** [η] ουσιαστικό (τεχνίτες, τεχνίτρες) → τέχνη

**τεχνολογία** [η] ουσιαστικό (τεχνολογίες)

☑ Τεχνολογία λέμε τα μέσα που έχουμε για να φτιάξουμε αντικείμενα, συσκευές και μηχανές.

✍ Του κυρίου Δημήτρη του αρέσει να χρησιμοποιεί κινητά τηλέφωνα. Λέει ότι είναι από τα πιο χρήσιμα προϊόντα της σύγχρονης τεχνολογίας.

🎵 τε-χνο-λο-γί-α

**τζάκι** [το] ουσιαστικό (τζάκια)

☑ Το τζάκι είναι το μέρος του σπιτιού όπου βάζεις ξύλα και ανάβεις φωτιά για να ζεσταθείς ή να ψήσεις κρέας. Ο καπνός της φωτιάς φεύγει μέσα από την καμινάδα που είναι πάνω από το τζάκι. 🎵 τζά-κι



**τζαμί** [το] ουσιαστικό (τζαμιά)

☑ Το τζαμί είναι ένας ναός. Εκεί συγκεντρώνονται οι Μουσουλμάνοι για να προσευχηθούν. 🎵 τζα-μί

**τζάμι** [το] ουσιαστικό (τζάμια)

☑ Το τζάμι είναι μία πλάκα από γυαλί που τη

- Παρατήρησε μερικά γνωστά έργα τέχνης και συζήτησε γι' αυτά στην τάξη.



## τζάμπα ----- τζιν

α βάζουμε στις πόρτες ή τα παράθυρα. Τζάμι βάζουμε  
β και πάνω σ' ένα τραπέζι ή ένα κάδρο για να το  
γ προστατέψουμε και να μη χαλάει εύκολα. 🎵 τζά-μι

### δ **τζάμπα** επίρρημα

ε  Όταν σου δίνουν κάτι τζάμπα, σου το δίνουν,  
ζ χωρίς να πληρώσεις. ○ δωρεάν

η  «Σήμερα στη λαϊκή πουλούσαν το σπανάκι  
θ **τζάμπα**» είπε ο κύριος Μιχάλης στη θεία του.

το πουλούσαν πολύ φτηνά.

ι  «Τζάμπα περιμένεις, Μιχάλη. Ο Δημήτρης δε θ'  
κ ανοίξει σήμερα το μαγαζί του» είπε ο κύριος

λ Γιάννης. Χωρίς λόγο. ○ άδικα, μάταια 🎵 τζά-μπα

### μ **τζατζίκι** [το] ουσιαστικό (τζατζίκια)

ν  Το τζατζίκι είναι μία σαλάτα που τη φτιάχνουμε  
ξ με γιαούρτι, σκόρδο και αγγούρι. 🎵 τζα-τζί-κι

### ο **τζέντλεμαν** [ο] ουσιαστικό

π  Ο κύριος Γιάννης είναι ένας τζέντλεμαν. Έχει  
ρ κομψή εμφάνιση και ευγενικούς τρόπους.

σ ○ κύριος 🎵 τζέ-ντλε-μαν

τ - Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε  
στον πληθυντικό αριθμό.

### υ **τζιν** [το] ουσιαστικό

φ  Το τζιν είναι ένα χοντρό, βαμβακερό ύφασμα.  
Χ Απ' αυτό φτιάχνουμε παντελόνια και φούστες.

ψ  Ο θείος Αλέκος φοράει συχνά πουλόβερ και τζιν  
ω παντελόνια.

Τζιν λέμε κι ένα παντελόνι που είναι φτιαγμένο  
απ' αυτό το ύφασμα. 🎵 τζιν



## τζίνι-----τηγανίτα--

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

### **τζίνι** [το] ουσιαστικό (τζίνια)

☑ Το τζίνι είναι ένα φανταστικό πλάσμα που μπορεί να μεταμορφώνεται σε άλλον άνθρωπο ή σε ζώο και να κάνει ό,τι του ζητήσει κάποιος.

✓ Τζίνι λέμε και κάποιον που είναι πολύ έξυπνος και πολύ ικανός. 🎵 τζί-νι ✍ 'τα παραμύθια'

### **τζιτζικας** [ο] ουσιαστικό (τζιτζικες)

☑ Ο τζιτζικας είναι ένα μεγάλο έντομο που βγάζει έναν δυνατό, περίεργο ήχο.

✓ Όταν λέμε ότι σκάει ο τζιτζικας έξω, εννοούμε ότι κάνει πολλή ζέστη. 🎵 τζί-τζι-κας

- Λέμε και το τζιτζίκι.

### **τηγάνι** [το] ουσιαστικό (τηγάνια)

☑ Το τηγάνι είναι ένα ρηχό, πλατύ και στρογγυλό μαγειρικό σκεύος από μέταλλο που έχει ένα χερούλι. Στο τηγάνι βάζουμε λάδι και τηγανίζουμε φαγητά. ♦ Η κυρία Μαργαρίτα σκέφτηκε ότι αφού τηγάνισε την ομελέτα και λέρωσε το τηγάνι, καλό θα ήταν να φτιάξει και καμιά τηγανίτα που αρέσει στον Κώστα. Ήταν η μέρα των τηγανητών φαγητών.

🎵 τη-γά-νι ✍ 'η κουζίνα'



**τηγανίζω**, τηγανίζομαι ρήμα (τηγάνισα, θα τηγανίσω) → τηγάνι

**τηγανίτα** [η] ουσιαστικό (τηγανίτες) → τηγάνι

## τηλεγράφημα ----- τηλεόραση

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

**τηλεγράφημα** [το] ουσιαστικό (τηλεγραφήματα)

☑ Το τηλεγράφημα είναι ένα πολύ σύντομο γραπτό μήνυμα που στέλνεις με τη βοήθεια του ΟΤΕ σε κάποιον για να τον ειδοποιήσεις γρήγορα για κάτι. 🎵 τη-λε-γρά-φη-μα

**τηλεκάρτα** [η] ουσιαστικό (τηλεκάρτες)

☑ Η τηλεκάρτα είναι μία κάρτα που τη χρησιμοποιούμε για να τηλεφωνήσουμε από κάποιο καρτοτηλέφωνο, δηλαδή ένα τηλέφωνο που είναι σε δημόσιο χώρο. 🎵 τη-λε-κάρ-τα

**τηλεκοντρόλ** [το] ουσιαστικό → τηλεόραση

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

**τηλεόραση** [η] ουσιαστικό (τηλεοράσεις)

☑ Στο σπίτι του κυρίου Μιχάλη έχουν μία τηλεόραση με μικρή οθόνη για να βλέπουν τις αγαπημένες τους εκπομπές και τις ειδήσεις.

✓ Τηλεόραση λέμε και το πρόγραμμα που βλέπουμε στην τηλεόραση, δηλαδή το τηλεοπτικό πρόγραμμα. ✎ Ο κύριος Γιάννης βλέπει κάθε

βράδυ τηλεόραση. Βλέπει το βραδινό δελτίο ειδήσεων. ◊ Με το τηλεκοντρόλ ανοίγεις και κλείνεις την τηλεόραση από μακριά.

○ τηλεχειριστήριο **τηλεθεατής, τηλεπαιχνίδι, τηλεπαρουσιαστής, τηλεοπτικός** 🎵 τη-λε-ό-ρα-ση

Τι μπορεί να σημαίνουν οι λέξεις τηλεθεατής, τηλεπαιχνίδι και τηλεπαρουσιαστής;

## τηλεφώνημα -----τιμή--

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

**τηλεφώνημα** [το] ουσιαστικό (τηλεφωνήματα)  
→ τηλέφωνο

**τηλεφωνητής** [ο], **τηλεφωνήτρια**, [η] ουσιαστικό  
(τηλεφωνητές, τηλεφωνήτριες) → τηλέφωνο

**τηλέφωνο** [το] ουσιαστικό (τηλέφωνα)

✓ Το τηλέφωνο είναι μία συσκευή που μεταφέρει τη φωνή μας μακριά. ✍ Ο Κώστας σήκωσε το ακουστικό του τηλεφώνου και σχημάτισε τον αριθμό του σπιτιού του.

✓ Ο Κώστας έκανε ένα τηλέφωνο από το σχολείο στη μαμά του. Ένα τηλεφώνημα. ◇ Όταν παίρνεις έναν αριθμό τηλεφώνου, κάνεις μία τηλεφωνική κλήση ή κάνεις ένα τηλεφώνημα, δηλαδή τηλεφωνείς σε κάποιον. Αν δεν το σηκώσει η τηλεφωνήτρια, μπορείς ν' αφήσεις μήνυμα στον αυτόματο τηλεφωνητή. 🎵 τη-λέ-φω-νο



**τηλεφωνώ**, **τηλεφωνιέμαι** ρήμα (τηλεφώνησα, θα τηλεφωνήσω) → τηλέφωνο

**τίγρη** [η] ουσιαστικό (τίγρεις)

✓ Η τίγρη είναι ένα μεγάλο άγριο ζώο. Έχει πορτοκαλί τρίχωμα με μαύρες ρίγες και τρώει κρέας. 🎵 τί-γρη

**τιμή** [η] ουσιαστικό (τιμές)

✓ «Τι τιμή έχει αυτό το φόρεμα;» ρώτησε η κυρία Μαργαρίτα την πωλήτρια. Πόσο κάνει;

## τίμιος ----- τιμωρώ

- α ✓ «Θα είναι μεγάλη μου τιμή να έρθετε στο πάρτι των παιδιών μου!» είπε η κυρία Μαργαρίτα στη δασκάλα. «Θα με τιμήσετε, αν έρθετε». Θα μου δείξετε ότι με εκτιμάτε.
- β ✓ Η τιμή σου είναι το καλό σου όνομα, η καλή σου φήμη.
- γ ✓ «Σου δίνω το λόγο της τιμής μου πως θα βρω εγώ ο ίδιος τη Ροζαλία» είπε ο Νίκος στην Αθηνά. Σου το υπόσχομαι. ◇ Ένας τίμιος άνθρωπος, είναι δίκαιος και έντιμος: έχει τιμή. ○ έντιμος
- δ ● άτιμος τιμῶ ♪ τι-μή

**τίμιος**, τίμια, τίμιο επίθετο (τίμιοι, τίμιες, τίμια)  
→ τιμή

**τιμόνι** [το] ουσιαστικό (τιμόνια)

Το τιμόνι είναι το όργανο που κάνει ένα αυτοκίνητο ή ένα πλοίο να στρίβει. ♪ τι-μό-νι

Δες αυτοκίνητο

**τιμῶ** και τιμάω, τιμούμαι ρήμα (τίμησα, θα τιμήσω)  
→ τιμή

**τιμωρία** [η] ουσιαστικό (τιμωρίες) → τιμωρώ

**τιμωρώ**, τιμωρούμαι ρήμα (τιμώρησα, θα τιμωρήσω)

Όταν τιμωρούμε κάποιον, τον κάνουμε να υποφέρει, επειδή έχει κάνει κάτι κακό ή δεν έχει

**Ποιος άλλος βοήθησε την Αθηνά να βρει τη Ροζαλία; Ψάξε στις λέξεις τιμή, φήμη, ώρα**

## τινάζω ----- τίτλος--

υπακούσει σε κάποιους κανόνες. ✍ Η κυρία Μαργαρίτα τιμώρησε τον Κώστα, επειδή έσπασε το βάζο. Του απαγόρευσε να πάει για ποδόσφαιρο.

◇ «Ήταν σκληρή αυτή η τιμωρία μαμά» είπε ο Κώστας. ○ ποινή 🎵 τι-μω-ρώ

**τινάζω**, **τινάζομαι** ρήμα (τίναξα, θα τινάξω)

☑ Όταν **τινάζεις** κάτι, το **κουνάς** δυνατά για να πέσει κάτι που είναι πάνω του. ○ τραντάζω

✍ Η κυρία Μαργαρίτα τίναξε τα χαλιά της για να φύγει η σκόνη.

✓ Όταν κάτι **τινάζεται**, πετιέται με δύναμη μακριά.

✍ Ο σωλήνας του μπάνιου έσπασε και το νερό τινάχτηκε απότομα έξω.

✓ Ο Κώστας έβλεπε ένα κακό όνειρο και τινάζοταν συνεχώς στον ύπνο του. Πεταγόταν από τον φόβο του.

✓ Λέμε ότι κάποιος **τινάζει** ένα σχέδιο στον αέρα, όταν το καταστρέφει. ◇ **τίναγμα** 🎵 τι-νά-ζω

**τιράντα** [η] ουσιαστικό (τιράντες)

☑ Μερικά παντελόνια και μερικές φούστες έχουν **τιράντες**. Είναι λουρίδες από ύφασμα που περνούν πάνω από τους ώμους μας. 🎵 τι-ρά-ντα



Η Αθηνά φοράει **τιράντες** στη φούστα της.

**τίτλος** [ο] ουσιαστικό (τίτλοι)

☑ Ο **τίτλος** ενός βιβλίου, ενός τραγουδιού, μίας ταινίας ή ενός πίνακα είναι το όνομά του.

✓ Ο **τίτλος** μίας εφημερίδας είναι η πρόταση ή

## τμήμα ----- τιμωρώ

**α** η λέξη που μπαίνει στην πρώτη σελίδα της  
**β** με μεγάλα γράμματα. 🎵 τίτ-λος

**γ** **τμήμα** [το] ουσιαστικό (τμήματα)  
**δ**  Η τρίτη δημοτικού είναι χωρισμένη σε τρία  
**ε** τμήματα. Είναι χωρισμένη σε τρεις μικρότερες  
**ζ** ομάδες μαθητών που κάνουν μάθημα σε ξεχωριστή  
**η** τάξη. Το τμήμα είναι το κάθε κομμάτι από ένα  
σύνολο.  
**θ**  Οι κλέφτες του μαγαζιού του κυρίου Δημήτρη  
**ι** οδηγήθηκαν αμέσως στο αστυνομικό τμήμα. Στο  
**κ** κτίριο όπου δουλεύουν οι αστυνομικοί. 🎵 τμή-μα

**λ** **τοίχος** [ο] ουσιαστικό (τοίχοι)  
**μ**  Κάθε κτίριο έχει τοίχους. Οι τοίχοι είναι  
**ν** φτιαγμένοι από πέτρες ή τούβλα, στηρίζουν τη  
**ξ** στέγη ενός κτιρίου και το χωρίζουν σε διαφορετικά  
δωμάτια.  
**ο**  Όταν λες «χτυπάω το κεφάλι μου στον τοίχο»,  
εννοείς πως μετανιώνεις για ό,τι έχεις κάνει.  
**π** 🎵 τοί-χος

**ρ** **τόλμη** [η] ουσιαστικό → τολμώ

**τ** **τολμηρός, τολμηρή, τολμηρό** επίθετο (τολμηροί,  
**υ** τολμηρές, τολμηρά) → τολμώ

**φ** **τολμώ** και **τολμάω** ρήμα (τόλμησα, θα τολμήσω)  
**χ**  Όταν τολμάς να κάνεις κάτι ριψοκίνδυνο, έχεις  
**ψ** το θάρρος να το κάνεις. ✍️ Ο Ίγκλι τόλμησε να πει  
**ω** στον κύριο Μιχάλη ότι αυτός έσπασε το τζάμι.  
 «Ο Κώστας τόλμησε να μου πει πως δεν αγαπάω

## τομάρι ----- τόξο--

τη Ροζαλία!» φώναξε η Αθηνά. Το είπε, ενώ δεν έπρεπε. **◇ Ο θεός Τάκης είναι πολύ τολμηρός. Μπήκε στην ταραγμένη θάλασσα για να σώσει το παιδάκι που πνιγόταν. Η Αλίκη ήταν πολύ περήφανη για την τόλμη του μπαμπά της.** 🎵 τολ-μώ

**τομάρι** [το] ουσιαστικό (τομάρια)

✓ Το τομάρι είναι το γδαρμένο δέρμα ενός ζώου.  
🎵 το-μά-ρι

**τόμος** [ο] ουσιαστικό (τόμοι)

✓ Ο τόμος είναι ένα βιβλίο από μία σειρά βιβλίων με ίδιο ή παρόμοιο περιεχόμενο. ✎ Μία εγκυκλοπαίδεια αποτελείται από πολλούς τόμους.  
🎵 τό-μος

**τόνος** [ο] ουσιαστικό (τόνοι)

✓ Ο τόνος είναι ένα σημάδι (´) που βάζουμε στις λέξεις για να δείξουμε τη συλλαβή που προφέρεται πιο δυνατά. ✎ Στη λέξη «σπίτι» ο τόνος είναι στην πρώτη συλλαβή.

✓ Τόνος είναι και η ένταση της φωνής μας, δηλαδή το πόσο δυνατή είναι. ✎ «Κώστα, μην υψώνεις τον τόνο της φωνής σου!» είπε η Αθηνά.

✓ Τόνο λέμε και τη μονάδα βάρους που είναι ίση με χίλια κιλά.

✎ Ένα αυτοκίνητο ζυγίζει τουλάχιστον έναν τόνο.

✓ Ο τόνος είναι κι ένα ψάρι που ζει σε θερμές θάλασσες. Τον φτιάχνουμε κονσέρβα και τον τρώμε σε σαλάτες. **◇ τονοσαλάτα** 🎵 τό-νος

**τόξο** [το] ουσιαστικό (τόξα)

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω



## ΤΌΠΙ ----- ΤΟΠΟΘΕΤΩ

- α**  Το τόξο είναι ένα αρχαίο όπλο που μοιάζει  
**β** με μισό κύκλο κι έχει μία χορδή δεμένη  
**γ** στα δύο του άκρα. Μ' αυτό ρίχνουμε βέλη.  
**δ**  Το ουράνιο τόξο είναι οι χρωματιστές  
**ε** γραμμές που εμφανίζονται στον ουρανό  
μετά τη βροχή. 🎵 τό-ξο



### **ΤΌΠΙ** [το] ουσιαστικό (τόπια)

Το τόπι είναι μία μικρή μπάλα.

Τόπι λέμε και το ύφασμα που είναι τυλιγμένο γύρω από ξύλο ή χαρτόνι. ✍ Η κυρία Μαργαρίτα αγόρασε ένα τόπι ύφασμα για να φτιάξει κουρτίνες.

Όταν κάποιον τον έχουν δείρει πολύ, λέμε ότι τον έχουν κάνει τόπι στο ξύλο. 🎵 τό-πι

### **ΤΟΠΙΟ** [το] ουσιαστικό (τοπία)

Το τοπίο είναι αυτό που μπορείς να δεις μπροστά σου, όταν είσαι στην εξοχή. ✍ Από το σπίτι του θείου Αλέκου μπορείς να δεις ένα πολύ όμορφο τοπίο: το βουνό κι ένα μικρό ρυάκι να περνά μέσα από τα δέντρα. **♦ τόπος, τοποθεσία**

🎵 ΤΟ-ΠΙ-Ο

### **ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ** [η] ουσιαστικό (τοποθεσίες)

Το σπίτι του θείου Τάκη στην Κρήτη βρίσκεται σε μία ωραία τοποθεσία κοντά στη θάλασσα.

Βρίσκεται δηλαδή σε ωραίο μέρος.

**♦ τόπος, τοποθετώ** 🎵 ΤΟ-ΠΟ-ΘΕ-ΣΙ-Α

### **ΤΟΠΟΘΕΤΩ**, τοποθετούμαι ρήμα (τοποθέτησα, θα τοποθετήσω)

Η Αθηνά τοποθέτησε με μεγάλη προσοχή



## τόπος ----- τούβλο--

τα καινούρια της βιβλία στη βιβλιοθήκη του σπιτιού.  
Έβαλε δηλαδή τα καινούρια βιβλία στη βιβλιοθήκη.

◇ **τόπος, τοποθεσία** 🎵 το-πο-θε-τώ

**τόπος** [ο] ουσιαστικό (τόποι)

☑ Ο τόπος είναι μία περιοχή. 🖋 «Η Κρήτη είναι ένας ωραίος τόπος!» είπε ο θείος Τάκης στον κύριο Γιάννη. ○ μέρος

✓ «Γέμισε ο τόπος πεταμένα ρούχα!» φώναξε η κυρία Μαργαρίτα. «Αθηνά, συμάζεψε τα ρούχα σου!» ○ χώρος

✓ Ο τόπος σου είναι η πατρίδα σου.

◇ **τοπικός, τοποθετώ, τοποθεσία** 🎵 τό-πος

**τοστ** [το] ουσιαστικό

☑ Για να φτιάξεις ένα τοστ, βάζεις τυρί και ζαμπόν και άλλα υλικά ανάμεσα σε δύο φέτες ψωμί και μετά τα ψήνεις σε μία ειδική συσκευή, την τοστιέρα.

◇ **τοστιέρα** 🎵 τοστ

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

**τοστιέρα** [η] ουσιαστικό (τοστιέρες) → τοστ

**τουαλέτα** [η] ουσιαστικό (τουαλέτες)

☑ Η τουαλέτα είναι το δωμάτιο του σπιτιού όπου πλένεσαι και κάνεις πιπί ή κακά. ○ μπάνιο

✓ Τουαλέτα λέμε κι ένα επίσημο γυναικείο φόρεμα.

🎵 του-α-λέ-τα 🖋 'το μπάνιο'

**τούβλο** [το] ουσιαστικό (τούβλα)

☑ Με τα τούβλα χτίζουμε σπίτια. Είναι φτιαγμένα

## τουλίπα -----τουρισμός

**α** από κόκκινο ψημένο πηλό κι έχουν εσωτερικές  
**β** τρύπες.

**γ** ✓ Λέμε κοροϊδευτικά ότι κάποιος είναι **τούβλο**, όταν  
**δ** δεν καταλαβαίνει αυτό που του λένε ή όταν είναι  
**ε** κακός μαθητής. ○ ντουβάρι, κούτσουρο

**ε** 🎵 τού-βλο **Δες χτίστης**

**ζ** **τουλίπα** [η] ουσιαστικό (τουλίπες)

**η** ☑️ Η **τουλίπα** είναι ένα λουλούδι που φυτρώνει την  
**θ** άνοιξη. Μοιάζει με κουδουνάκι που είναι γυρισμένο  
**ι** ανάποδα κι έχει διάφορα χρώματα.

**κ** 🎵 του-λί-πα ✍️ 'τα λουλούδια'

**λ** **τούμπα** [η] ουσιαστικό (τούμπες)

**μ** ☑️ Όταν κάνεις μία **τούμπα**, στηρίζεσαι στα δύο σου  
**ν** χέρια με το κεφάλι προς τα κάτω και τα πόδια ψηλά,  
**ξ** γυρνάς το σώμα σου και στέκεσαι και πάλι όρθιος.

**ο** ✓ Όταν τρως μία **τούμπα**, πέφτεις με το κεφάλι  
προς τα κάτω. ○ κουτροβάλα

**π** ✓ Ο κύριος Γιάννης είδε ένα άσχημο ατύχημα στο  
**ρ** δρόμο: ένα αυτοκίνητο πήρε δύο τούμπες κι έπεσε  
στον γκρεμό. ○ αναποδογύρισμα 🎵 τού-μπα

**σ** **τούνελ** [το] ουσιαστικό

**τ** ☑️ Το **τούνελ** είναι μία τρύπα κάτω από τη γη, μέσα  
**υ** από ένα βουνό ή κάτω από τη θάλασσα για να  
**φ** περνάει ένας αυτοκινητόδρομος ή μία  
σιδηροδρομική γραμμή. 🎵 τού-νελ

**χ** -Ξένη λέξη. **Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον**  
**ψ** **πληθυντικό αριθμό.**

**ω** **τουρισμός** [ο] ουσιαστικό → τουρίστας

**τουρίστας** [ο], **τουρίστρια** [η] ουσιαστικό

(τουρίστες, τουρίστριες)

☑ Ο τουρίστας είναι κάποιος που ταξιδεύει μέσα στη χώρα του ή στο εξωτερικό για να ξεκουραστεί, να διασκεδάσει και να επισκεφτεί τα αξιοθέατα.

◇ Ο θείος Τάκης ταξιδεύει συχνά ως τουρίστας.

Κάνει δηλαδή συχνά τουρισμό. Πολλά από τα εισιτήρια δεν τα πληρώνει, αφού έχει δικό του τουριστικό γραφείο. 🎵 του-ρί-στας

**τουρσί** [το] ουσιαστικό (τουρσιά)

☑ Το τουρσί είναι ένα φαγητό που φτιάχνεται με λαχανικά που διατηρούνται στο ξίδι ή στο αλάτι.

🎵 τουρ-σί

**τούρτα** [η] ουσιαστικό (τούρτες)

☑ Η τούρτα είναι ένα μεγάλο γλυκό που φτιάχνεται συνήθως με κρέμα ή σοκολάτα. Όταν έχουμε γενέθλια, φτιάχνουμε μία τούρτα γενεθλίων και πάνω της βάζουμε τόσα κεράκια όσο χρονών είμαστε. 🎵 τούρ-τα ✍️ 'το πάρτι'

**τουρτουρίζω** ρήμα (τουρτούρισα, θα τουρτουρίσω)

☑ Όταν τουρτουρίζεις, τρέμεις από το κρύο.

○ ριγώ 🎵 τουρ-του-ρί-ζω

**τούφα** [η] ουσιαστικό (τούφες)

☑ Μία τούφα μαλλιά είναι πολλές τρίχες μαζί.

✍️ Η θεία Κατερίνα έβαψε μερικές τούφες από τα μαλλιά της καστανές. 🎵 τού-φα

## τουφέκι ----- τραβώ

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

**τουφέκι** [το] ουσιαστικό (τουφέκια)

☑ Το τουφέκι είναι ένα μακρύ όπλο με σφαίρες.

✍ Ο θείος Αλέκος πηγαίνει συχνά για κυνήγι με το τουφέκι του. ○ καραμπίνα ◇ Όταν κάποιος ρίχνει μία φορά με το τουφέκι, ρίχνει μία τουφεκιά. Όταν τουφεκίζει κάποιον, τον σημαδεύει με το τουφέκι και του ρίχνει σφαίρες. 🎵 του-φέ-κι

**τουφεκιά** [η] ουσιαστικό (τουφεκιάς) → τουφέκι

**τουφεκίζω** ρήμα (τουφεκίσα, θα τουφεκίσω)  
→ τουφέκι

**τραβώ** και **τραβάω**, **τραβιέμαι** ρήμα (τράβηξα, θα τραβήξω)

☑ Όταν τραβάς κάτι, το μετακινείς από τη θέση που βρίσκεται προς τα εκεί που κινείσαι ή στέκεσαι εσύ.

✍ Ο κύριος Γιάννης τράβηξε την κουρτίνα για να μπει ο ήλιος στο δωμάτιο.

✓ «Μην τραβάς τόσο πολύ την κλωστή από τη φούστα σου, Αλίκη, θα ξηλωθεί!» φώναξε η θεία Έλλη. Μην την τεντώνεις.

✓ Ο αστυνομικός τράβηξε το πιστόλι του και οι κλέφτες το έβαλαν στα πόδια. Το έβγαλε από τη θήκη του.

✓ «Τραβήξτε μία ευθεία γραμμή στα τετράδιά σας» είπε η δασκάλα.

Σχηματίστε, σχεδιάστε.

✓ Ο θείος Αλέκος έχει τραβήξει πολλά στη ζωή του. Έχει υποφέρει.

◇ **τράβηγμα** 🎵 τρα-βώ



## τραγανίζω ----- Τρακ--

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

**τραγανίζω** ρήμα (τραγάνισα, θα τραγανίσω)  
→ τραγανός

**τραγανός, τραγανή, τραγανό** επίθετο (τραγανοί, τραγανές, τραγανά)

☑ Ένα τραγανό φαγητό είναι σκληρό και τρίζει, όταν το μασάς. ✎ Στη θεία Έλλη αρέσουν τα τραγανά κουλούρια. ◊ Τραγανίζει ένα με τον απογευματινό καφέ. 🎵 τρα-γα-νός

**τράγος** [ο] ουσιαστικό (τράγοι) → κατσίκια

**τραγούδι** [το] ουσιαστικό (τραγούδια)  
→ τραγουδώ

**τραγουδιστής** [ο], [η] ουσιαστικό  
(τραγουδιστές, τραγουδίστριες) → τραγουδώ

**τραγουδώ** και **τραγουδάω, τραγουδιέμαι** ρήμα  
(τραγουδήσα, θα τραγουδήσω)

☑ Όταν τραγουδάς, φτιάχνεις μουσική με τη φωνή σου. Βγάζεις μελωδικούς ήχους. ◊ Τραγούδι λέμε τη μουσική που έχει λόγια, στίχους. Τραγουδιστή λέμε αυτόν που η δουλειά του είναι να τραγουδάει. 🎵 τρα-γου-δώ

**τρακ** [το] ουσιαστικό

☑ Τρακ λέμε την αγωνία και τον φόβο που σε πιάνει, όταν πρέπει να κάνεις κάτι για πρώτη φορά, να δώσεις εξετάσεις ή να εμφανιστείς μπροστά σε κόσμο. ◊ τρακαρισμένος 🎵 τρακ

## τρακάρω ----- τραμπάλα

α - Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον  
β πληθυντικό αριθμό.

Υ **τρακάρω** ρήμα (τράκαρα, θα τρακάρω)

δ  Τον κύριο Γιάννη τον τράκαρε ένα αυτοκίνητο.

ε Ευτυχώς το τρακάρισμα ήταν μικρό και δεν έπαθε  
ζ κανέναν μεγάλη ζημιά. Τον χτύπησε, έπεσε πάνω  
του. Τα δύο αυτοκίνητα τράκαραν. Συγκρούστηκαν.

η  Όταν δύο αυτοκίνητα είναι

θ τρακαρισμένα, έχουν τρακάρει. Έχουν  
ι πάθει τρακάρισμα. ○ σύγκρουση

κ  τρα-κά-ρω



λ **τρακτέρ** [το] ουσιαστικό

μ  Το τρακτέρ είναι ένα μεγάλο αυτοκίνητο που  
ν σέρνει πίσω του διάφορα μηχανήματα. Τα τρακτέρ  
ξ τα χρησιμοποιούν οι γεωργοί στις εργασίες τους.

ο  τρα-κτέρ

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει στον πληθυντικό αριθμό.

π **τραμ** [το] ουσιαστικό

ρ  Το τραμ μοιάζει με λεωφορείο αλλά κινείται με  
σ ρεύμα πάνω σε ράγες μέσα στην πόλη.  τραμ

τ - Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον  
πληθυντικό αριθμό.

υ **τραμπάλα** [η] ουσιαστικό (τραμπάλες)

φ  Η τραμπάλα είναι ένα παιχνίδι που το παίζουμε  
χ στην παιδική χαρά. Στη μία πλευρά ενός ξύλου  
ψ κάθετα ένα παιδί και στην άλλη πλευρά ένα άλλο.

ω Το ξύλο μία ανεβαίνει και μία κατεβαίνει κι έτσι  
κουνάει τα δύο παιδιά.  τρα-μπά-λα

Ο Κώστας και η Αθηνά  
κάνουν τραμπάλα.



**τραντάζω**, τραντάζομαι ρήμα (τράνταξα, θα τραντάξω)

☑ Όταν κάτι μας τραντάζει, μας κουνάει δυνατά.

✎ Ο δυνατός σεισμός τράνταξε το σχολείο.

○ ταρακουνώ ◊ Η Αθηνά πέφτοντας από το ποδήλατο ένωσε ένα δυνατό τράνταγμα.

Τραντάχτηκε. Τρανταχτός 🎵 τρα-ντά-ζω

**τράπεζα** [η] ουσιαστικό (τράπεζες)

☑ Βάζουμε τα χρήματά μας στην τράπεζα για να είναι ασφαλή. Η τράπεζα μπορεί επίσης να μας δανείσει χρήματα για να πάρουμε σπίτι ή για να κάνουμε αγορές. Τράπεζα λέμε και το κτίριο όπου βρίσκεται μία τράπεζα. ◊ Ο τραπεζίτης είναι αυτός που έχει μία τράπεζα. Ο τραπεζικός υπάλληλος είναι αυτός που εργάζεται σε τράπεζα. 🎵 τρά-πε-ζα

**τραπεζαρία** [η] ουσιαστικό (τραπεζαρίες)

→ τραπέζι

**τραπέζι** [το] ουσιαστικό (τραπέζια)

☑ Το τραπέζι είναι ένα έπιπλο με επίπεδη επιφάνεια και τέσσερα πόδια. Πάνω στο τραπέζι τρώμε, γράφουμε, διαβάζουμε ή κάνουμε άλλες εργασίες.

✓ «Μαργαρίτα, θα στρώσουμε το τραπέζι;» ρώτησε



## τραπεζίτης ----- τραμπάλα

**α** ο κύριος Γιάννης. Θα ετοιμάσουμε το τραπέζι για να  
**β** φάμε;  
**γ** ✓ «Το βράδυ έχουμε τραπέζι τον θείο Αλέκο» είπε η  
**δ** κυρία Μαργαρίτα». Τον έχουμε καλέσει για φαγητό.  
**ε** «Αύριο, όμως θα κάνουμε το τραπέζι στο Σταμάτη  
**ζ** και την Κατερίνα». Θα τους βγάλουμε έξω σ' ένα  
**η** εστιατόριο για φαγητό. **♦ Η τραπεζαρία είναι το**  
**θ** **δωμάτιο ενός σπιτιού όπου τρώμε. Πάνω στο**  
**ι** **τραπέζι στρώνουμε τραπεζομάντιλο, συνήθως όταν**  
**κ** **θέλουμε να φάμε. ♦ επιτραπέζιος** 🎵 τρα-πέ-ζι

**λ** **τραπεζίτης** [ο] ουσιαστικό (τραπεζίτες)  
**μ** → τράπεζα

**ν** **τραπεζομάντιλο** [το] ουσιαστικό  
**ξ** (τραπεζομάντιλα) → τραπέζι

**ο** **τράπουλα** [η] ουσιαστικό (τράπουλες)  
**π**  Η τράπουλα έχει 52 χαρτιά. Μ' αυτά παίζουμε  
**ρ** τυχερά παιχνίδια. **♦ Τα χαρτιά της τράπουλας**  
**σ** **λέγονται τραπουλόχαρτα.** 🎵 τρά-που-λα

**τ** **τραυλίζω** ρήμα (τραύλισα, θα τραυλίσω)  
**υ**  Όταν τραυλίζεις, μιλάς με δυσκολία, μπερδεύεις  
**φ** τις λέξεις και επαναλαμβάνεις συχνά την ίδια  
**χ** συλλαβή. Τραυλίζεις συνήθως, όταν έχεις αγωνία  
**ψ** ή φοβάσαι. **✍** Μόλις η Αθηνά είδε την αράχνη,  
**ω** τραύλισε «α-α-α-ρά-χνη!» από τον φόβο της.  
🎵 τραυ-λί-ζω

**ω** **τραύμα** [το] ουσιαστικό (τραύματα)  
→ τραυματίζω



## τραυματίας-----τρελός--

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

**τραυματίας** [ο], [η] ουσιαστικό (τραυματίες)

→ τραυματίζω

**τραυματίζω**, τραυματίζομαι ρήμα (τραυμάτισα, θα τραυμάτισω)

☑ Όταν τραυματίζουμε κάποιον, τον πληγώνουμε.

✍ Ο Κώστας τραυμάτισε κατά λάθος την Αθηνά με το ψαλίδι. Της έκοψε το δάχτυλο. ○ χτυπώ

✓ Όταν τραυματίζεσαι, χτυπάς από μόνος σου και πληγώνεσαι. ◇ Ο Κώστας χτύπησε στο

ποδόσφαιρο. Τα τραύματα του Κώστα ήταν μερικές γρατζουνιές στο γόνατο και στον αγκώνα.

Τραυματίας είναι αυτός που έχει τραυματιστεί σε ατύχημα.

🎵 τραυ-μα-τί-ζω



**τρέλα** [η] ουσιαστικό (τρέλες) → τρελός

**τρελαίνω**, τρελαίνομαι ρήμα (τρέλανα, θα τρελάνω) → τρελός

**τρελός**, τρελή, τρελό επίθετο (τρελοί, τρελές, τρελά)

☑ Τρελό λέμε όποιον είναι άρρωστος στο μυαλό.

○ παλαβός

✓ Τρελό όμως λέμε και κάποιον που δεν είναι λογικός ή είναι παράξενος. ✍ «Τρελός είσαι Κώστα και ζητάς καρπούζι τον χειμώνα;» είπε η Αθηνά.

✓ Όταν είσαι τρελός για κάτι, το θέλεις πάρα πολύ.

✍ Η Αλίκη είναι τρελή για το τρέξιμο.

◇ Τρελαίνεται για το τρέξιμο. Όταν κάποιος είναι τρελός, έχει τρέλα. τρελοκομείο 🎵 τρε-λός

--- τρεμούλα ----- τρέφω

α  
β


**τρεμούλα** [η] ουσιαστικό (τρεμούλες) → τρέμω

γ  
δ

**τρεμουλιάζω** ρήμα (τρεμούλιασα, θα τρεμουλιάσω) → τρέμω

ε  
ζ

**τρέμω** ρήμα (έτρεμα, θα τρέμω)


Όταν τρέμεις, ταράζεσαι και το σώμα σου κάνει μικρές κινήσεις που δεν τις ελέγχει. Συνήθως τρέμεις από το κρύο, από φόβο, από τον θυμό σου ή και από τον πυρετό.  Η Αθηνά βγήκε έξω χωρίς μπουφάν και τώρα τρέμει από το κρύο.

η  
θ  
ι

ανατριχιάζω  Όταν σε πιάνει τρεμούλα από το κρύο, ανατριχιάζεις.  ρίγος Όταν κάποιος τρεμουλιάζει, τρέμει ελαφρά.  τρέ-μω

κ  
λ  
μ

**τρένο** [το] ουσιαστικό (τρένα)

Το τρένο είναι ένα μέσο μεταφοράς. Έχει μία μηχανή που σέρνει από πίσω της πολλά βαγόνια και όλα μαζί κινούνται πάνω στις ράγες.  τρέ-νο  
**Δες ράγα, σιδηρόδρομος, βαγόνι**

ν  
ξ  
ο


π  
ρ

**τρέξιμο** [το] ουσιαστικό (τρεξίματα) → τρέχω

σ

**τ**

**τρέφω, τρέφομαι** ρήμα (έθρεψα, θα θρέψω)

Όταν τρέφεις κάποιον, του δίνεις να φάει.  
 Η κυρία Μαργαρίτα τρέφει τα παιδιά της με υγιεινά φαγητά χωρίς λίπη.  ταΐζω

υ  
φ

Ο Πιτσικόκος τρέφεται με σπόρους.

χ  
ψ

Τι έγινε τελικά με τον Πιτσικόκο; Ψάξε στις λέξεις ελεύθερος, πετώ, πηδώ, προετοιμάζω

ω

## τρέχω ----- τριαντάφυλλο--

- ✓ Ο θείος Αλέκος τρέφει αγελάδες και πρόβατα. Τα έχει στο αγρόκτημά του, τα μεγαλώνει και τα ταΐζει.
- ✓ Ο κύριος Μιχάλης τρέφει τη θεία του. Αυτός της πληρώνει όλα τα έξοδα. Η τροφή είναι το φαγητό που τρώνε οι άνθρωποι αλλά και τα ζώα. 🎵 τρέ-φω

### **τρέχω** ρήμα (έτρεξα, θα τρέξω)

☑ Όταν τρέχεις, κινείσαι πολύ γρήγορα προς μία κατεύθυνση με το ένα πόδι στη γη και το άλλο στον αέρα.

✓ Όταν τρέχεις να βοηθήσεις κάποιον, πηγαίνεις με μεγάλη προθυμία κι ενδιαφέρον.

✓ Ο κύριος Γιάννης τρέχει συνήθως στην εθνική οδό με 120 χιλιόμετρα την ώρα. Οδηγεί γρήγορα.

✓ «Τι τρέχει Αθηνά;» ρώτησε ο Κώστας.

Τι συμβαίνει; «Τρέχει ο νους μου στη Ροζαλία» απάντησε εκείνη.

Τη σκέφτομαι. «Α, καλά, τρέχα γύρευε! Πού να τη βρεις τώρα»; Είναι δύσκολο.

◇ **τρέξιμο, τρεχάλα** 🎵 τρέ-χω



### **τριαντάφυλλο** [το] ουσιαστικό (τριαντάφυλλα)

☑ Το τριαντάφυλλο είναι ένα πολύ όμορφο λουλούδι με τριάντα φύλλα κι ένα κοτσάνι γεμάτο αγκάθια. ○ ρόδο

◇ **Η τριανταφυλλιά είναι ένας μικρός θάμνος με αγκάθια που βγάζει τα τριαντάφυλλα.**

🎵 **τρι-α-ντά-φυλ-λο** 🎨 'τα λουλούδια'

Αν μου βγάλεις τα δύο πρώτα γράμματα σταματώ να κινούμαι και γίνομαι όνομα άλλου ρήματος. Ποια λέξη είμαι; .....

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

**τριβω**, **τρίβομαι** ρήμα (έτριψα, θα τρίψω)

☑ Όταν τρίβεις κάτι, το πιέζεις συνέχεια πάνω σε κάτι άλλο. Όταν τρίβεις κάτι που πλένεις, το πιέζεις συνέχεια με το σφουγγάρι για να γίνει πιο καθαρό.

✍ Η Αλίκη έτριψε τα μάτια της κι εκείνα κοκκίνισαν.

✓ «Φέρε μου, σε παρακαλώ, τον τρίφτη, Αθηνά»

είπε η κυρία Μαργαρίτα. «Θέλω να τρίψω το κρεμμύδι για τη σάλτσα». Να το κόψω σε πολύ μικρά κομματάκια. ◇ Από το πολύ τρίψιμο,

κοκκίνισαν τα μάτια της Αλίκης. τρίφτης 🎵 τρί-βω

**τριγυρίζω** ρήμα (τριγύρισα, θα τριγυρίσω)

☑ Όταν τριγυρίζεις, γυρίζεις χωρίς σκοπό εδώ κι εκεί, κάνοντας βόλτες.

○ περιφέρομαι, περιπλανιέμαι

✓ Μία συνάδελφος της κυρίας Μαργαρίτας τριγυρίζει τον διευθυντή της εφημερίδας. Μάλλον θέλει να ζητήσει αύξηση. ○ γυροφέρνω ◇ Εδώ

τριγύρω σημαίνει κάπου εδώ. 🎵 τρι-γυ-ρί-ζω

**τριγύρω** επίρρημα → τριγυρίζω

**τρίγωνο** [το] ουσιαστικό (τρίγωνα)

☑ Το τρίγωνο είναι ένα γεωμετρικό σχήμα με τρεις πλευρές και τρεις γωνίες.

Τρίγωνο λέμε και το μεταλλικό μουσικό όργανο που κρατάς και χτυπάς, όταν λες τα κάλαντα.




🎵 τρί-γυ-νο ✍ ‘τα σχήματα’

**τριζω** ρήμα (έτριξα, θα τρίξω)




☑ Όταν κάτι τρίζει, τρίβεται σε μία σκληρή επιφάνεια και βγάζει έναν ξερό ήχο.

## τρικ -----τριφύλλι--





α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

 Η αυλόπορτα του κυρίου Μιχάλη σκούριασε και τρίζει.  Το τρίζιμο της πόρτας είναι πολύ ενοχλητικό.  τρί-ζω



**ΤΡΙΚ** [το] ουσιαστικό

 «Μην πιστεύεις όσα βλέπεις στον κινηματογράφο, Αθηνά» είπε η Αλίκη. «Πολλές σκηνές που σου φαίνονται απίθανες είναι τρικ». Είναι ψεύτικες αλλά προσπαθούν να σε ξεγελάσουν για να νομίσεις πως είναι αληθινές.  τέχνασμα, κόλπο  τρικ - Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.




**ΤΡΙΚΛΙΖΩ** ρήμα (τρικλίσια, θα τρικλίσω)

 Όταν τρικλίζεις, περπατάς με βήμα που δεν είναι σταθερό.  Ο κύριος Μιχάλης ήπια λίγο παραπάνω απόψε και τώρα τρικλίζει στον δρόμο.  παραπατώ  τρι-κλί-ζω




**ΤΡΙΚΛΟΠΟΔΙΑ** [η] ουσιαστικό (τρικλοποδιές)

 Όταν βάζεις τρικλοποδιά σε κάποιον, βάζεις το πόδι σου ανάμεσα στα δικά του, ενώ κινείται για να τον κάνεις να πέσει.  τρι-κλο-πο-διά

**ΤΡΙΚΥΜΙΑ** [η] ουσιαστικό (τρικυμίες)

 Όταν έχει τρικυμία, η θάλασσα είναι πολύ ταραγμένη, γιατί έχει πολύ δυνατό άνεμο.  θαλασσοταραχή  τρι-κυ-μί-α

**ΤΡΙΦΥΛΛΙ** [το] ουσιαστικό (τριφύλλια)

 Το τριφύλλι είναι χορτάρι με τρία φύλλα και μία πολύ καλή τροφή για τα ζώα.  τρι-φύλ-λι 

## τριχα ----- τρομάζω

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

**τριχα** [η] ουσιαστικό (τρίχες)

☑ Οι τρίχες είναι μαλλί που φυτρώνει στο δέρμα των ανθρώπων και των ζώων.

✓ Τρίχα λέμε και καθετί που μοιάζει με τρίχα.

✍ Η Αθηνά προτιμάει τις οδοντόβουρτσες με μαλακή τρίχα.

✓ «Είδα ένα θρίλερ που μου σηκώθηκε η τρίχα» είπε η θεία Κατερίνα. Τρόμαξα πολύ.

◇ Το τρίχωμα της Ροζαλίας είναι πολύ μαλακό. Ο σκύλος του κυρίου Μιχάλη πάλι έχει πλούσιο τρίχωμα, είναι πολύ τριχωτός. 🎵 τρί-χα

**τρίχωμα** [το] ουσιαστικό (τριχώματα) → τρίχα

**τρόλεϊ** [το] ουσιαστικό

☑ Το τρόλεϊ είναι ένα μέσο μεταφοράς στην πόλη που μοιάζει με λεωφορείο και που παίρνει με δύο κεραίες ρεύμα από σύρματα. 🎵 τρό-λε-ϊ

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

**τρομάζω** ρήμα (τρόμαξα, θα τρομάξω)

☑ Όταν τρομάξεις, αισθάνεσαι ξαφνικό και μεγάλο φόβο. ✍ Η Αθηνά τρόμαξε από τις φωνές του κυρίου Μιχάλη.

✓ Όταν τρομάξεις κάποιον, του προκαλείς φόβο.

✍ «Τρομάξατε την κόρη μου, κύριε Μιχάλη» του είπε αργότερα η κυρία Μαργαρίτα.

✓ Τρόμαξε να χάσει λίγα κιλά ο θείος Αλέκος.

Δυσκολεύτηκε πολύ. ◇ Η ταινία που είδε η θεία Κατερίνα ήταν τρομακτική. Της προκάλεσε τρόμο.

## τρομερός----- τροφή--

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

Ήταν μία τρομερή εμπειρία. ○ φοβερή  
Οι πρωταγωνιστές ήταν κάποιοι ληστές που είχαν τρομοκρατήσει όλον τον κόσμο. Είχαν προκαλέσει τρόμο σε όλους. 🎵 τρο-μά-ζω

**τρομερός, τρομερή, τρομερό** επίθετο (τρομεροί, τρομερές, τρομερά) → τρομάζω

**τρομοκρατώ, τρομοκρατούμαι** ρήμα  
(τρομοκράτησα, θα τρομοκρατήσω) → τρομάζω

**τρόμος** [ο] ουσιαστικό → τρομάζω

**τρομπέτα** [η] ουσιαστικό (τρομπέτες)

☑ Η τρομπέτα είναι ένα μουσικό όργανο από μέταλλο που μοιάζει με σωλήνα ανοιχτό στη μία άκρη. Φυσάς στην τρομπέτα και πατάς τα κουμπιά της για να βγάλει ήχους.

🎵 τρο-μπέ-τα 🎨 'τα μουσικά όργανα'

**τρόπος** [ο] ουσιαστικό (τρόποι)

☑ Όταν έχεις τον τρόπο να κάνεις κάτι, ξέρεις πώς να το κάνεις.

🎨 Ο Κώστας έλυσε τις ασκήσεις των μαθηματικών με τον τρόπο που τους έδειξε η δασκάλα.

○ μέθοδος, τακτική

✓ Ο κύριος Μιχάλης δεν έχει καλούς τρόπους.

Συνέχεια φωνάζει και είναι αγενής.

○ φέρσιμο, συμπεριφορά 🎵 τρό-πος

**τροφή** [η] ουσιαστικό (τροφές) → τρέφω



--- τρόφιμα ----- τρύπα

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

**τρόφιμα** [τα] ουσιαστικό (τρόφιμα) → τρέφω

**τροχιά** [η] ουσιαστικό (τροχιές)

☑ Η τροχιά είναι η πορεία που ακολουθεί ένας πλανήτης στον ουρανό. ✍ Η γη κινείται σε τροχιά γύρω από τον ήλιο. 🎵 τρο-χιά

**τροχονόμος** [ο], [η] ουσιαστικό (τροχονόμοι)

☑ Ο τροχονόμος είναι ο αστυνομικός που ρυθμίζει και ελέγχει την κίνηση στους δρόμους. Δουλεύει για την Τροχαία, δηλαδή για το τμήμα της αστυνομίας που είναι υπεύθυνο για την κυκλοφορία στους δρόμους. ✦ **σχολικός τροχονόμος**  
🎵 τρο-χο-νό-μος ✍ 'η πόλη'

**τροχός** [ο] ουσιαστικό (τροχοί)

☑ Το ποδήλατο σου έχει δύο τροχούς, ενώ το αυτοκίνητο τέσσερις. ○ ρόδα  
✦ **Το τροχόσπιτο είναι ένα σπίτι που το σέρνει ένα αυτοκίνητο.** 🎵 τρο-χός

**τροχόσπιτο** [το] ουσιαστικό (τροχόσπιτα)

→ τροχός

**τρύπα** [η] ουσιαστικό (τρύπες)

☑ Όταν κάνεις μία τρύπα, κάνεις ένα μικρό άνοιγμα πάνω σε κάτι. ✍ Οι κάλτσες του κυρίου Μιχάλη έχουν όλες τρύπες. ✦ Είναι όλες τρύπιες.«Πώς γίνεται και τις τρυπάει!» σκέφτεται η θεία του. «Άσε που έχουν τρυπήσει και οι τσέπες του παντελονιού του!» 🎵 τρύ-πα

## τρυπάνι ----- τρυφερός--

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

**τρυπάνι** [το] ουσιαστικό (τρυπάνια)

☑ Το τρυπάνι είναι ένα εργαλείο που το χρησιμοποιούμε για ν' ανοίγουμε τρύπες.

🎵 τρυ-πά-νι ✍ 'τα εργαλεία'

**τρύπιος**, τρύπια, τρύπιο επίθετο (τρύπιοι, τρύπιες, τρύπια) → τρύπα

**τρυπώ** και τρυπάω, τρυπιέμαι ρήμα (τρύπησα, θα τρυπήσω) → τρύπα

**τρυπώνω** ρήμα (τρύπωσα, θα τρυπώσω)

☑ «Πού τρύπωσες πάλι, Ροζαλία;» φώναξε η Αθηνά. Πού κρύφτηκες;

✓ Όταν τρυπώνεις κάτι, το κρύβεις ή το βάζεις κάπου που δε φαίνεται. ✍

«Πού τρύπωσες πάλι τα παπούτσια μου;» φώναξε στη θεία του ο κύριος Μιχάλης.

✓ Η θεία Κατερίνα τρύπωσε το μανίκι του σακακιού της. Το έραψε πρόχειρα με αραιές βελονιές.

🎵 τρυ-πώ-νω

**τρυφερός**, τρυφερή, τρυφερό, επίθετο (τρυφεροί, τρυφερές, τρυφερά)

☑ Όταν κάτι είναι τρυφερό, είναι απαλό και μαλακό. ✍ Η θεία Κατερίνα διαλέγει το πιο

τρυφερό κρέας για να μαγειρέψει για τον άντρα της.

○ απαλός, μαλακός ● σκληρός

✓ Ο θείος Γιάννης είναι ένας πολύ τρυφερός πατέρας. Αγαπάει τα παιδιά του και τους το δείχνει με χάρη. ○ ευαίσθητος

## --- τρυφερότητα ----- τσάι

α

◇ Φέρεται με τρυφερότητα. 🎵 τρυ-φε-ρός

β

γ

**τρυφερότητα** [η] ουσιαστικό (τρυφερότητες)

δ

→ τρυφερός

ε

ζ

**τρώω** και τρώγω, τρώγομαι ρήμα

(έφαγα, θα φάω)

η

☑️ Όταν τρώς, μασάς και καταπίνεις το φαγητό σου.

θ

✓ «Με τρώει το χέρι μου!» είπε η Αθηνά. Με

ι

φαγουρίζει.

κ

✓ Ο Κώστας έφαγε όλα τα λεφτά του στα παγωτά

λ

και τώρα δεν έχει τίποτα. Τα ξόδεψε όλα.

μ

ν

✓ Λέμε ότι κάποιος τρώει σαν λύκος, όταν τρώει

ξ

πολύ. Επίσης λέμε ότι κάποιος τρώγεται με τα

ο

ρούχα του, όταν γκρινιάζει συνέχεια.

π

Όταν δεν αντέχουμε κάποιον, λέμε

ρ

ότι δεν τρώγεται πια.

σ

◇ τροφή, φαγητό 🎵 τρώ-ω



τ

υ

φ

χ

ψ

ω

Η Αθηνά τρώει ένα κομματάκι κρέας.

ρ

σ

**τσαγιέρα** [η] ουσιαστικό (τσαγιέρες) → τσάι

τ

υ

φ

χ

ψ

ω

**τσαγκάρης** [ο] ουσιαστικό (τσαγκάρηδες)

☑️ Ο τσαγκάρης είναι αυτός που φτιάχνει ή επιδιορθώνει τα παπούτσια μας. 🎵 τσα-γκά-ρης

**τσάι** [το] ουσιαστικό

☑️ Το τσάι είναι φυτό. Βράζουμε τα ξερά φύλλα του και φτιάχνουμε ένα ζεστό ρόφημα. ◇ Στην

τσαγιέρα φτιάχνουμε ή σεβρίζουμε τσάι. 🎵 τσάι

## τσακίζω ----- τσαλακώνω--

- Προσοχή ο πληθυντικός αριθμός  
«τσάγια» χρησιμοποιείται πολύ σπάνια.



Μία τσαγιέρα.

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

**τσακίζω** ρήμα (τσάκισα, θα τσακίσω)

☑ Όταν τσακίζεις κάτι, το σπας ή το κάνεις κομμάτια. ✍ Ο Κώστας πάτησε πάνω σ' ένα καρύδι και το τσάκισε με το πόδι του.

◇ Η τσάκιση σ' ένα παντελόνι είναι η γραμμή που σχηματίζεται, όταν το σιδερώνουμε.

**τσάκισμα** 🎵 τσα-κί-ζω

**τσάκιση** [η] ουσιαστικό (τσακίσεις) → τσακίζω

**τσακωμός** [ο] ουσιαστικό (τσακωμοί)

→ τσακώνομαι

**τσακώνομαι** ρήμα (τσακώθηκα, θα τσακωθώ)

☑ Όταν τσακώνεσαι, μαλώνεις με κάποιον.

✍ Στο σχολείο η Αθηνά τσακώνεται συχνά με τον Νίκο. ○ μαλώνω, καβγαδίζω ◇ **τσακωμός**

● καβγάς 🎵 τσα-κώ-νο-μαι

**τσακώνω** ρήμα (τσάκωσα, θα τσακώσω)

☑ Όταν τσακώνεις κάποιον, τον πιάνεις συνήθως την ώρα που κάνει κάτι κακό. ✍ Η Αθηνά τσάκωσε τον Κώστα την ώρα που έβαζε κρυφά το δάχτυλό του στο βάζο με το γλυκό. ◇ Η Αθηνά τον έκανε

**τσακωτό.** 🎵 τσα-κώ-νω

**τσαλακώνω, τσαλακώνομαι** ρήμα  
(τσαλακώθηκα, θα τσαλακωθώ)

## τσαλαπατώ-----τσαρούχι

α

☑ Όταν τσαλακώνεις ένα χαρτί, ένα ύφασμα ή κάτι άλλο, το διπλώνεις πρόχειρα χωρίς προσοχή και σχηματίζει ζάρες. ● **ισιώνω**



β

γ

δ

◇ **τσαλάκωμα** 🎵 τσα-λα-κώ-νω

ε

ζ

η

θ

ι

**τσαλαπατώ** και **τσαλαπατάω**, **τσαλαπατιέμαι**  
**ρήμα** (τσαλαπάτησα, θα τσαλαπατήσω)

☑ Ο κύριος Μιχάλης είπε ότι τα παιδιά τσαλαπάτησαν τα λουλούδια του. Είπε δηλαδή ότι τα κατάστρεψαν με τα πόδια τους.

○ ποδοπατώ ◇ **τσαλαπάτημα** 🎵 τσα-λα-πα-τώ

κ

λ

μ

**τσαμπί** [το] ουσιαστικό (τσαμπιά)

☑ Ένα τσαμπί σταφύλι είναι πολλές ρώγες μαζί γύρω από ένα κοτσάνι. 🎵 τσα-μπί



ν

ξ

ο

π

ρ

**τσάντα** [η] ουσιαστικό (τσάντες)

☑ Την τσάντα την χρησιμοποιούμε για να βάζουμε μέσα και να κουβαλάμε διάφορα πράγματα. Οι τσάντες είναι φτιαγμένες από πλαστικό, δέρμα ή ύφασμα.

🎵 τσά-ντα



σ

τ

υ

φ

**τσάπα** [η] ουσιαστικό (τσάπες)

☑ Η τσάπα είναι ένα εργαλείο. Μ' αυτό σκάβουμε στο χωράφι κι ανοίγουμε μεγάλες τρύπες στο χώμα.

🎵 τσά-πα → 'τα εργαλεία'

χ

ψ

ω

**τσαρούχι** [το] ουσιαστικό (τσαρούχια)

☑ Τα τσαρούχια είναι τα παπούτσια που φορούν οι τσολιάδες. Έχουν κόκκινη ή μαύρη φούντα. 🎵 τσα-ρού-χι



**τσατίζω** και **τσαντίζω**, **τσατίζομαι** και **τσαντίζομαι**  
ρήμα (τσατίστηκα, θα τσατιστώ)  
 Όταν τσατίζεις κάποιον, τον κάνεις να θυμώσει πολύ και να νευριάσει. **◇ Ο Κώστας τσατίστηκε από τη συμπεριφορά των άλλων παιδιών κι έφυγε από το παιχνίδι. Η τσατίλα του Κώστα ήταν μεγάλη.**  
 🎵 τσα-τί-ζω

**τσατίλα** [η] ουσιαστικό (τσατίλες) → τσατίζω

**τσεκούρι** [το] ουσιαστικό (τσεκούρια)  
 Με το τσεκούρι μπορούμε να κόψουμε δέντρα και ξύλα σε μικρά κομμάτια. 🎵 τσε-κού-ρι  
 ✍️ 'τα εργαλεία'

**τσέπη** [η] ουσιαστικό (τσέπες)  
 Βάζουμε τα χέρια μας στην τσέπη του ρούχου που φοράμε για να ζεσταθούν όταν έχει πολύ κρύο. Στην τσέπη επίσης βάζουμε τα χρήματα που έχουμε μαζί μας. 🎵 τσέ-πη

**τσιγάρο** [το] ουσιαστικό (τσιγάρα)  
 Ο κύριος Γιάννης και η κυρία Μαργαρίτα δεν καπνίζουν τσιγάρα. Το κάπνισμα βλάπτει σοβαρά την υγεία. 🎵 τσι-γά-ρο



**τσιγκούνης**, **τσιγκούνα**, **τσιγκούνικο** επίθετο  
 (τσιγκούνηδες, τσιγκούνες, τσιγκούνικα)  
 Τσιγκούνη λέμε κάποιον που δε θέλει να ξοδεύει καθόλου χρήματα, ακόμα κι όταν έχει ανάγκη.

## τσιγκουνιά ----- τσίμπλα

α

◇ Η τσιγκουνιά του κυρίου Μιχάλη είναι πολύ μεγάλη. Προτιμά να μείνει νηστικός παρά να ξοδέψει λίγα από τα χρήματά του. 🎵 τσι-γκού-νης

β

γ

δ

**τσιγκουνιά** [η] ουσιαστικό (τσιγκουνιές)

→ τσιγκούνης

ε

ζ

η

**τσιμέντο** [το] ουσιαστικό (τσιμέντα)

☑ Το τσιμέντο είναι ένα πολύ σκληρό υλικό που χρησιμοποιείται στο χτίσιμο των σπιτιών.

Με τσιμέντο είναι φτιαγμένοι και μερικοί δρόμοι.

Τσιμέντο λέμε και μία επιφάνεια απ' αυτό το υλικό.

🎵 τσι-μέ-ντο

θ

ι

κ

λ

μ

**τσιμουδιά** [η] ουσιαστικό

☑ Όταν δε βγάζεις τσιμουδιά, δε μιλάς καθόλου, σιωπάινεις. ✎ «Τσιμουδιά! Δε θέλω ν' ακούσω τίποτα!» είπε η κυρία **Μαργαρίτα**.

🎵 τσι-μου-διά

ν

ξ

ο

π

**τσίμπημα** [το] ουσιαστικό (τσιμπήματα)

→ τσιμπώ

ρ

σ

τ

**τσιμπιδάκι** [το] ουσιαστικό (τσιμπιδάκια)

☑ Τα τσιμπιδάκια τα φορούν τα κορίτσια για να κρατούν τα μαλλιά τους χτενισμένα. ○ **κοκαλάκι**

✓ Μ' ένα τσιμπιδάκι πιάνεις πολύ μικρά

αντικείμενα. 🎵 τσι-μπι-δά-κι

υ

φ

χ

**τσίμπλα** [η] ουσιαστικό (τσίμπλες)

☑ Όταν ξυπνάμε το πρωί, έχουμε μερικές φορές

τσίμπλες στις άκρες των ματιών μας. 🎵 τσί-μπλα

ψ

ω



## τσιμπώ ----- τσίχλα--

**τσιμπώ** και τσιμπάω, τσιμπιέμαι ρήμα (τσιμπησα, θα τσιμπήσω)

☑ Όταν τσιμπάς κάποιον, πιάνεις σφιχτά το δέρμα του με τα δύο σου δάχτυλα ή τον τρυπάς με κάτι πολύ μυτερό και τον πονάς.

✍ Ο Κώστας τσίμπησε την Αθηνά με τη μύτη του μολυβιού του κι αυτή θύμωσε. Τότε του τσίμπησε δυνατά το μάγουλο κι εκείνος άρχισε να φωνάζει.

✓ Όταν σε τσιμπάει ένα έντομο, σε τρυπάει με το κεντρί του.

✓ Όταν τσιμπάς, τρως πολύ λίγο από ένα φαγητό.

◇ **Το τσίμπημα της μέλισσας πονάει πολύ.**

🎵 τσι-μπώ



**τσιπς** [τα] ουσιαστικό

☑ Τσιπς λέμε τα πατατάκια. 🎵 τσιπς

**τσιρίζω** ρήμα (τσιρίξα, θα τσιρίξω)

☑ Όταν τσιρίζεις, βγάζεις μία δυνατή και λεπτή φωνή. ✍ Το μωρό τσίριξε, μόλις η θεία Κατερίνα του πήρε το παιχνίδι του.

◇ **Το τσίριγμα του μωρού ήταν δυνατό.** 🎵 τσι-ρί-ζω

**τσίρκο** [το] ουσιαστικό (τσίρκα)

☑ Στο τσίρκο οι ακροβάτες, οι ταχυδακτυλουργοί, οι κλόουν και πολλά ζώα δίνουν παραστάσεις για να διασκεδάσουν τους θεατές που τους παρακολουθούν. 🎵 τσίρ-κο **Δες ακροβάτης**

**τσίχλα** [η] ουσιαστικό (τσίχλες)

--- τσοπάνης ----- τσούζω

α  Την τσίχλα τη μασάμε στο στόμα αρκετή ώρα  
β χωρίς να την καταπίνουμε. 🎵 τσί-χλα

γ **τσοπάνης** [ο] ουσιαστικό (τσοπάνηδες)  
δ  Ο τσοπάνης φυλάει και βόσκει πρόβατα ή  
ε κασίκες. ○ βοσκός 🎵 τσο-πά-νης  
ζ - **Λέμε και τσομπάνης.**

η **τσουβάλι** [το] ουσιαστικό (τσουβάλια)  
θ  Το τσουβάλι είναι ένας μεγάλος σάκος για να  
ι βάζουμε διάφορα προϊόντα, όπως πατάτες, σιτάρι  
κ και αλεύρι. ✍ Ο θείος Αλέκος έφερε από το χωριό  
λ ένα τσουβάλι αλεύρι. Τόσο αλεύρι όσο χωράει το  
τσουβάλι. 🎵 τσου-βά-λι

μ **τσουγκράνα** [η] ουσιαστικό (τσουγκράνες)  
ν  Με την τσουγκράνα καθαρίζουμε τον κήπο μας  
ξ από τις πέτρες. 🎵 τσου-γκρά-να ✍ 'τα εργαλεία'

ο **τσουγκρίζω** ρήμα (τσούγκρισα, θα τσουγκρίσω)  
π  Το Πάσχα τσουγκρίζουμε τα κόκκινα αυγά και  
ρ λέμε «Χριστός Ανέστη». Τα χτυπάμε  
σ το ένα πάνω στο άλλο.  
τ  Ο Νίκος με την Αθηνά  
υ τα τσούγκρισαν. Μάλωσαν πολύ.  
🎵 τσου-γκρί-ζω



φ **τσούζω** ρήμα (έτσουξα, θα τσούξω)  
χ  Το οινόπνευμα τσούζει, όταν το βάζουμε στα  
ψ χτυπήματά μας. ◇ Ο Κώστας έβαλε στην πληγή  
ω του λίγο οινόπνευμα και τώρα δεν αντέχει το  
τσούξιμο. Τσουχτερός, τσούχτρα 🎵 τσού-ζω

## τσουκνίδα ----- τσούρμο--

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

**τσουκνίδα** [η] ουσιαστικό (τσουκνίδες)

☑ Η τσουκνίδα είναι ένα μικρό πράσινο φυτό. Αν το ακουμπήσουμε, το δέρμα μας κοκκινίζει και τσούζει.

🎵 τσου-κνί-δα

**τσουλήθρα** [η] ουσιαστικό (τσουλήθρες)

☑ Η τσουλήθρα είναι ένα από τα παιχνίδια που υπάρχουν στις παιδικές χαρές. Κάθεσαι στην κορυφή της και μετά γλιστράς με το σώμα σου προς τα κάτω. 🎵 τσου-λή-θρα

**τσουλούφι** [το] ουσιαστικό (τσουλούφια)

☑ Το τσουλούφι είναι μία τούφα από μαλλιά που ξεχωρίζουν στο μπροστινό συνήθως μέρος του κεφαλιού. 🎵 τσου-λού-φι

**τσουλώ** και **τσουλάω** ρήμα (τσούλησα, θα τσουλήσω)

☑ Όταν τσουλάς, γλιστράς πάνω σε κάτι.

✍ Η Αθηνά νιώθει πολύ όμορφα όταν τσουλάει στην τσουλήθρα της παιδικής χαράς.

🎵 τσουλήθρα 🎵 τσου-λώ

**τσουρέκι** [το] ουσιαστικό (τσουρέκια)

☑ Το τσουρέκι είναι ένα γλυκό και αφράτο ψωμί που φτιάχνουμε με αυγά, βούτυρο και γάλα.

🎵 τσου-ρέ-κι

**τσούρμο** [το] ουσιαστικό

☑ Ένα τσούρμο παιδιά έτρεχαν πίσω από τη δασκάλα και την παρακαλούσαν να πάνε εκδρομή.

## --- τσουχτερός ----- τύμπανο

α Πολλά παιδιά. 🎵 τσούρ-μο  
β - Προσοχή. Η λέξη δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

γ **τσουχτερός**, τσουχτερή, τσουχτερό  
δ επίθετο (τσουχτεροί, τσουχτερές, τσουχτερά)  
ε  Όταν κάνει τσουχτερό κρύο, έχει πάρα πολύ  
ζ κρύο.  
η  Τα λόγια του κυρίου Μιχάλη στα παιδιά ήταν  
θ τσουχτερά. Ήταν φαρμακερά και στεναχώρησαν  
τα παιδιά.  τσούζω 🎵 τσου-χτε-ρός

ι **τσούχτρα** [η] ουσιαστικό (τσούχτρες)  
κ  Οι τσούχτρες κολυμπούν στη θάλασσα και αν  
λ μας ακουμπήσουν, το δέρμα μας κοκκινίζει και  
μ τσούζει.  μικρή μέδουσα  τσούζω 🎵 τσού-χτρα

ν **τυλίγω**, τυλίγομαι ρήμα (τύλιξα, θα τυλίξω)  
ξ  Όταν τυλίγεις κάτι, το καλύπτεις γύρω γύρω με  
ο κάτι άλλο.  Η κυρία Μαργαρίτα τύλιξε το δώρο  
π της Αθηνάς με χρωματιστό χαρτί.  
ρ  Ο Κώστας τύλιξε το χαλί για να το ανεβάσει ο  
σ κύριος Γιάννης στο πατάρι. ● ξετυλίγω  
τ  Η Αθηνά τυλίχτηκε με την  
κουβέρτα, γιατί έκανε κρύο.  
υ Σκεπάστηκε.  **τύλιγμα**  
φ 🎵 τυ-λί-γω



χ **τύμπανο** [το] ουσιαστικό (τύμπανα)  
ψ  Το τύμπανο είναι ένα μουσικό όργανο που για να  
ω παίξει πρέπει να το χτυπάμε με το χέρι ή με ειδικό  
ξύλο.  ταμπούρλο, νταούλι 🎵 τύ-μπα-νο

## τύπος ----- τυφλός--

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

### **τύπος** [ο] ουσιαστικό (τύποι)

☑ Το αυτοκίνητο του κυρίου Γιάννη είναι νέου **τύπου** και τρέχει γρήγορα. Νέου είδους.

✓ Ο κύριος Μιχάλης είναι παράξενος **τύπος**.  
Παράξενος χαρακτήρας.

✓ Τύπο λέμε κι αλλιώς τις εφημερίδες και τα περιοδικά. 🎵 τύ-πος

### **τυπώνω**, τυπώνομαι ρήμα (τύπωσα, θα τυπώσω)

☑ Οι λέξεις και οι εικόνες στα βιβλία σου έχουν τυπωθεί, ενώ οι λέξεις και οι εικόνες στα τετράδιά σου είναι φτιαγμένες με το χέρι. ○ εκτυπώνω

◇ **τύπος** 🎵 τυ-πώ-νω

### **τύραννος** [ο] ουσιαστικό (τύρανοι)

☑ Οι τύρανοι στην αρχαία Ελλάδα κυβερνούσαν βίαια και καταπιεστικά τον λαό.

✓ Τύρανο λέμε και κάποιον που του αρέσει να βασανίζει τους άλλους. ◇ **τυραννώ** 🎵 τύ-ραν-νος

### **τυρί** [το] ουσιαστικό (τυριά)

☑ Το τυρί είναι μία τροφή που γίνεται, όταν πήξουμε το γάλα. Η φέτα, το κασέρι και η γραβιέρα είναι τυριά. ◇ **Η τυρόπιτα είναι μία πίτα που μέσα της έχει τυρί. τυριέρα** 🎵 τυ-ρί

### **τυρόπιτα** [η] ουσιαστικό (τυρόπιτες) → τυρί

### **τυφλός**, τυφλή, τυφλό, επίθετο (τυφλοί, τυφλές, τυφλά)

☑ Όταν κάποιος δε βλέπει, είναι τυφλός.

## --- τυφλώνω ----- τώρα

α ○ στραβός ◇ τυφλόμυγα, τυφλώνω 🎵 τυ-φλός

**τυφλώνω**, τυφλώνομαι ρήμα (τύφλωσα, θα τυφλώσω)

☑ Όταν κάτι σε τυφλώνει, σε κάνει να μη βλέπεις.

✍ Το φως του ήλιου ήταν πολύ δυνατό και

τύφλωσε την Αθηνά. ○ στραβώνω 🎵 τυ-φλώ-νω

**τυχαίνω** ρήμα (έτυχα, θα τύχω)

☑ Όταν τυχαίνει κάτι, γίνεται κατά τύχη.

✍ Το φλουρί της πίτας έτυχε στον Κώστα.

✓ «Κύριε διευθυντά, μπορώ να φύγω;» είπε η κυρία Μαργαρίτα. «Μου έτυχε κάτι ξαφνικό. Η κόρη μου αρρώστησε». Μου συνέβη. ◇ **τύχη** 🎵 τυ-χαί-νω

**τυχερός, τυχερή, τυχερό** επίθετο (τυχεροί, τυχερές, τυχερά) → τύχη

**τύχη** [η] ουσιαστικό (τύχες)

☑ Έχουμε τύχη, όταν κάτι που θέλουμε γίνεται χωρίς να κάνουμε εμείς τίποτε. ✍ Ο Κώστας είχε μεγάλη τύχη και κέρδισε το φλουρί στη βασιλόπιτα.

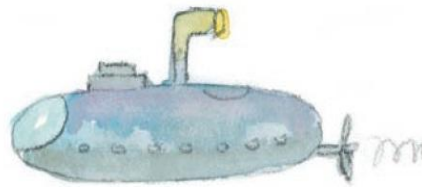
◇ Ο Κώστας ήταν ο τυχερός της χρονιάς, γιατί κέρδισε το φλουρί στη βασιλόπιτα. **τυχαίνω** 🎵 τύ-χη

**τώρα** επίρρημα

☑ Όταν κάτι γίνεται τώρα, γίνεται αυτή τη στιγμή.

✍ «Τώρα διαβάζω και δεν μπορώ να παίξω μαζί σου» είπε η Αθηνά, και ο Κώστας έφυγε από το δωμάτιό της. ◇ **τωρινός** 🎵 τώ-ρα

# Υ Υ



α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

## **υγεία** [η] ουσιαστικό (υγείες)

☑ Όταν έχουμε την υγεία μας, το σώμα μας λειτουργεί πολύ καλά και δεν έχουμε κανένα πρόβλημα.

✓ «Στην υγείά σου, Μαργαρίτα» είπε ο κύριος Γιάννης σηκώνοντας ψηλά το ποτήρι του.

✓ «Με τις υγείες σου!» είπε ο κύριος Γιάννης στον θείο Αλέκο που φτερνίστηκε. ◇ Όταν κάτι είναι **υγιεινό**, είναι καλό για την υγεία μας. ♪ υ-γεί-α

**υγιεινός**, υγιεινή, υγιεινό επίθετο (υγιεινοί, υγιεινές, υγιεινά) → υγεία

## **υγρασία** [η] ουσιαστικό (υγρασίες) → υγρός

## **υγρό** [το] ουσιαστικό (υγρά)

☑ Το νερό, η πορτοκαλάδα, το κρασί και το γάλα είναι υγρά. Μπορείς να τα βάλεις σ' ένα ποτήρι και να πάρουν το σχήμα του ποτηριού. Υγρά είναι και τα δάκρυά σου που στάζουν, όταν κλαις. ◇ **υγρός**

♪ υ-γρό

## **υγρός**, υγρή, υγρό επίθετο (υγροί, υγρές, υγρά)

☑ Όταν κάτι είναι υγρό, κυλάει σαν νερό.

✎ Το γάλα είναι υγρή τροφή.

✓ Υγρό λέμε και κάτι που είναι λίγο βρεγμένο.

✎ Τα σεντόνια ήταν υγρά ακόμη κι η κυρία



## υδραγωγείο ----- ύλη

α Μαργαρίτα δεν τα μάζεψε.

β ✓ Όταν ο καιρός είναι υγρός, πρόκειται να βρέξει ή έχει ήδη βρέξει. Έχει υγρασία.

γ **◇ Υγρασία έχει κι ένας τοίχος που έχει βραχεί και είναι υγρός. υγρό** 🎵 υ-γρός

ζ **υδραγωγείο** [το] ουσιαστικό (υδραγωγεία)

η  Το υδραγωγείο μίας πόλης είναι ένα κτίριο με μία μεγάλη δεξαμενή. Εκεί μαζεύεται το νερό που μπορούμε να πιούμε κι έρχεται στα σπίτια μας μέσα από σωλήνες. 🎵 υ-δρα-γω-γεί-ο

θ - Στ' αρχαία ελληνικά το νερό λεγόταν ύδωρ. Μ' αυτή τη λέξη φτιάχνουμε μεγαλύτερες λέξεις, όπως το υδραγωγείο.

μ **υδραυλικός** [ο] ουσιαστικό (υδραυτικοί)

ν  Ο υδραυλικός είναι ο τεχνίτης που φτιάχνει τους σωλήνες και τις βρύσες στο σπίτι μας. 🎵 υ-δραυ-λι-κός



π **υιοθετώ, υιοθετούμαι** ρήμα (υιοθέτησα, θα υιοθετήσω)

ρ  Όταν ένα ζευγάρι υιοθετεί ένα παιδί, φροντίζει και μεγαλώνει ένα παιδί που δεν έχει γεννηθεί από αυτούς. Οι γονείς ενός υιοθετημένου παιδιού το φροντίζουν και το αγαπούν όπως εσένα οι γονείς σου. 🎵 υι-ο-θε-τώ

σ **ύλη** [η] ουσιαστικό (ύλες)

τ  Το γάλα είναι η πρώτη ύλη που χρησιμοποιούμε για να φτιάξουμε το τυρί και το γιαούρτι. Απ' αυτήν

## υλικό ----- υπάλληλος--

φτιάχνεται το τυρί και το γιαούρτι. ○ ουσία 🎵 ύ-λη

### **υλικό** [το] ουσιαστικό (υλικά)

☑ Τα τραπέζια φτιάχνονται από διάφορα υλικά: από ξύλο, από πλαστικό, από γυαλί και από άλλα.

✓ Η κυρία Μαργαρίτα ανακάτεψε τα υλικά της συνταγής, τ' αυγά, το γάλα, το βούτυρο και το αλεύρι κι έφτιαξε ένα πολύ νόστιμο κέικ. 🎵 υ-λι-κό

### **ὕμνος** [ο] ουσιαστικό (ὕμνοι)

☑ Κάθε χώρα έχει τον δικό της εθνικό ὕμνο. Ο εθνικός μας ὕμνος είναι ένα τραγούδι που λέμε σε κάθε εθνική γιορτή, καθώς και κάθε φορά που ανεβάζουμε τη σημαία της πατρίδας μας.

Ο εκκλησιαστικός ὕμνος είναι ένα τραγούδι που ψάλλουμε στην εκκλησία για να τιμήσουμε έναν άγιο. Ο ὕμνος μίας ομάδας είναι ένα τραγούδι που τραγουδούν οι φίλαθλοι κι είναι μοναδικό για κάθε ομάδα. 🎵 ὕ-μνος

**υπάκουος, υπάκουη, υπάκουο** επίθετο  
(υπάκουοι, υπάκουες, υπάκουα) → υπακούω

### **υπακούω** ρήμα (υπάκουσα, θα υπακούσω)

☑ Όταν υπακούς στους γονείς σου, ακούς και κάνεις αυτά που λένε. ◇ Υπάκουο λέμε κάποιον, όταν ακούει και κάνει αυτά που λένε οι γονείς και οι δάσκαλοί του. Δείχνει δηλαδή υπακοή.

🎵 υ-πα-κού-ω

### **υπάλληλος** [ο], [η] ουσιαστικό (υπάλληλοι)

☑ Υπάλληλος είναι αυτός που δουλεύει στη δουλειά

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

## υπάρχω ----- υπεράσπιση

α κάποιου άλλου και πληρώνεται απ' αυτόν.



β  υ-πάλ-λη-λος

γ **υπάρχω** ρήμα (υπήρξα, θα υπάρξω)


δ  Όταν **υπάρχεις**, βρίσκεσαι στη ζωή, ζεις.



ε  Η Αθηνά ρώτησε τον Κώστα αν υπάρχουν φαντάσματα.

ζ  Όταν κάτι **υπάρχει**, βρίσκεται κάπου.

η  Στο δωμάτιο του Κώστα υπάρχουν πάντα πολλά παιχνίδια πεταμένα εδώ κι εκεί.  υ-πάρ-χω


ι **υπέρ** πρόθεση

κ  Όταν κάποιος είναι **υπέρ** κάποιου άλλου, τον υποστηρίζει και τον βοηθάει.  Τα Χριστούγεννα έγινε έρανος στην εκκλησία υπέρ των φτωχών, μάζεψαν δηλαδή χρήματα για να βοηθήσουν τους φτωχούς.

λ  Πολλές φορές βάζεις το **υπερ-** μπροστά σε μία λέξη, για να δείξεις ότι κάτι είναι παραπάνω από το κανονικό.  Η θεία Έλλη είναι υπέρβαρη και κάνει δίαιτα. Έχει βάρος πάνω από το κανονικό.  υ-πέρ

μ **υπερασίζω**, **υπερασπίζομαι** ρήμα (υπεράσπισα, θα υπερασπίσω)

ν  Όταν **υπερασπίζεσαι** κάποιον, τον προστατεύεις και τον βοηθάς να ξεπεράσει τις δυσκολίες του.

ξ  «Μη φοβάσαι Αθηνά, θα σε υπερασπιστώ εγώ, αν κινδυνέψεις από τον σκύλο» είπε ο Νίκος.

ο  **υπεράσπιση**  υ-πε-ρα-σπί-ζω

π **υπεράσπιση** [η] ουσιαστικό → υπερασπίζω

## υπερβολή ----- υπεύθυνος--

**υπερβολή** [η] ουσιαστικό (υπερβολές)

→ υπερβολικός

**υπερβολικός, υπερβολική, υπερβολικό** επίθετο  
(υπερβολικοί, υπερβολικές, υπερβολικά)

☑ Όταν κάτι είναι υπερβολικό, είναι παραπάνω απ' όσο χρειάζεται κάθε φορά. ✍ Το υπερβολικό φαγητό είναι κακό για την υγεία μας.

✓ Όταν κάποιος είναι υπερβολικός, ζητάει παραπάνω πράγματα απ' όσα πρέπει. ✍ «Μην είσαι υπερβολικός, Κώστα! Δε χτύπησες πια τόσο πολύ». ◊ «Μην υπερβάλλεις. Αυτό που λες είναι υπερβολή». Μη λες υπερβολές. 🎵 υ-περ-βο-λι-κός

**υπερήφανος, υπερήφανη, υπερήφανο** επίθετο  
(υπερήφανοι, υπερήφανες, υπερήφανα)

→ περήφανος

**υπέροχος, υπέροχη, υπέροχο** επίθετο  
(υπέροχοι, υπέροχες, υπέροχα)

☑ Υπέροχο λέμε κάποιον που είναι πολύ καλύτερος από τους άλλους και ξεχωρίζει γι' αυτό.

✍ Το φαγητό της κυρίας Μαργαρίτας ήταν υπέροχο. Όλοι ήταν ενθουσιασμένοι.

○ έξοχος, εξαιρετικός ● απαίσιος 🎵 υ-πέ-ρο-χος

**υπεύθυνος, υπεύθυνη, υπεύθυνο** επίθετο  
(υπεύθυνοι, υπεύθυνες, υπεύθυνα)

☑ Ο πιλότος είναι υπεύθυνος για την ασφάλεια των επιβατών του αεροπλάνου. Είναι αυτός που

- Πότε λέμε ότι κάποιος είναι υπερτυχερός;

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

## υπηρεσία ----- υπηρετώ

**α** φροντίζει έτσι ώστε όλα να λειτουργούν καλά στο  
**β** αεροπλάνο. Αυτός έχει την ευθύνη του αεροπλάνου.  
**γ** ✓ «Εσύ ήσουν υπεύθυνος που χάθηκε η Ροζαλία!»  
**δ** κατηγόρησε η Αθηνά τον Κώστα, «Εσύ έφταιγες!»  
**ε** 🎵 υ-πεύ-θυ-νος

**ζ** **υπηρεσία** [η] ουσιαστικό (υπηρεσίες)

**η**  Η υπηρεσία είναι η εργασία που έχει να κάνει  
**θ** ένας υπάλληλος. ✎ Ο κύριος Γιάννης προσφέρει  
**ι** τις υπηρεσίες του στον ιδιωτικό τομέα. Ο ξάδελφος  
**κ** του είναι στρατιωτικός κι έχει υπηρεσία κάθε μέρα.

**λ** ✓ Ο θεός του Νίκου πηγαίνει στην υπηρεσία του  
**μ** κάθε πρωί στις εφτά. Στη δουλειά του, στον χώρο  
**ν** όπου δουλεύει. 🎵 υ-πη-ρε-σί-α

**ξ** **υπηρέτης** [ο], **υπηρέτρια** [η] ουσιαστικό  
**ο** (υπηρέτες, υπηρέτριες) → υπηρετώ

**π** **υπηρετώ** ρήμα (υπηρέτησα, θα υπηρετήσω)

**ρ**  Όταν υπηρετείς κάποιον, εργάζεσαι στο σπίτι  
**σ** του και πληρώνεσαι γι' αυτό. ✎ Μία πολύ πλούσια  
**τ** οικογένεια έχει συνήθως αρκετούς ανθρώπους που  
**υ** την υπηρετούν. Έχει υπηρέτες.

✓ Ο θεός του Νίκου υπηρετεί στον ελληνικό  
στρατό. Δουλεύει και προσφέρει τις υπηρεσίες του  
εκεί. ✦ **υπηρέτης** 🎵 υ-πη-ρε-τώ

**φ** Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με τη Ροζαλία που  
**χ** χάθηκε, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις  
**ψ** αναστατώνω, ανησυχώ, εξαφανίζομαι, βρίσκω,  
**ω** καταφεύγω, κουλουριάζω, κουνώ, χαίρομαι,  
χοροπηδώ

## υπνοβάτης ----- υπόγειος--

**υπνοβάτης** [ο], [η] ουσιαστικό (υπνοβάτες, υπνοβάτισσες) → ύπνος

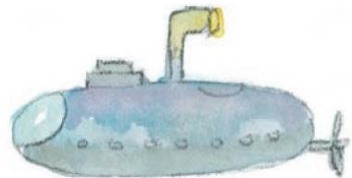
**ύπνος** [ο] ουσιαστικό (ύπνοι)

☑ Κάθε βράδυ πέφτουμε για ύπνο και κοιμόμαστε για να ξεκουραζόμαστε. **◇ Ο υπνοβάτης σηκώνεται κοιμισμένος και περπατάει χωρίς να το καταλαβαίνει. Όταν κάτι σε υπνωτίζει, σε κοιμίζει. υπνοδωμάτιο, υπνόσακος** 🎵 **ύ-πνος**

**υπνωτίζω, υπνωτίζομαι** ρήμα (υπνώτισα, θα υπνωτίσω) → ύπνος

**υποβρύχιο** [το] ουσιαστικό (υποβρύχια)

☑ Το υποβρύχιο είναι ένα πλοίο ειδικά φτιαγμένο για να μπορεί να πηγαίνει κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας σε μεγάλο βάθος. 🎵 **υ-πο-βρύ-χι-ο**



**υπόγειος, υπόγεια, υπόγειο** επίθετο (υπόγειοι, υπόγειες, υπόγεια)

☑ Όταν κάτι είναι υπόγειο, είναι κάτω από το έδαφος. ✍ **Ο κύριος Γιάννης βάζει το αυτοκίνητο του σε υπόγειο γκαράζ.** **◇ (σαν ουσιαστικό) Το υπόγειο ενός σπιτιού είναι το μέρος του σπιτιού που είναι κάτω από το έδαφος.** 🎵 **υ-πό-γει-ος**

- Η λέξη υπόγειος είναι φτιαγμένη από δύο κομματάκια: το υπο- που σημαίνει κάτω από τη λέξη γη.




Ξέρεις άλλες λέξεις που αρχίζουν με υπο-;



α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

## υπογραφή ----- υποκείμενο

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω



**υπογραφή** [η] ουσιαστικό (υπογραφές)  
→ υπογράφω


**υπογράφω** ρήμα (υπέγραψα, θα υπογράψω)  
 Όταν υπογράψεις ένα κείμενο, γράφεις τ' όνομά σου κάτω απ' αυτό για να δείξεις ότι είναι δικό σου ή ότι συμφωνείς μ' αυτά που λέει. Τ' όνομά σου το γράφεις με το χέρι σου και με δικό σου τρόπο.  
Βάζεις την υπογραφή σου.  Η κυρία Μαργαρίτα υπογράφει όλα τα κείμενα που γράφει για την εφημερίδα  **υπογραφή**  υ-πο-γρά-φω

**υποδέχομαι** ρήμα (υποδέχτηκα, θα υποδεχτώ)  
 Όταν υποδέχεσαι κάποιον, τον περιμένεις να έρθει και τον περιποιείσαι με τον καλύτερο τρόπο.  
 Του κάνεις **υποδοχή**.  υ-πο-δέ-χο-μαι

**υποδοχή** [η] ουσιαστικό → υποδέχομαι

**υπόθεση** [η] ουσιαστικό (υποθέσεις) → υποθέτω

**υποθέτω** ρήμα (υπέθεσα, θα υποθέσω)  
 Όταν υποθέτεις κάτι, πιστεύεις ότι κάτι μπορεί να είναι σωστό ή ότι μπορεί να γίνει, χωρίς όμως να είσαι σίγουρος και χωρίς να έχεις αποδείξεις γι' αυτό.  Ο θείος Αλέκος υπέθεσε ότι θα χιονίσει και φρόντισε να μαζέψει αρκετά ξύλα για το τζάκι.  
 **υπόθεση** → υ-πο-θέ-τω

**υποκείμενο** [το] ουσιαστικό (υποκείμενα)  
 Το υποκείμενο σε μία πρόταση είναι αυτό που απαντά στην ερώτηση «Ποιος;».  Στην πρόταση



## υποκλίνομαι ----- υπολογίζω--

«Ο Νίκος λέει αστεία» το υποκείμενο είναι η λέξη Νίκος. 🎵 υ-πο-κεί-με-νο

**υποκλίνομαι** ρήμα (υποκλίθηκα, θα υποκλιθώ)

☑ Όταν υποκλίνεσαι, σκύβεις μπροστά σε κάποιον για να του εκφράσεις τον σεβασμό σου.

✍ Όλοι οι υπηρέτες υποκλίθηκαν μπροστά στο βασιλόπουλο και τη Σταχτοπούτα.

◇ Οι υπηρέτες του παλατιού τούς υποδέχτηκαν με μία μεγάλη υπόκλιση. 🎵 υ-πο-κλί-νο-μαι

**υπόκλιση** [η] ουσιαστικό (υποκλίσεις)

→ υποκλίνομαι

**υποκριτής** [ο], **υποκρίτρια** [η] ουσιαστικό  
(υποκριτές, υποκρίτριες)

☑ Υποκριτή λέμε κάποιον που συμπεριφέρεται με ψεύτικο τρόπο κι όχι όπως πραγματικά είναι και σκέφτεται. Συμπεριφέρεται με υποκρισία.

◇ **υποκρισία** 🎵 υ-πο-κρι-τής

**υπολογίζω, υπολογίζομαι** ρήμα (υπολόγισα, θα υπολογίσω)

☑ Όταν υπολογίζεις κάτι, το μετράς, το λογαριάζεις.

✍ Ο Κώστας υπολογίζει πόσα χρήματα ξοδεύει κάθε βδομάδα.

✓ «Υπολογίζω ότι θα έχω τελειώσει τα μαθήματά μου σε δύο ώρες» είπε η Αθηνά στην κυρία Μαργαρίτα. Εκτιμώ.

✓ «Δε με υπολογίζεις καθόλου τελευταία» παραπονέθηκε η Αθηνά στον Κώστα. Δε με σκέφτεσαι, δε μου δίνεις σημασία ◇ **Ο υπολογιστής**

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

## υπολογιστής ----- υποπτεύομαι

α μάς βοηθάει να κάνουμε διάφορα πράγματα πιο  
β γρήγορα και πιο εύκολα: να γράφουμε, να κάνουμε  
γ λογαριασμούς και να σχεδιάζουμε. ○ ηλεκτρονικός  
δ υπολογιστής, κομπιούτερ 🎵 υ-πο-λο-γί-ζω

ε **υπολογιστής** [ο] ουσιαστικό (υπολογιστές)  
ζ → υπολογίζω

η **υπόλοιπο** [το] ουσιαστικό (υπόλοιπα)

θ  Η Αθηνά μέτρησε το υπόλοιπο των χρημάτων  
ι που είχε στην τσέπη της, δηλαδή μέτρησε τα  
κ χρήματα που δεν είχε ξοδέψει, που της είχαν μείνει.  
λ  **υπόλοιπος** 🎵 υ-πό-λοι-πο

μ **υπόλοιπος, υπόλοιπη, υπόλοιπο** επίθετο  
ν (υπόλοιποι, υπόλοιπες, υπόλοιπα)

ξ  «Οι υπόλοιποι μαθητές θα διαβάσουν αύριο τις  
ο εργασίες τους» είπε η δασκάλα. Δηλαδή οι μαθητές  
π που έχουν μείνει.  **υπόλοιπο** 🎵 υ-πό-λοι-πος

ρ **υπομονή** [η] ουσιαστικό

Όταν κάνεις υπομονή, περιμένεις να γίνει κάτι  
σ χωρίς να βιάζεσαι και χωρίς να γκρινιάζεις.

τ  Ο κύριος Γιάννης περίμενε με υπομονή στην  
υ ουρά, μέχρι να έρθει η σειρά του να πληρώσει  
φ στην τράπεζα.  **Ήταν πολύ υπομονετικός.**


🎵 υ-πο-μο-νή

χ **υποπτεύομαι** ρήμα (υποπτεύθηκα, θα  
ψ υποπτευθώ)

ω  Όταν υποπτεύεσαι κάποιον, νομίζεις ότι έχει  
κάνει κάτι που δεν είναι καλό, δεν είναι νόμιμο.


## ύποπτος ----- ύπουλος--

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

 Η αστυνομία υποπτεύεται κάποιους για τη ληστεία στο μαγαζί του κυρίου Δημήτρη και ψάχνει να τους βρει. ○ υποψιάζομαι ◇ Οι ύποπτοι για τη ληστεία είναι τρεις άνδρες που μένουν στη γειτονιά.  
♪ υ-πο-πτεύ-ο-μαι

**ύποπτος, ύποπτη, ύποπτο** επίθετο (ύποπτοι, ύποπτες, ύποπτα) → υποπτεύομαι

**υπόστεγο** [το] ουσιαστικό (υπόστεγα)  
☑ Το υπόστεγο είναι ένας μικρός χώρος που έχει στέγη κι είναι ανοιχτός γύρω γύρω. Όταν είμαστε κάτω από ένα υπόστεγο, δε βρεχόμαστε και μπορούμε να βλέπουμε τι συμβαίνει γύρω μας.  
♪ υ-πό-στε-γο



**υπόσχεση** [η] ουσιαστικό (υποσχέσεις)  
☑ Όταν δίνεις την υπόσχεσή σου, δίνεις το λόγο σου ότι θα κάνεις αυτό που έχεις συμφωνήσει. Το υπόσχεσαι.  Η Αθηνά κράτησε την υπόσχεση που έδωσε στη μαμά της και δε μάλωσε ξανά με τη φίλη της Ελένη. ◇ **υπόσχομαι** ♪ υ-πό-σχε-ση

**υπόσχομαι** ρήμα (υποσχέθηκα, θα υποσχεθώ)  
→ υπόσχεση

**ύπουλος, ύπουλη, ύπουλο** επίθετο (ύπουλοι, ύπουλες, ύπουλα)  
☑ Ένας ύπουλος άνθρωπος μπορεί να μας κάνει κακό χωρίς εμείς να τον καταλάβουμε, γιατί είναι πολύ πονηρός.

## υπουργός ----- υποχωρώ

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω


 Ο κακός λύκος ήταν πολύ ύπουλος. Ήθελε να ξεγελάσει την Κοκκινοσκουφίτσα με την πονηριά του.  ύ-που-λος

**υπουργός** [ο], [η] ουσιαστικό (υπουργοί)



Οι υπουργοί και ο πρωθυπουργός είναι η κυβέρνηση μίας χώρας.

◇ **υπουργικός**  υ-πουρ-γός

**υποφέρω** ρήμα (υπέφερα, θα υποφέρω)


Όταν υποφέρεις από κάτι, πονάς.  «Υποφέρω από πονοκεφάλους» είπε η θεία Έλλη.

✓ Όταν υποφέρεις κάτι, μπορείς και το αντέχεις, το υπομένεις.

 «Μπορώ να υποφέρω το κρύο του χειμώνα αλλά δεν μπορώ να υποφέρω τη μεγάλη ζέστη το καλοκαίρι» είπε ο θείος Αλέκος.  υ-πο-φέ-ρω

**υποχρεώνω**, υποχρεώνομαι ρήμα  
(υποχρεώθηκα, θα υποχρεωθώ)

Όταν υποχρεώνεις κάποιον να κάνει κάτι, τον αναγκάζεις να το κάνει.

 Ο νόμος υποχρεώνει τους γονείς να στέλνουν τα παιδιά τους στο σχολείο. Είναι υποχρέωσή τους να τα στέλνουν στο σχολείο.


◇ **υποχρέωση, υποχρεωτικός**  υ-πο-χρε-ώ-νω

**υποχωρώ** ρήμα (υποχώρησα, θα υποχωρήσω)


Όταν ο στρατός υποχωρεί, προχωράει προς τα πίσω, οπισθοχωρεί.

## υποψιάζομαι ----- ύστερα--

✓ Όταν κάτι υποχωρεί, τότε πέφτει και καταστρέφεται.

 Η γέφυρα υποχώρησε από τα ορμητικά νερά του ποταμού και ο δρόμος κόπηκε στα δύο.

✓ Όταν κάτι υποχωρεί, μειώνεται, ελαττώνεται.

 Ο πυρετός του Κώστα άρχισε να υποχωρεί, μόλις ο γιατρός του έδωσε ένα φάρμακο.

◇ υποχώρηση  υ-πο-χω-ρώ

**υποψιάζομαι** ρήμα (υποψιάστηκα, θα υποψιαστώ)



☑ Όταν υποψιάζεσαι κάποιον, πιστεύεις ότι αυτός έχει κάνει κάτι, ότι είναι ύποπτος.

 Η αστυνομία υποψιαζόταν κάποιους για την κλοπή στο μαγαζί του κυρίου Δημήτρη.

○ υποπτεύομαι  υ-πο-ψι-ά-ζο-μαι

**ύστερα** επίρρημα

☑ Όταν κάτι γίνεται ύστερα από κάτι άλλο, γίνεται μετά από αυτό.

 «Κάθε Δευτέρα πρώτα κάνουμε το μάθημα της Γλώσσας κι ύστερα κάνουμε γυμναστική» είπε η Αθηνά. ○ έπειτα, μετά ● πριν  ύ-στε-ρα

- Ποια λέξη μπορούμε να φτιάξουμε, αν βάλουμε στη σωστή σειρά τα γράμματα: ρωποχuw;

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις δικαστήριο, δικηγόρος, θηρίο, καημένος, πιάνω, τμήμα, φυλακή

## υφαίνω-----ύψος

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

**υφαίνω**) ρήμα (ύφανα, θα υφάνω)

☑ Όταν υφαίνουμε, φτιάχνουμε διάφορα υφάσματα. ✓ Η αράχνη υφαίνει τον ιστό της.

◇ **ύφασμα** 🎵 υ-φαί-νω

**ύφασμα** [το] ουσιαστικό (υφάσματα)

☑ Τα ρούχα μας είναι φτιαγμένα από ύφασμα. Υπάρχουν υφάσματα από μαλλί, βαμβάκι, μετάξι και άλλα υλικά. ◇ **υφαίνω** 🎵 ύ-φα-σμα

**ύψος** [το] ουσιαστικό (ύψη)

☑ Το ύψος μας είναι η απόσταση από τις πατούσες των ποδιών μέχρι το κεφάλι μας, όταν είμαστε όρθιοι. ✎ Το ύψος της Αθηνάς είναι μικρότερο από το ύψος του Κώστα. 🎵 ύ-ψος

Φ φ



α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

### φαγητό [το] ουσιαστικό (φαγητά)

☑ Όταν πεινάς, τρως φαγητό. Φαγητό είναι η τροφή που τρως, συνήθως μαγειρεμένη, για να μεγαλώσεις και να έχεις καλή υγεία. Τα μακαρόνια, οι φακές, οι μπριζόλες και τα ψάρια είναι φαγητά.

✍ Η κυρία Μαργαρίτα μαγειρεύει πολύ νόστιμα φαγητά. ○ φαΐ

✓ Η θεία Κατερίνα θα πάει για φαγητό με το θείο Σταμάτη. Θα πάρουν το γεύμα τους σ' ένα εστιατόριο. ○ γεύμα ◇ τρώω, φαγώσιμος

🎵 φα-γη-τό

### φαγούρα [η] ουσιαστικό (φαγούρες)

☑ Όταν έχεις φαγούρα, ξύνεις το δέρμα σου σ' ένα σημείο. ✍ Ένα κουνούπι τσίμπησε τον Κώστα στο χέρι και τώρα έχει φαγούρα. 🎵 φα-γού-ρα

### φαγώσιμο [το] ουσιαστικό (φαγώσιμα)

→ φαγώσιμος

### φαγώσιμος, φαγώσιμη, φαγώσιμο επίθετο (φαγώσιμοι, φαγώσιμες, φαγώσιμα)


☑ Φαγώσιμο λέμε καθετί που μπορούμε να φάμε.

✍ Το αμύγδαλο τρώγεται, είναι φαγώσιμος καρπός. ◇ (σαν ουσιαστικό) Ο Κώστας και οι φίλοι του πήραν μαζί τους αρκετά φαγώσιμα για την εκδρομή. ○ τρόφιμα, φαγητά 🎵 φα-γώ-σι-μος



α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

**φαινομαι** ρήμα (φάνηκα, θα φανώ)


Όταν κάτι φαίνεται, οι άλλοι μπορούν να το δουν.  Από το σπίτι της Αθηνάς φαίνεται η πλατεία της γειτονιάς.

Ο κύριος Μιχάλης φαίνεται κακός αλλά κατά βάθος είναι ευαίσθητος άνθρωπος.

«Μου φαίνεται πως ήρθε η ώρα να πάω για ύπνο» είπε ο κύριος Γιάννης.  νομίζω

**φαινόμενο**  φαί-νο-μαι

**φαινόμενο** [το] ουσιαστικό (φαινόμενα)


Φαινόμενο είναι καθετί που το καταλαβαίνεις με τις αισθήσεις σου.  Το ουράνιο τόξο είναι ένα φυσικό φαινόμενο.  φαι-νό-με-νο

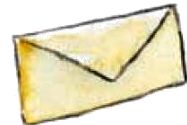
**φάκα** [η] ουσιαστικό (φάκες)

Η φάκα είναι μία παγίδα για ποντίκια.

ποντικοπαγίδα  φά-κα

**φάκελος** [ο] ουσιαστικό (φάκελοι)

Μέσα σε φάκελο βάζουμε τα γράμματα ή τις κάρτες που στέλνουμε με το ταχυδρομείο. Πάνω στο φάκελο γράφουμε τ' όνομα και τη διεύθυνση του παραλήπτη αλλά και τ' όνομα και τη διεύθυνσή μας.  φά-κε-λος



**φακή** [η] ουσιαστικό (φακές)

Η φακή είναι ένα όσπριο. Το φυτό της φακής δίνει μικρούς στρογγυλούς καφέ καρπούς που τους μαγειρεύουμε και φτιάχνουμε μ' αυτούς σούπα.

 φα-κή

**φακίδα** [η] ουσιαστικό (φακίδες)

☑ Οι φακίδες είναι μικρά ροζ ή καφέ σημαδάκια που έχουμε στα μάγουλα και τη μύτη. 🎵 φα-κί-δα

**φακός** [ο] ουσιαστικό (φακοί)

☑ Με το φακό ρίχνουμε φως, όταν είναι σκοτεινά και θέλουμε να δούμε κάτι.

✓ Η θεία Κατερίνα φοράει φακούς επαφής, επειδή τα γυαλιά την κουράζουν.

✓ Με το μεγεθυντικό φακό, μπορείς να δεις έναν κόκκο σκόνης. Τον μεγαλώνεις για να τον δεις καλύτερα. 🎵 φα-κός

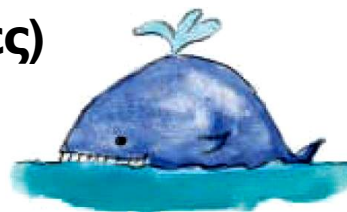


Οι κλέφτες του κυρίου Δημήτρη κρατούσαν φακό για να βλέπουν.

**φάλαινα** [η] ουσιαστικό (φάλαινες)

☑ Η φάλαινα είναι ένα μεγάλο ζώο που ζει στους ωκεανούς.

🎵 φά-λαι-να



**φαλάκρα** [η] ουσιαστικό (φαλάκρες)

☑ Όταν κάποιος έχει φαλάκρα, δεν έχει μαλλιά σ' ένα σημείο του κεφαλιού του ή σε όλο το κεφάλι του.

◇ Είναι φαλακρός. 🎵 φα-λά-κρα



**φαλακρός, φαλακρή, φαλακρό** επίθετο

(φαλακροί, φαλακρές, φαλακρά) → φαλάκρα

**φάλτσος, φάλτση / φάλτσα, φάλτσο** επίθετο

(φάλτσοι, φάλτσες, φάλτσα)

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

☑ Φάλτσο λέμε κάποιον που δεν τραγουδάει καλά.  
 🎵 φάλ-τσος

**φανάρι** [το] ουσιαστικό (φανάρια)

☑ Τα φανάρια ρυθμίζουν την κίνηση των αυτοκινήτων και των πεζών στο δρόμο.  
 ✓ «Τα μπροστινά φανάρια του αυτοκινήτου φωτίζουν το δρόμο τη νύχτα» εξήγησε ο κύριος Γιάννης στον Κώστα. ○ φως  
 ✓ «Είναι φως φανάρι πως δεν έχεις διαβάσει σήμερα» είπε η δασκάλα στον Κώστα. Είναι ολοφάνερο. 🎵 φα-νά-ρι ✍️ 'η πόλη'

**φανέλα** [η] ουσιαστικό (φανέλες)

☑ Η φανέλα είναι ένα εσώρουχο που φοράμε στο πάνω μέρος του σώματός μας.  
 ✓ Φανέλα λέμε και τη μπλούζα που φορούν οι αθλητές. ◇ φανελάκι 🎵 φα-νέ-λα ✍️ 'τα ρούχα'

**φανελάκι** [το] ουσιαστικό (φανελάκια) → φανέλα

**φανερός, φανερή, φανερό** επίθετο  
 (φανεροί, φανερές, φανερά)

☑ Όταν κάποιος είναι φανερός, μπορούν να τον δουν όλοι οι άλλοι. ✍️ Το ταμείο του κυρίου Δημήτρη ήταν φανερός στόχος. Οι κλέφτες το είδαν απέξω κι έτρεξαν να το αδειάσουν. ● κρυφός  
 ◇ Ο κύριος Δημήτρης ήταν φανερά λυπημένος από

- Είμαι το όνομα ενός ρούχου. Αν βγάλεις τα τρία πρώτα γράμματα, σου φωνάζω να έρθεις. Ποια λέξη είμαι; .....

## φανερώνω ----- φανταστικός--

τη ληστεία του μαγαζιού του. Όλοι μπορούσαν να το καταλάβουν. Η ακαταστασία στο μαγαζί του κυρίου Δημήτρη φανέρωνε ότι είχαν μπει ληστές.

○ δείχνω    🎵 φα-νε-ρός

**φανερώνω**, φανερώνομαι ρήμα (φανέρωσα, θα φανερώσω) → φανερός

**φαντάζομαι** ρήμα (φαντάστηκα, θα φανταστώ) → φαντασία

**φαντασία** [η] ουσιαστικό

☑ Όταν έχεις φαντασία, μπορείς να δημιουργήσεις με το μυαλό σου μία ιστορία χρησιμοποιώντας ψεύτικα ή μυθικά στοιχεία.

🖋 Η Αθηνά έφτιαξε με τη φαντασία της μία ιστορία για ένα ταξίδι στον Άρη.    ✦ Όλα όσα έγραψε τα φαντάστηκε. Τα φαντάσματα είναι πλάσματα της φαντασίας μας. φανταστικός    🎵 φα-ντα-σί-α

**φάντασμα** [το] ουσιαστικό  
(φαντάσματα) → φαντασία



**φανταστικός**, φανταστική, φανταστικό επίθετο

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις δικαστήριο, δικηγόρος, θηρίο, καημένος, πιάνω, τμήμα, φυλακή

## φανταχτερός ----- φάπα

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

(φανταστικοί, φανταστικές, φανταστικά)

☑ Ένα φανταστικό πρόσωπο υπάρχει μόνο στη φαντασία κι όχι στην πραγματικότητα.

✍ Ο Νίκος διηγείται φανταστικές ιστορίες που τις βγάζει από το μυαλό του. ● αληθινός, πραγματικός

✓ Λέμε ότι κάτι είναι φανταστικό, όταν είναι πάρα πολύ καλό. ✍ «Το παγωτό που έφτιαξες είναι φανταστικό, μαμά» είπε η Αθηνά.

◇ φαντασία 🎵 φα-ντα-στι-κός

**φανταχτερός**, φανταχτερή, φανταχτερό επίθετο  
(φανταχτεροί, φανταχτερές, φανταχτερά)

☑ Ένα φανταχτερό ρούχο προκαλεί πολύ μεγάλη εντύπωση. ✍ Οι πεταλούδες έχουν φανταχτερά χρώματα στα φτερά τους. ○ εντυπωσιακός

◇ φαντάζω 🎵 φα-ντα-χτε-ρός

**φαξ** [το] ουσιαστικό

☑ Το φαξ είναι μία συσκευή που μοιάζει με τηλέφωνο. Με το φαξ μπορούμε να στείλουμε ένα κείμενο σε κάποιον άλλο με τη βοήθεια της τηλεφωνικής μας γραμμής. Φαξ λέμε και το κείμενο που μας έχουν στείλει με φαξ. 🎵 φαξ

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

**φάπα** [η] ουσιαστικό (φάπες)

☑ Όταν ρίχνεις φάπα σε κάποιον, τον χτυπάς με το

- Ποια λέξη μπορούμε να φτιάξουμε, αν βάλουμε στη σωστή σειρά τα γράμματα; μαφάσταν

.....

## φαράγγι ----- φαρμάκι--

χέρι στο κεφάλι ή στο σβέρκο του.

○ καρπαζιά, σφαλιάρα 🎵 φά-πα

**φαράγγι** [το] ουσιαστικό (φαράγγια)

☑ Το φαράγγι είναι ένα πολύ μεγάλο άνοιγμα, μία βαθιά χαράδρα ανάμεσα σε δύο βουνά. 🎵 φα-ράγγι

**φαράσι** [το] ουσιαστικό (φαράσια)

☑ Το φαράσι είναι ένα μικρό φτυάρι. Σ' αυτό ρίχνουμε τα σκουπίδια που μαζέψαμε με τη σκούπα μας. 🎵 φα-ρά-σι



**φάρδος** [το] ουσιαστικό → φαρδύς

**φαρδύς**, φαρδιά, φαρδύ επίθετο (φαρδιοί, φαρδιές, φαρδιά)

☑ Ένα φαρδύ ρούχο έχει μεγάλο πλάτος.

✍ Το παντελόني που έβαλε ο κύριος Γιάννης ήταν πολύ φαρδύ. Χρειαζόταν δύο νούμερα μικρότερο.

○ πλατύς ● στενός

◇ Το φάρδος του παντελονιού ήταν πολύ μεγάλο.

○ πλάτος 🎵 φαρ-δύς

**φάρμα** [η] ουσιαστικό (φάρμες)

☑ Η φάρμα είναι ένα μεγάλο αγρόκτημα όπου ζουν πολλά ζώα. 🎵 φάρ-μα

**φαρμακείο** [το] ουσιαστικό (φαρμακεία) → φάρμακο

**φαρμάκι** [το] ουσιαστικό (φαρμάκια)

☑ Φαρμάκι λέμε το δηλητήριο.

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

◇ Όταν σε δαγκώσει ένα **φαρμακερό** φίδι, ρίχνει **φαρμάκι**. ○ δηλητηριώδης 🎵 φαρ-μά-κι

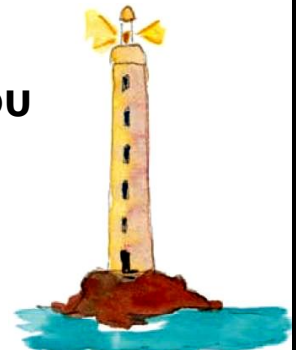
**φάρμακο** [το] ουσιαστικό (φάρμακα)

☑ Όταν είμαστε άρρωστοι, ο γιατρός μάς δίνει **φάρμακα** για να γίνουμε καλά. ◇ Η κυρία Μαργαρίτα αγόρασε το φάρμακο για τον Κώστα από το φαρμακείο της γειτονιάς. Ο φαρμακοποιός έγραψε πάνω στο κουτί ότι πρέπει να το παίρνει τρεις φορές την ημέρα. 🎵 φάρ-μα-κο

**φαρμακοποιός** [ο], [η] ουσιαστικό (φαρμακοποιοί) → φάρμακο

**φάρος** [ο] ουσιαστικό (φάροι)

☑ Ο **φάρος** είναι ένας ψηλός πύργος που φωτίζει τη νύχτα. Βοηθάει τα πλοία που ταξιδεύουν να δουν την είσοδο ενός λιμανιού ή την άκρη της στεριάς. 🎵 φά-ρος



**φάρσα** [η] ουσιαστικό (φάρσες)

☑ Όταν κάνεις **φάρσα** σε κάποιον, του λες μία ιστορία που δεν είναι αληθινή για να γελάσεις μ' αυτό που θα κάνει ή θα πει. 🎵 φάρ-σα

**φασαρία** [η] ουσιαστικό (φασαρίες)

☑ Όταν κάνεις **φασαρία**, κάνεις πολύ δυνατό θόρυβο και ενοχλείς τους άλλους.

✓ Ο κύριος Δημήτρης μπήκε σε φασαρίες με τη ληστεία του μαγαζιού του. Απέκτησε προβλήματα.

○ μπελάς, μπλέξιμο 🎵 φα-σα-ρί-α



**φασόλι** [το] ουσιαστικό (φασόλια)

☑ Το φασόλι είναι όσπριο. Υπάρχουν μεγάλα και μικρά αλλά και άσπρα και κόκκινα φασόλια. **◇ Με τα φασόλια φτιάχνουμε φασολάδα, δηλαδή σούπα με φασόλια. Το φυτό που μας δίνει τα φασόλια λέγεται φασολιά.** 🎵 φα-σό-λι

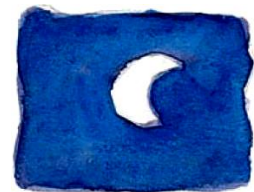


**φάτσα** [η] ουσιαστικό (φάτσες)

☑ Η φάτσα μας είναι το πρόσωπό μας.  
○ μούρη, μούτρο **◇ φατσούλα** 🎵 φά-τσα

**φεγγάρι** [το] ουσιαστικό (φεγγάρια)

☑ Το φεγγάρι είναι ένα ουράνιο σώμα που κινείται γύρω από τη γη. Μπορούμε να το δούμε τις νύχτες στον ουρανό, όταν δεν έχει συννεφιά. Όταν το φεγγάρι είναι ολοστρόγγυλο, έχουμε πανσέληνο. ○ σελήνη  
🎵 φεγ-γά-ρι



**φέγγω** ρήμα (έφεξα, θα φέξω)

☑ Όταν φέγγεις σε κάποιον, του ρίχνεις φως με φακό ή με κεριά για να βλέπει. ✓ Το φεγγάρι φέγγει τις νύχτες. ○ φωτίζω 🎵 φέγ-γω

**φελιζόλ** [το] ουσιαστικό

☑ Βάζουμε φελιζόλ γύρω από αντικείμενα που συσκευάζουμε για να μη σπάσουν, όταν τα

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις δικαστήριο, δικηγόρος, θηρίο, καημένος, πιάνω, τμήμα, φυλακή

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

μεταφέρουμε μέσα σε κιβώτια. 🎵 φε-λι-ζόλ  
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

**Φεριμπότ** [το] ουσιαστικό

☑ Το φεριμπότ είναι ένα πλοίο που μπορεί να μεταφέρει επιβάτες αλλά και μικρά ή μεγάλα αυτοκίνητα σε μικρές αποστάσεις. 🎵 φε-ρι-μπότ  
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

**Φερμουάρ** [το] ουσιαστικό

☑ Χρησιμοποιούμε το φερμουάρ για να κλείνουμε τα ρούχα, τις τσάντες και τις βαλίτσες μας. Είναι από μέταλλο κι έχει δύο ταινίες με δόντια που μπαίνουν το ένα μέσα στο άλλο. 🎵 φερ-μου-άρ




**Φέρνω** ρήμα (έφερα, θα φέρω)

☑ Όταν φέρνεις κάτι, το παίρνεις από εκεί που βρίσκεται και το κουβαλάς μέχρι εκεί που κι εσύ πηγαίνεις. ✎ Η κυρία Μαργαρίτα φέρνει κάθε μέρα στο σπίτι φρέσκο ψωμί από το φούρνο της γειτονιάς. ○ κουβαλώ  
✓ Κάθε μέρα ο μπαμπάς του Ίγκλι τον φέρνει στο σχολείο. Τον οδηγεί εκεί. ◇ **φέρσιμο** 🎵 φέρ-νω

**Φέρομαι** ρήμα (φέρθηκα, θα φερθώ) → φέρσιμο


**Φέρσιμο** [το] ουσιαστικό (φερσίματα)

☑ Το φέρσιμό σου είναι ο τρόπος που συμπεριφέρεσαι.

 «Το φέρσιμό σου δεν ήταν σωστό, Κώστα!» τον μάλωσε η κυρία Μαργαρίτα. «Να ζητήσεις συγνώμη από την Αθηνά και να μην την ξαναχτυπήσεις».



- συμπεριφορά     «Μην της φέρεις έτσι!»
- συμπεριφέρομαι     φέρ-σι-μο

**φέσι** [το] ουσιαστικό (φέσια)

 **Φέσι** λέμε το καπέλο με φούντα που φορούν στο κεφάλι τους οι Ανατολίτες ή και οι τσολιάδες.



 φέ-σι

**φεστιβάλ** [το] ουσιαστικό


 Το **φεστιβάλ** τραγουδιού είναι μία γιορτή για τα καλύτερα τραγούδια. Στο **φεστιβάλ** κινηματογράφου πολλές ταινίες διαγωνίζονται για να βραβευτεί η καλύτερη.  φε-στι-βάλ

**φέτα** [η] ουσιαστικό (φέτες)

 Όταν κόβουμε το ψωμί σε **φέτες**, το κόβουμε με το μαχαίρι σε λεπτά κομμάτια.


 Η **φέτα** είναι ένα είδος άσπρου τυριού που φτιάχνουμε στην Ελλάδα.  φέ-τα    **Δες μαχαίρι**

**φέτος** επίρρημα

 Ο Κώστας **φέτος** πηγαίνει στη Γ΄ τάξη του δημοτικού σχολείου. Πέρυσι πήγαινε στη Β΄ τάξη και του χρόνου θα πάει στην Δ΄ τάξη. Αυτό το χρόνο.

 πέρυσι, του χρόνου     **φΕΤΙΝός**     φέ-τος

**φεύγω** ρήμα (έφυγα, θα φύγω)

 Κάθε πρωί φεύγεις από το σπίτι σου και πηγαίνεις στο σχολείο για μάθημα. Πηγαίνεις

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

μακριά από το σπίτι σου, απομακρύνεσαι από αυτό. ● έρχομαι

✓ Το αεροπλάνο του θείου Τάκη για Αθήνα φεύγει στις δέκα το βράδυ. ○ αναχωρώ 🎵 φεύ-γω

**φήμη** [η] ουσιαστικό (φήμες)

☑ Όταν κυκλοφόρησε η φήμη ότι η Ροζαλία χάθηκε, όλοι στη γειτονιά έτρεξαν να βοηθήσουν. Όταν έμαθαν όλοι ότι η Ροζαλία χάθηκε.

✓ Όταν κάποιος έχει καλή φήμη, τότε ο κόσμος λέει καλά πράγματα γι' αυτόν.

◇ Η Καλαμάτα φημίζεται για τις ελιές της. Είναι γνωστή για τις ελιές της. Οι ελιές της είναι φημισμένες. Τις γνωρίζουν όλοι. 🎵 φή-μη

**φημίζομαι** ρήμα → φήμη

**φθάνω** ρήμα (έφτασα, θα φτάσω) → φτάνω

**φθινόπωρο** [το] ουσιαστικό

☑ Το φθινόπωρο είναι μία από τις τέσσερις εποχές του έτους μετά το καλοκαίρι και πριν το χειμώνα. Τότε εμφανίζονται τα πρωτοβρόχια.

◇ **φθινοπωρινός** 🎵 φθι-νό-πω-ρο  
🖋 'οι εποχές-οι μήνες-οι μέρες'

**φιγούρα** [η] ουσιαστικό (φιγούρες)

☑ Οι μαθητές έφτιαξαν φιγούρες του Καραγκιόζη με τη βοήθεια της δασκάλας τους. Έφτιαξαν με χαρτί πρόσωπα που του μοιάζουν.

✓ Όταν κάνεις φιγούρες στο χορό, κάνεις κάποια δύσκολα βήματα που τα ξέρεις καλά κι

εντυπωσιάζεις τους άλλους. 🎵 φι-γού-ρα

**φίδι** [το] ουσιαστικό (φίδια)

- ☑ Το φίδι είναι ένα μακρύ ερπετό χωρίς πόδια. Μερικές φορές το τσίμπημά του είναι δηλητηριώδες.
- ✓ Λέμε πως κάποιος είναι φίδι, όταν είναι ύπουλος και κακός. 🎵 φί-δι ✍ 'τα ζώα'

**φιλαθλος** [ο], [η] ουσιαστικό (φιλαθλοι)

- ☑ Οι φιλαθλοι είναι αυτοί που αγαπούν μία ομάδα και παρακολουθούν τους αγώνες της.
- ◇ **άθλημα** 🎵 φί-λα-θλος

**φιλέτο** [το] ουσιαστικό (φιλέτα)

- ☑ Το φιλέτο είναι ένα κομμάτι κρέας χωρίς κόκαλα και λίπη. 🎵 φι-λέ-το

**φιλί** [το] ουσιαστικό (φιλιά)

- ☑ Η κυρία Μαργαρίτα έδωσε ένα φιλί στην Αθηνά πριν φύγει για το σχολείο.
- ◇ Η μαμά φίλησε την κόρη της.
- 🎵 φι-λί



**φιλία** [η] ουσιαστικό (φιλίες) → φίλος

**φιλμ** [το] ουσιαστικό

- ☑ Βάζουμε φιλμ στις φωτογραφικές μηχανές για να βγάλουμε φωτογραφίες.
- ✓ Φιλμ λέμε και το έργο στον κινηματογράφο ή

- Πότε λέμε ότι κάποιος βγάζει το φίδι από την τρύπα;

## φιλοδώρημα ----- φίλτρο

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

την τηλεόραση. ○ έργο, ταινία 🎵 φιλμ  
- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

**φιλοδώρημα** [το] ουσιαστικό (φιλοδωρήματα)  
☑️ «Όταν τρώμε σε ταβέρνα, ο μπαμπάς μου αφήνει ένα μικρό φιλοδώρημα στο σερβιτόρο» είπε ο Κώστας. Αφήνει λίγα χρήματα για το σερβιτόρο, επειδή έμεινε ευχαριστημένος.  
○ πουρμπουάρ 🎵 φι-λο-δώ-ρη-μα

**φιλόλογος** [ο], [η] ουσιαστικό (φιλόλογοι)  
☑️ Ο φιλόλογος είναι ο καθηγητής που μας διδάσκει γλώσσα και ιστορία στο γυμνάσιο και το λύκειο.  
🎵 φι-λό-λο-γος

**φίλος** [ο], **φίλη** [η] ουσιαστικό (φίλοι, φίλες)  
☑️ Το φίλο ή τη φίλη σου τους αγαπάς, κάνεις πολύ παρέα μαζί τους και τους λες τα μυστικά σου.  
● εχθρός ◆ φιλικός 🎵 φί-λος

**φιλότιμος, φιλότιμη, φιλότιμο** επίθετο (φιλότιμοι, φιλότιμες, φιλότιμα)  
☑️ Ένας φιλότιμος άνθρωπος προσπαθεί να κάνει όσο καλύτερα μπορεί τη δουλειά του και να βοηθήσει τους άλλους. 🎵 φι-λό-τι-μος

**φίλτρο** [το] ουσιαστικό (φίλτρα)  
☑️ Ο Δρυΐδης είναι ο σοφός του χωριού που φτιάχνει το μαγικό φίλτρο. Μ' αυτό ο Οβελίξ και ο Αστερίξ γίνονται πολύ δυνατοί. Φτιάχνει ένα μαγικό ποτό από βότανα.

✓ Βάζουμε ένα φίλτρο στην καφετιέρα για να μην περνάει η σκόνη του καφέ στο ρόφημα που πίνουμε. 🎵 φίλ-τρο

**ΦΙΛΩ** και **φιλάω**, **φιλιέμαι** ρήμα (φιλησα, θα φιλήσω) → φιλί

**ΦΙΟΓΚΟΣ** [ο] ουσιαστικό (φιογκοί)  
 ✓ Τα κορδόνια των παπουτσιών μας τα δένουμε φιογκο. Φιογκο δένουμε και την κορδέλα που βάζουμε στα δώρα.  
 🎵 φιο-γκος



**ΦΙΣΤΙΚΙ** [το] ουσιαστικό (φιστίκια)  
 ✓ Το φιστίκι είναι ο καρπός της φιστικιάς. Τον τρώμε ψημένο με ή χωρίς αλάτι σαν ξηρό καρπό. **φιστικιά** 🎵 φι-στί-κι



**ΦΙΤΙΛΙ** [το] ουσιαστικό (φιτίλια)  
 ✓ Τα κεριά έχουν στο κέντρο τους ένα φιτίλι για να μπορούμε να τ' ανάβουμε. 🎵 φι-τί-λι



**ΦΛΑΣ** [το] ουσιαστικό  
 ✓ Χρησιμοποιούμε φλας στις φωτογραφικές μηχανές, όταν βγάζουμε φωτογραφίες σε χώρο με λίγο φως.  
 ✓ Φλας έχουν και τ' αυτοκίνητα. Είναι το φως που

- Στα αρχαία ελληνικά η λέξη φιλώ σήμαινε αγαπώ. Σήμερα φτιάχνουμε αρκετές λέξεις που αρχίζουν με φιλο-, όπως φιλόλογος. Φτιάξε κι άλλες τέτοιες λέξεις.



αναβοσβήνει για να δείξει ότι το αυτοκίνητο στρίβει.

♫ φλας

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

**φλέβα** [η] ουσιαστικό (φλέβες)

☑ Στο σώμα μας έχουμε πολλές φλέβες που μεταφέρουν το αίμα προς την καρδιά μας.

✓ Η θεία Μαργαρίτα έχει καλλιτεχνική φλέβα. Έχει καλλιτεχνικό ταλέντο. ♫ φλέ-βα

**φλιτζάνι** [το] ουσιαστικό (φλιτζάνια)

☑ Χρησιμοποιούμε το φλιτζάνι για να πίνουμε το τσάι ή τον καφέ μας. ♫ φλι-τζά-νι

**φλόγα** [η] ουσιαστικό (φλόγες)

☑ Οι φλόγες της φωτιάς βγαίνουν από κάτι που καίγεται. ♫ φλό-γα **Δες φωτιά, πυρκαγιά**

**φλογέρα** [η] ουσιαστικό (φλογέρες)

☑ Η φλογέρα είναι ένα πνευστό μουσικό όργανο. Είναι σαν σωλήνας από ξύλο ή πλαστικό με τρύπες που τις ανοιγοκλείνουμε με τα δάχτυλά μας, κι όταν φυσάμε μέσα της, βγαίνει ήχος. ♫ φλο-γέ-ρα

**φλούδα** [η] ουσιαστικό (φλούδες)

☑ Για να φάμε ένα πορτοκάλι ή μία μπανάνα, βγάζουμε τη φλούδα τους. Η φλούδα είναι το εξωτερικό μέρος των φρούτων. ♫ φλού-δα


**φλουρί** [το] ουσιαστικό (φλουριά)

☑ Το φλουρί ήταν ένα παλιό νόμισμα. Φλουρί λέμε

σήμερα το νόμισμα που βάζουμε στη βασιλόπιτα για να δούμε ποιος θα είναι ο τυχερός που θα το βρει στο κομμάτι του. 🎵 φλου-ρί

**φλύαρος, φλύαρη, φλύαρο** επίθετο (φλύαροι, φλύαρες, φλύαρη)  
 ✔ Ένας φλύαρος άνθρωπος μιλάει συνέχεια, χωρίς να λέει κάτι σημαντικό. ○ πολυλογάς  
 ● λιγομίλητος ◇ **φλυαρώ** 🎵 φλύ-α-ρος

**φοβάμαι** ρήμα (φοβήθηκα, θα φοβηθώ)  
 ✔ Όταν φοβάσαι, αισθάνεσαι άσχημα, επειδή πιστεύεις ότι κάτι άσχημο ή κακό μπορεί να συμβεί.  
 ✎ Όταν η Αθηνά ήταν πολύ μικρή, φοβόταν να κοιμηθεί μόνη της στο δωμάτιο.  
 ◇ Όλα τα μικρά παιδιά αισθάνονται φόβο το βράδυ, όταν είναι μόνα στο δωμάτιό τους. Ο Κώστας όμως δεν είναι φοβητσιάρης και δε φοβάται εύκολα. 🎵 φο-βά-μαι



Η Αθηνά φοβήθηκε πολύ μόλις είδε το ποντίκι.

**φοβερίζω** ρήμα (φοβέρισα, θα φοβερίσω)  
 → φοβερός

**φοβερός, φοβερή, φοβερό** επίθετο (φοβεροί, φοβερές, φοβερά)  
 ✔ Όταν κάποιος είναι φοβερός, προκαλεί φόβο.  
 ✎ Μέσα στη νύχτα ακούστηκαν φοβερά μπουμπουνητά και τα παιδιά ξύπνησαν.

○ τρομακτικός, τρομερός  
 ✓ Ο Κώστας είναι **φοβερός** μαθητής. Είναι πολύ καλός. **◇ Ο κύριος Μιχάλης φοβερίζει τα παιδιά της γειτονιάς ότι θα τα τιμωρήσει, αν δει τη μπάλα τους στον κήπο του.** ○ απειλώ 🎵 φο-βε-ρός

**φοβίζω** ρήμα (φόβισα, θα φοβίσω)

☑ Όταν φοβίζεις κάποιον, τον κάνεις να φοβηθεί.  
 ✎ **Ο κύριος Μιχάλης φοβίζει τα παιδιά με τις φωνές του.** ○ τρομάζω 🎵 φο-βί-ζω

**φόβος** [ο] ουσιαστικό (φόβοι) → φοβάμαι

**φοίνικας** [ο] ουσιαστικό (φοίνικες)

☑ Ο φοίνικας είναι ένα δέντρο που φυτρώνει σε πολύ ζεστές περιοχές.  
 ✎ **Στην Κρήτη, στο χωριό του θείου Τάκη, υπάρχουν πολλοί φοίνικες που στολίζουν την πλατεία.** 🎵 φοί-νι-κας



**φοιτητής** [ο], **φοιτήτρια** [η] ουσιαστικό (φοιτητές, φοιτήτριες)

☑ Φοιτητές και φοιτήτριες είναι τα αγόρια και τα κορίτσια που παρακολουθούν μαθήματα στο πανεπιστήμιο. 🎵 φοι-τη-τής

**φορά** [η] ουσιαστικό (φορές)

☑ Όταν κάνεις κάτι αυτή τη φορά, το κάνεις αυτή τη στιγμή κι όχι μία άλλη φορά, μία άλλη στιγμή.

✎ **«Την άλλη φορά θα έχετε όλοι μαζί σας το τετράδιο της ζωγραφικής»** είπε η δασκάλα.

✓ Όταν κάνεις κάτι πολλές φορές, το

## φόρα ----- φόρμα--

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

επαναλαμβάνεις συνέχεια. ✍️ «Εκατό φορές σου έχω πει να μην αφήνεις την πόρτα ανοιχτή» είπε η Αθηνά στον Κώστα. 🎵 φο-ρά

**φόρα** [η] ουσιαστικό

☑️ Όταν τρέχεις με **φόρα** με το ποδήλατο σου, έχεις μεγάλη ταχύτητα και κινείσαι πολύ γρήγορα προς μία κατεύθυνση. ○ ταχύτητα 🎵 φό-ρα

**φορείο** [το] ουσιαστικό (φορεία)

☑️ Οι νοσοκόμοι κουβαλούν τους αρρώστους με το **φορείο** για να τους πάνε στο νοσοκομείο. 🎵 φο-ρεί-ο **Δες νοσοκομείο**

**φόρεμα** [το] ουσιαστικό (φορέματα)

☑️ Το **φόρεμα** είναι ένα γυναικείο ρούχο που καλύπτει ολόκληρο το σώμα, από τους ώμους μέχρι κάποιο σημείο στα πόδια. ○ φουστάνι 🎵 φό-ρε-μα ✍️ 'τα ρούχα'

**φορητός, φορητή, φορητό** επίθετο (φορητοί, φορητές, φορητά)

☑️ Όταν κάτι είναι **φορητό**, μπορούμε να το μεταφέρουμε εύκολα από ένα μέρος σ' ένα άλλο. Υπάρχουν **φορητά** τηλέφωνα και ψυγεία και **φορητοί** υπολογιστές.

✍️ Ο κύριος Γιάννης έχει ένα φορητό υπολογιστή για να μπορεί να δουλεύει παντού. 🎵 φο-ρη-τός

**φόρμα** [η] ουσιαστικό (φόρμες)

☑️ Η **φόρμα** σου είναι τα ρούχα που φοράς για να κάνεις γυμναστική.

## φορτηγό ----- φορώ

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

✓ Όταν είσαι σε καλή **φόρμα**, είσαι γυμνασμένος κι έχεις μεγάλη αντοχή.

✓ Η κυρία Μαργαρίτα βουτύρωσε τη φόρμα για να ρίξει μέσα τη ζύμη του κέικ. Το σκεύος του κέικ.

♪ φόρ-μα

**φορτηγό** [το] ουσιαστικό (φορτηγά)

☑ Το **φορτηγό** είναι ένα μεγάλο αυτοκίνητο. Μ' αυτό μεταφέρουμε βαριά πράγματα. ♪ φορ-τη-γό



**φορτίζω**, **φορτίζομαι** ρήμα

(φόρτισα, θα φορτίσω)

☑ Όταν **φορτίζεις** μία μπαταρία, τη συνδέεις με μία συσκευή, το **φορτιστή**, με το ρεύμα για να γεμίσει ενέργεια και να την ξαναχρησιμοποιήσεις.

♪ φορ-τί-ζω

**φορτώνω**, **φορτώνομαι** ρήμα (φόρτωσα, θα φορτώσω)

☑ Ο πατέρας του Ίγκλι φόρτωσε τα πράγματα όλης της οικογένειας σ' ένα φορτηγό και ξεκίνησε για την Αθήνα.

✓ Ο κύριος Μιχάλης φόρτωσε στη θεία του όλες τις δουλειές του σπιτιού. Τη βάζει να κάνει τις δουλειές του σπιτιού. ◆ **φόρτωμα** ♪ φορ-τώ-νω

**φορώ** και **φοράω**, **φοριέμαι** ρήμα (φόρεσα, θα φορέσω)

- Πότε λέμε ότι κάποιος τα φόρτωσε όλα στον κόκορα;

## φουγάρο ----- φούρνος--

☑ Φοράς τα ρούχα σου και τα παπούτσια σου για να μην είσαι γυμνός και να μην κρυώνεις.

✓ Η Αθηνά φόρεσε στην κούκλα ένα ωραίο φόρεμα.  
Την έντυσε, της έβαλε το φόρεμα.

◇ **φόρεμα** 🎵 φο-ρώ

**φουγάρο** [το] ουσιαστικό (φουγάρα)

☑ Το φουγάρο είναι ένας ψηλός σωλήνας σ' ένα εργοστάσιο ή ένα πλοίο. Απ' αυτόν βγαίνει καπνός.

🎵 φου-γά-ρο

**φούντα** [η] ουσιαστικό (φούντες)

☑ Η φούντα είναι μία μικρή μπάλα από κλωστές, ενωμένες μεταξύ τους στη μία άκρη.

✍ Οι τσολιάδες έχουν μία μαύρη φούντα πάνω στα τσαρούχια τους. ◇ Όταν μία φωτιά φουντώνει, δυναμώνει, μεγαλώνει. Μία φουντωτή ουρά μοιάζει με φούντα κι έχει πολύ όγκο. 🎵 φού-ντα

**φουντούκι** [το] ουσιαστικό (φουντούκια)

☑ Το φουντούκι είναι ο καρπός της φουντουκιάς. Όταν τα ψήσουμε, γίνονται ξηροί καρποί. ◇ Το δέντρο που κάνει φουντούκια είναι η φουντουκιά. 🎵 φου-ντού-κι



**φουντώνω** ρήμα (φούντωσα, θα φουντώσω)

→ φούντα

**φούρναρης** [ο], **φουρνάρισσα** [η] ουσιαστικό  
(φουρνάρηδες, φουρνάρισσες) → φούρνος

**φούρνος** [ο] ουσιαστικό (φούρνοι)

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

## φουρτούνα ----- φουσκώνω

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

☑ Ο φούρνος είναι το κατάστημα της γειτονιάς που ψήνει ψωμί κι άλλα φαγητά.

✓ Στο φούρνο βάζουμε φαγητά για να τα ψήσουμε.

Είναι μία ηλεκτρική συσκευή στην κουζίνα. Στο φούρνο μικροκυμάτων βάζουμε τα φαγητά που θέλουμε να ζεστάνουμε ή να μαγειρέψουμε πολύ γρήγορα. **◇ Ο φούρναρης και η φουρνάρισσα**

**δουλεύουν στο φούρνο.** 🎵 φούρ-νος

**φουρτούνα** [η] ουσιαστικό (φουρτούνες)

☑ Όταν η θάλασσα έχει φουρτούνα, έχει μεγάλα κύματα. ○ θαλασσοταραχή, τρικυμία

◇ **Η φουρτουνιασμένη θάλασσα έχει πολύ μεγάλα κύματα κι είναι επικίνδυνη για τα πλοία που ταξιδεύουν.** 🎵 φουρ-τού-να

**φούσκα** [η] ουσιαστικό (φούσκες)

☑ Όταν κάνεις φούσκες με την τσίχλα σου, γεμίζεις ένα κομμάτι τσίχλας με αέρα κάνοντας ένα μεγάλο μπαλόνι έξω από το στόμα σου.



○ τσιχλόφουσκα **◇ φουσκώνω** 🎵 φού-σκα

**φουσκάλα** [η] ουσιαστικό (φουσκάλες)

☑ Η φουσκάλα είναι μία μικρή φούσκα στο δέρμα γεμάτη με υγρό. ✎ Από το πολύ περπάτημα ο Κώστας έβγαλε μικρές φουσκάλες στα πόδια.

◇ **φουσκώνω** 🎵 φου-σκά-λα

**φουσκώνω** ρήμα (φούσκωσα, θα φουσκώσω)

☑ Όταν φουσκώνεις ένα μπαλόνι ή το λάστιχο στο ποδήλατό σου, το γεμίζεις με αέρα.

✓ Η θεία Έλλη έφαγε πολύ και φούσκωσε.



Πρήστηκε.

✓ Στην παρέλαση της τάξης της Αθηνάς η κυρία Μαργαρίτα φούσκωνε από την περηφάνια της. Καμάρωνε. ◇ φούσκα

♪ φου-σκώ-νω



α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

**φούστα** [η] ουσιαστικό (φούστες)

☑ Η φούστα είναι ένα ρούχο που φορούν οι γυναίκες. Στηρίζεται στη μέση και φτάνει μέχρι κάποιο σημείο τα πόδια. ♪ φού-στα ✍ 'τα ρούχα'

**φουστάνι** [το] ουσιαστικό (φουστάνια)

☑ Το φουστάνι είναι ένα γυναικείο ρούχο που καλύπτει το σώμα από τους ώμους μέχρι κάποιο σημείο στα πόδια. ○ φόρεμα ♪ φου-στά-νι

**φράγμα** [το] ουσιαστικό (φράγματα) → φράζω

**φράζω** ρήμα (έφραξα, θα φράξω)

☑ Όταν φράζεις κάτι, το κλείνεις γύρω γύρω για να μην μπορεί κανείς να μπει μέσα.

✍ Ο θεός Αλέκος έφραξε τον κήπο του σπιτιού του για να μην μπαίνουν μέσα τα σκυλιά.

✓ Όταν φράζεις έναν δρόμο, τον κλείνεις για να μην περνάει κανείς. ✍ Ένα δέντρο έπεσε κι έφραξε το δρόμο που οδηγεί στο σπίτι του θείου Αλέκου.

◇ Στο ποτάμι του χωριού κατασκευάστηκε ένα φράγμα για να μην πλημμυρίζουν τα διπλανά χωριά. Ο θεός Αλέκος έφτιαξε ένα ξύλινο φράχτη γύρω από τον κήπο του. ♪ φρά-ζω

**φράντζα** [η] ουσιαστικό (φράντζες)

## φραντζόλα ----- φρέσκος

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

☑ Η φράντζα είναι κοντά μαλλιά κομμένα  
ώστε να πέφτουν στο μέτωπο.

🎵 φρά-ντζα



**φραντζόλα** [η] ουσιαστικό (φραντζόλες)

☑ Η φραντζόλα είναι ένα στενόμακρο ψωμί που  
αγοράζουμε στο φούρνο. 🎵 φρα-ντζό-λα

**φράουλα** [η] ουσιαστικό (φράουλες)

☑ Η φράουλα είναι ένα ανοιξιάτικο μικρό κόκκινο  
και γευστικό φρούτο με μικρούς σπόρους στην  
επιφάνειά του. 🎵 φρά-ου-λα

**φράση** [η] ουσιαστικό (φράσεις)

☑ Μία φράση είναι μερικές λέξεις στη σειρά που  
φτιάχνουν ένα κομμάτι της πρότασης. Στην  
πρόταση Ο Κώστας θα πάει στο ζωολογικό κήπο η  
φράση στο ζωολογικό κήπο δείχνει τον τόπο που  
πήγε. 🎵 φρά-ση

**φράχτης** [ο] ουσιαστικό (φράχτες) → φράζω

**φρενάρω** ρήμα (φρέναρα και φρενάρισα, θα  
φρενάρω) → φρένο

**φρένο** [το] ουσιαστικό (φρένα)

☑ Πατάς το φρένο στο ποδήλατο σου, όταν θέλεις  
να μειώσεις την ταχύτητα ή να σταματήσεις.

◇ Όταν ανάψει κόκκινο φανάρι, ο κύριος Γιάννης  
φρενάρει. Πατάει φρένο. 🎵 φρέ-νο

**φρέσκος**, φρέσκια, φρέσκο επίθετο (φρέσκοι,

**φρέσκες, φρέσκα)**

☑ Το ψάρι είναι **φρέσκο**, μόλις το ψαρέψουμε από τη θάλασσα, μετά χαλάει γρήγορα. Χάνει τη **φρεσκάδα** του. ● μπαγιατικός  
 ✓ Η κυρία Μαργαρίτα αγοράζει πάντα φρέσκα λαχανικά, δεν τα θέλει τα κατεψυγμένα.  
 ◇ **φρεσκάδα** 🎵 φρέ-σκος

**φρίκη** [η] ουσιαστικό

☑ Όταν αισθάνεσαι **φρίκη**, νιώθεις μεγάλο τρόμο, γιατί είδες ή άκουσες κάτι πολύ άσχημο.  
 ✎ Ο πόλεμος προκαλεί φρίκη με τις πολλές καταστροφές που φέρνει. ◇ **φριχτός** 🎵 φρί-κη

**φριχτός, φριχτή, φριχτό** επίθετο (φριχτοί, φριχτές, φριχτά)

☑ Όταν κάτι είναι **φριχτό**, μας κάνει να αισθανόμαστε τρόμο. ✎ Η φωτιά στο δάσος άφησε πίσω της ένα φριχτό θέαμα. Όλα τα δέντρα είχαν καεί. ○ φοβερός, φρικιαστικός 🎵 φρι-χτός

**φρόνιμος, φρόνιμη, φρόνιμο** επίθετο (φρόνιμοι, φρόνιμες, φρόνιμα)

☑ Ένα **φρόνιμο** παιδί είναι υπάκουο και ακολουθεί τους κανόνες της καλής συμπεριφοράς.  
 ● άτακτος 🎵 φρό-νι-μος

**φροντίδα** [η] ουσιαστικό (φροντίδες)

☑ Όταν δείχνεις τη **φροντίδα** σου για κάποιον, τότε δείχνεις το ενδιαφέρον και την προσοχή σου γι' αυτόν και ασχολείσαι μαζί του.  
 ● αδιαφορία ◇ **φροντίζω** 🎵 φρο-ντί-δα

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

**φροντίζω** ρήμα (φρόντισα, θα φροντίζω)

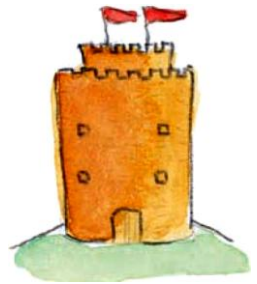
☑ Όταν φροντίζεις κάποιον, ενδιαφέρεσαι γι' αυτόν, ασχολείσαι μαζί του και τον προσέχεις. ✍ Η Αθηνά φροντίζει πολύ την αγαπημένη της γάτα, τη Ροζαλία. ● αμελώ ◇ φροντίδα 🎵 φρο-ντί-ζω

**φροντιστήριο** [το] ουσιαστικό (φροντιστήρια)

☑ Το φροντιστήριο είναι ένα ιδιωτικό σχολείο. Εκεί ένας δάσκαλος βοηθάει τους μαθητές να καταλάβουν καλύτερα τα μαθήματά τους.  
◇ φροντίζω 🎵 φρο-ντι-στή-ρι-ο

**φρούριο** [το] ουσιαστικό (φρούρια)

☑ Το φρούριο είναι ένα πολύ μεγάλο και ψηλό κτίριο. Από εκεί οι στρατιώτες προστάτευαν τα παλιά χρόνια μία περιοχή από τους εχθρούς.



✍ Ο Οβελίξ πετούσε πέτρες στους Ρωμαίους από το φρούριο των Γαλατών. ○ κάστρο, πύργος  
◇ φρουρός, φρουρώ 🎵 φρού-ρι-ο

**φρουρός** [ο] ουσιαστικό (φρουροί)

☑ Ο φρουρός είναι ο στρατιώτης που φυλάει έναν τόπο ή ένα στρατόπεδο. ○ σκοπός, φύλακας  
◇ φρουρώ 🎵 φρου-ρός

**φρουρώ, φρουρούμαι** ρήμα (φρούρησα, θα φρουρήσω)

☑ Όταν φρουρείς κάποιον ή κάτι, είσαι εκεί και τους προστατεύεις.

✍ Οι Έλληνες στρατιώτες φρουρούν τα σύνορα

## φρουτιέρα-----φταίω--

της χώρας μας. Τα σύνορα φρουρούνται από τους στρατιώτες. ◇ φρουρός, φρούριο 🎵 φρου-ρώ

**φρουτιέρα** [η] ουσιαστικό (φρουτιέρες)  
→ φρούτο

**φρούτο** [το] ουσιαστικό (φρούτα)  
☑ Το πεπόνι και το καρπούζι είναι καλοκαιρινά φρούτα. Τα φρούτα έχουν πολλές βιταμίνες.  
◇ Η κυρία Μαργαρίτα βάζει τα φρούτα στη φρουτιέρα. 🎵 φρού-το

**φρυγανιά** [η] ουσιαστικό (φρυγανιές)  
☑ Η φρυγανιά είναι μία λεπτή ψημένη φέτα ψωμί.  
◇ Η κυρία Μαργαρίτα χρησιμοποιεί τη φρυγανιέρα για να φτιάξει φρυγανιές. 🎵 φρυ-γα-νιά




**φρυγανιέρα** [η] ουσιαστικό (φρυγανιέρες)  
→ φρυγανιά

**φρύδι** [το] ουσιαστικό (φρύδια)  
☑ Τα φρύδια είναι το τρίχωμα που έχουμε πάνω από το μάτια μας και μας προστατεύει από τον ιδρώτα που τρέχει στο μέτωπο μας.  
🎵 φρύ-δι 🖋 'το σώμα μας'

**φταιχτής** [ο], **φταίχτρα** [η] ουσιαστικό (φταιχτές, φταιχτρες) → φταίω

**φταίω** ρήμα (έφταιξα, θα φταίξω)  
☑ Όταν φταις για κάτι, έχεις κάνει κάτι κακό ή

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

κάποιο λάθος.  Ο Κώστας φταίει που η πόρτα του σπιτιού έμεινε ανοιχτή, κι έφυγε η Ροζαλία.


◇ «Το φταίξιμο είναι δικό σου, Κώστα» είπε η Αθηνά. Ο Κώστας είναι ο φταίχτης.  φταί-ω

**φτάνω** και **φθάνω** ρήμα (έφτασα, θα φτάσω)

☑ Ο Κώστας και η Αθηνά φτάνουν στο σχολείο τους πριν χτυπήσει το κουδούνι. Καταλήγουν εκεί που ήθελαν να πάνε.

✓ Όταν φτάνει το φαγητό για όλη την οικογένεια, τότε είναι αρκετό για να φάνε όλοι.


✓ Όταν φτάνεις κάτι που είναι ψηλά, τότε μπορείς να το πιάσεις.

✓ «Την Αθηνά δεν μπορείς να τη φτάσεις στη ζωγραφική!» είπε η Ελένη στην Αλίκη. Δεν μπορείς να ζωγραφίσεις το ίδιο καλά ή καλύτερα.  φτά-νω

**φτέρνα** [η] ουσιαστικό (φτέρνες)

☑ Η φτέρνα είναι το πίσω μέρος της πατούσας του ποδιού σου.  φτέρ-να  'το σώμα μας'

**φτερνίζομαι** και **φταρνίζομαι** ρήμα (φτερνίστηκα, θα φτερνιστώ)

☑ Όταν φτερνίζεσαι, βγάζεις δυνατά αέρα από τη μύτη και το στόμα σου, συνήθως όταν είσαι κρυωμένος και όταν μπαίνει κάτι στη μύτη σου που σε φαγουρίζει.  Ο Κώστας άρχισε να φτερνίζεται, γιατί μπήκε σκόνη στη μύτη του.

◇ Το φτέρνισμά του ακούστηκε σ' όλη την αίθουσα.

 φτερ-νί-ζο-μαι

**φτερό** [το] ουσιαστικό (φτερά)

## φτερούγα ----- φτιάχνω--

- ☑ Το σώμα των πουλιών καλύπτεται με φτερά για ν' αντέχουν στο κρύο. ○ πούπουλο
- ✓ Τα φτερά των πουλιών είναι οι φτερούγες τους που τα βοηθούν να πετάνε.
- ✓ «Τα παιχνίδια μου έκαναν φτερά! Μήπως τα πείραξες εσύ, Κώστα;» ρώτησε η Αθηνά.  
Εξαφανίστηκαν. 🎵 φτε-ρό ✍ 'τα ζώα'

### φτερούγα [η] ουσιαστικό (φτερούγες)

- ☑ Τα πουλιά έχουν δύο φτερούγες για να μπορούν να πετάνε. ✍ Ο αετός άνοιξε τις φτερούγες του και πέταξε μακριά. ○ φτερό ◇ Το μικρό του, το αετόπουλο, φτερούγισε μερικές φορές πριν αποφασίσει να πετάξει για πρώτη φορά.  
φτερωτός 🎵 φτε-ρού-γα ✍ 'τα ζώα'

### φτερουγίζω ρήμα (φτερουγίσα, θα φτερουγίσω) → φτερούγα

### φτηνός, φτηνή, φτηνό και φθηνός, φθηνή, φθινό επίθετο (φτηνοί, φτηνές, φτηνά)

- ☑ Όταν κάτι είναι φτηνό, έχει χαμηλή τιμή, δεν είναι ακριβό. ● ακριβός ◇ φτήνια 🎵 φτη-νός  
- Λέμε και φθηνός.

### φτιάχνω, φτιάχνομαι ρήμα (έφτιαξα, θα φτιάξω)

- ☑ Όταν φτιάχνεις κάτι, το κατασκευάζεις, το κάνεις να υπάρχει. ✍ Η Αθηνά φτιάχνει μία όμορφη κατασκευή από χαρτόνι. Είναι ένα κουκλόσπιτο.
- ✓ Όταν φτιάχνεις το δωμάτιο σου, το τακτοποιείς. Όταν φτιάχνεις τα μαλλιά σου, τα χτενίζεις. Όταν

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω



## φτυάρι ----- φύλακας

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

φτιάχνεις το ρολόι, το διορθώνεις ή το επισκευάζεις. Όταν φτιάχνεις ένα φαγητό, το μαγειρεύεις. Όταν ο καιρός φτιάχνει, καλυτερεύει.

◇ φτιάξιμο 🎵 φτιά-χνω

**φτυάρι** [το] ουσιαστικό (φτυάρια)

☑ Το φτυάρι είναι ένα εργαλείο που το χρησιμοποιούμε για να κουβαλάμε και ν' ανακατεύουμε διάφορα υλικά όπως χώμα και άμμο.

🎵 φτυά-ρι ✍ 'τα εργαλεία'

**φτύνω** ρήμα (έφτυσα, θα φτύσω)

☑ Όταν φτύνεις, βγάζεις με δύναμη έξω από το στόμα σου σάλιο.

✓ Όταν φτύνεις κάτι που έχεις στο στόμα σου, το βγάζεις έξω με δύναμη.

✍ Η Αθηνά έφτυσε την τσίχλα που είχε στο στόμα της πριν μπει για μάθημα. ◇ φτύσιμο 🎵 φτύ-νω

**φτωχός, φτωχή, φτωχό** επίθετο  
(φτωχοί, φτωχές, φτωχά)

☑ Ένας φτωχός άνθρωπος δεν έχει πολλά χρήματα. ○ άπορος ● πλούσιος

◇ Όταν κάποιος ζει μέσα στη φτώχεια, είναι φτωχός.  
**φτωχαίνω, φτωχικός** 🎵 φτω-χός ✍ 'αντίθετα'

**φύκι** [το] ουσιαστικό (φύκια)

☑ Το φύκι είναι ένα φυτό που ζει μέσα στη θάλασσα. 🎵 φύ-κι



**φύλακας** [ο], [η] ουσιαστικό (φύλακες) → φυλώ

**φυλακή** [η] ουσιαστικό (φυλακές)

☑ Στη φυλακή βάζουμε όσους καταδικάζονται από το δικαστήριο για εγκλήματα.

✍ Η αστυνομία βρήκε αυτούς που έκλεψαν τον κύριο Δημήτρη και τους έβαλε στη φυλακή.

◇ Τους φυλάκισε τώρα και είναι φυλακισμένοι.

🎵 φυ-λα-κή

**φυλακίζω, φυλακίζομαι** ρήμα (φυλάκισα, θα φυλακίσω) → φυλακή

**φυλαχτό** [το] ουσιαστικό (φυλαχτά)

☑ Το φυλαχτό το φοράμε πάνω μας για να μας φυλάει από κάθε κακό.

✍ Ο Κώστας και η Αθηνά φορούν πάντα ένα σταυρό για φυλαχτό. ◇ φυλάω 🎵 φυ-λα-χτό

**φυλή** [η] ουσιαστικό (φυλές)

☑ Η φυλή είναι όλοι οι άνθρωποι που το δέρμα τους έχει το ίδιο χρώμα. Οι άνθρωποι που ανήκουν στην ίδια φυλή μπορεί να μοιάζουν και σ' άλλα πράγματα, όπως στα μάτια ή τα χείλια.

✍ Οι περισσότεροι κάτοικοι της Ευρώπης ανήκουν στη λευκή φυλή, ενώ οι κάτοικοι της Αφρικής ανήκουν στη μαύρη φυλή. 🎵 φυ-λή

**φύλλο** [το] ουσιαστικό (φύλλα)

☑ Τα δέντρα και τα φυτά έχουν πολλά πράσινα φύλλα. 🎵 φύλ-λα



**φύλο** [το] ουσιαστικό (φύλα)

## φυλώ----- φυσιολογικός

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

☑ Στον άνθρωπο και στα ζώα υπάρχουν δύο φύλα, το αρσενικό και το θηλυκό. Οι άντρες είναι το αρσενικό και οι γυναίκες το θηλυκό φύλο. 🎵 φύ-λο

**φυλώ** και φυλάω/φυλάγω, φυλάγομαι ρήμα  
(φύλαξα, θα φυλάξω)

☑ Όταν φυλάς κάτι, το προσέχεις και το προστατεύεις. ✍ Οι Έλληνες στρατιώτες φυλούν τα ελληνικά σύνορα. ○ φρουρώ ◇ Οι Έλληνες στρατιώτες είναι οι φύλακες των συνόρων της πατρίδας μας. ○ φρουρός 🎵 φυ-λώ

**φύση** [η] ουσιαστικό (φύσεις)

☑ Η φύση είναι όλα τα ζώα, τα φυτά, οι θάλασσες, τα βουνά, οι λίμνες και ό,τι άλλο υπάρχει γύρω μας και δεν το έχουν φτιάξει οι άνθρωποι.

✍ Ο θεός Αλέκος ζει στο χωριό κοντά στη φύση.  
◇ φυσικός 🎵 φύση

**φυσικός, φυσική, φυσικό** επίθετο (φυσικοί, φυσικές, φυσικά)

☑ Λέμε πως κάτι είναι φυσικό, όταν προέρχεται από τη φύση χωρίς να το επηρεάζει ο άνθρωπος.

✍ Η βροχή είναι ένα φυσικό φαινόμενο.


✓ Είναι φυσικό που η Αθηνά ήταν στεναχωρημένη. Έχασε την αγαπημένη της Ροζαλία, δεν ήταν και λίγο. Είναι λογικό. 🎵 φυ-σι-κός

**φυσιολογικός, φυσιολογική, φυσιολογικό** επίθετο (φυσιολογικοί, φυσιολογικές, φυσιολογικά)

☑ Λέμε πως κάτι είναι φυσιολογικό, όταν γίνεται


## φυσώ ----- φυτρώνω--

σύμφωνα με τους κανόνες της φύσης χωρίς να κάνει κάτι ο άνθρωπος για να το αλλάξει.

 Το πέσιμο των φύλλων είναι ένα φυσιολογικό φαινόμενο το φθινόπωρο.

○ φυσικός  φυ-σι-ο-λο-γι-κός

**ΦΥΣΩ** και **φυσάω** ρήμα (φύσηξα, θα φυσήξω)

Όταν φυσάς, βγάζεις αέρα από το στόμα σου προς τα έξω.  Φυσάμε το φαγητό μας, όταν είναι πάρα πολύ ζεστό και δεν μπορούμε να το φάμε.



Όταν φυσάει, τότε έχει αέρα, δηλαδή ο άνεμος κινείται πολύ γρήγορα.

 Το χειμώνα φυσάει πολλές φορές παγωμένος αέρας.  Τη νύχτα μάς ξύπνησε το δυνατό φύσημα του αέρα.  φυ-σώ

**ΦΥΤΕΥΩ** ρήμα (φύτεψα, θα φυτέψω) → φυτό

**ΦΥΤΟ** [το] ουσιαστικό (φυτά)

Τα δέντρα, τα λαχανικά και τα λουλούδια είναι φυτά. Τα φυτά έχουν τις ρίζες τους μέσα στη γη κι ένα κοτσάνι, που το λέμε βλαστό, και πράσινα φύλλα έξω απ' τη γη.

 Στο σχολείο του Κώστα οι μαθητές φύτεψαν σπόρους φακής και φασολιού για να μελετήσουν τα φυτά, μόλις φυτρώσουν οι σπόροι. **φυτικός, φυτοφάγος**  φυ-τό

**ΦΥΤΡΩΝΩ** ρήμα (φύτρωσα, θα φυτρώσω)

Όταν ένας σπόρος φυτρώνει, τότε γίνεται ένα μικρό φυτό που βγαίνει στην επιφάνεια της γης κι αρχίζει να μεγαλώνει. ○ βλασταίνω

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

✓ «Μη φυτρώνεις εκεί που δε σε σπέρνουν!» είπε η κυρία Μαργαρίτα στην Αθηνά που πετάχτηκε και διέκοψε τη μαμά της. Μην μπλέκεσαι με πράγματα που δε σ' ενδιαφέρουν. 🎵 φυ-τρώ-νω

**φυτώριο** [το] ουσιαστικό (φυτώρια)

☑ Το φυτώριο είναι μία έκταση γης. Εκεί φυτεύουμε σπόρους φυτών και μόλις αυτοί φυτρώσουν, παίρνουμε τα μικρά φυτά και τα φυτεύουμε αλλού για να μεγαλώσουν. 🎵 φυ-τώ-ρι-ο

**φωλιά** [η] ουσιαστικό (φωλιές)

☑ Η φωλιά είναι το σπίτι που φτιάχνουν τα ζώα, τα έντομα και τα πουλιά για να γεννούν τα μικρά τους. **φωλιάζω** 🎵 φω-λιά



**φωλιάζω** ρήμα (φώλιασα, θα φωλιάσω)

☑ Όταν τα ζώα φωλιάζουν, φτιάχνουν τη φωλιά τους και μένουν μέσα σ' αυτή.

✓ Όταν η Αθηνά είναι λυπημένη, φωλιάζει στην αγκαλιά της μαμάς της. Χώνεται εκεί μέσα.

🎵 φω-λιά-ζω

**φωνάζω** ρήμα (φώναξα, θα φωνάξω)

☑ Όταν κάποιος φωνάζει, μιλάει δυνατά. Μερικές φορές φωνάζουμε, επειδή είμαστε θυμωμένοι.

✍ Ο κύριος Μιχάλης φώναζε, επειδή ο Ίγκλι έσπασε το τζάμι του.

○ ουρλιάζω ● ψιθυρίζω, μουρμουρίζω

✓ «Φώναξέ μου τη Μαργαρίτα» είπε ο διευθυντής της εφημερίδας στη γραμματέα του. Κάλεσέ την να έρθει. **φωνακλάς** 🎵 φω-νά-ζω

**φωνακλάς** [ο], **φωνακλού** [η] ουσιαστικό  
(φωνακλάδες, φωνακλούδες)

☑ **Φωνακλάς** είναι αυτός που συνηθίζει να φωνάζει.

✎ Ο Κώστας δεν είναι φωνακλάς αλλά μερικές φορές ξεχνιέται και φωνάζει.

◇ **φωνάζω, φωνή** 🎵 φω-να-κλάς

**φωνή** [η] ουσιαστικό (φωνές)

☑ Η **φωνή** είναι ο ήχος που βγάζει ο άνθρωπος όταν μιλάει, τραγουδάει ή φωνάζει. ✎ Ο Κώστας βράχνιασε, γιατί τραγουδούσε με δυνατή φωνή.

✓ «Ο κύριος Μιχάλης μάς έβαλε τις φωνές» παραπονέθηκε ο Κώστας στην κυρία Μαργαρίτα. Μας μάλωσε. ◇ **φωνάζω** 🎵 φω-νή

**φωνήεν** [το] ουσιαστικό (φωνήεντα)

☑ Τα **φωνήεντα** της ελληνικής γλώσσας είναι επτά, όταν τα γράφουμε: α, ε, η, ι, ο, υ, ω. 🎵 φω-νή-εν

**φως** [το] ουσιαστικό (φώτα)

☑ Το **φως** μάς βοηθάει να βλέπουμε γύρω μας. **Φως** έρχεται από τον ήλιο αλλά και από τις λάμπες που έχουμε στο σπίτι μας. ◇ Ο ήλιος φωτίζει τη γη και βοηθάει τα φυτά να μεγαλώνουν. Σ' ένα φωτεινό σπίτι μπαίνει από παντού το φως του ήλιου. 🎵 φως

**φωτεινός, φωτεινή, φωτεινό** επίθετο (φωτεινοί, φωτεινές, φωτεινά) → φως

**φωτιά** [η] ουσιαστικό (φωτιές)

☑ Η **φωτιά** είναι η ζέστη και οι φλόγες που

## φωτίζω ----- φωτογραφία

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

βγαίνουν από κάτι που καίγεται. ○ φλόγα

✓ «Δε βάζω και το χέρι μου στη φωτιά αλλά μου φαίνεται πως είδα τη Ροζαλία έξω από το μαγαζί του κυρίου Δημήτρη» είπε ο Νίκος. Δεν είμαι και σίγουρος.

♪ φω-τιά



**φωτίζω, φωτίζομαι** ρήμα (φώτισα, θα φωτίσω)  
→ φως

**φωτισμός** [ο] ουσιαστικό (φωτισμοί)

☑ Όταν υπάρχει φωτισμός σε μία περιοχή, υπάρχει φως και μπορούμε να δούμε τα πράγματα γύρω μας. ✎ «Η παιδική χαρά έχει καλό φωτισμό μέχρι αργά το βράδυ» είπε ο Κώστας. ♪ φω-τι-σμός

**φωτογραφία** [η] ουσιαστικό (φωτογραφίες)

☑ Η φωτογραφία είναι μία εικόνα που βγαίνει από μία φωτογραφική μηχανή. ◇ **Φωτογράφος** είναι αυτός που βγάζει φωτογραφίες και πληρώνεται γι' αυτό, επειδή είναι η δουλειά του. Όταν **φωτογραφίζεις βγάζεις φωτογραφίες με μία φωτογραφική μηχανή.** ♪ φω-το-γρα-φί-α

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με τη Ροζαλία που χάθηκε, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις αναστατώνω, ανησυχώ, εξαφανίζομαι, βρίσκω, καταφεύγω, κουλουριάζω, κουνώ, χαίρομαι, χοροπηδώ

- Πότε λέμε ότι κάτι αρπάζει φωτιά;



## φωτογραφίζω ----- φωτοτυπώ--

Ο κύριος Γιάννης κρατάει στα χέρια  
μία φωτογραφία του.



**φωτογραφίζω**, φωτογραφίζομαι ρήμα  
(φωτογράφισα, θα φωτογραφίσω) → φωτογραφία

**φωτογράφος** [ο], [η] ουσιαστικό (φωτογράφοι)  
→ φωτογραφία

**φωτοτυπία** [η] ουσιαστικό (φωτοτυπίες)  
 Όταν βγάζεις μία φωτοτυπία, φτιάχνεις εύκολα  
και γρήγορα ίδια αντίγραφα ενός κειμένου ή μίας  
εικόνας με τη βοήθεια του φωτοτυπικού  
μηχανήματος.  
◇ Η δασκάλα έβγαλε μερικές φωτοτυπίες στο  
φωτοτυπικό μηχάνημα του σχολείου. Φωτοτύπησε  
μερικά ποιήματα από ένα βιβλίο και τα έδωσε στους  
μαθητές της. 🎵 φω-το-τυ-πί-α

**φωτοτυπώ** ρήμα (φωτοτύπησα, θα  
φωτοτυπήσω) → φωτοτυπία

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

Χ χ



**χάδι** [το] ουσιαστικό (χάδια) → χαϊδεύω

**χαζεύω** ρήμα (χάζεψα, θα χαζέψω)

☑ Όταν χαζεύεις, δεν προσέχεις αλλά ασχολείσαι με θέματα ασήμαντα και περνάς την ώρα σου χωρίς να κάνεις κάτι χρήσιμο. ✎ Ο Νίκος χάζευε στο σχολείο και τώρα δεν μπορεί να λύσει τις ασκήσεις του. ○ χασομερώ

✓ «Ο κύριος Μιχάλης χάζεψε και φωνάζει έτσι;», ρώτησε ο κύριος Δημήτρης. Φέρεται σαν χαζός.

◇ **χάζεμα, χαζός** 🎵 χα-ζεύ-ω

**χαζός, χαζή, χαζό** επίθετο (χαζοί, χαζές, χαζά)

☑ Χαζό λέμε κάποιον που δεν είναι έξυπνος.

✎ «Δεν είμαι τόσο χαζός ν' αφήσω το κλουβί του Πιτσικόκου ανοιχτό» είπε ο Κώστας. «Μάλλον δεν έκλεισε καλά» συνέχισε. ○ κουτός, ανόητος

● έξυπνος 🎵 χα-ζός

**χαϊδεύω, χαϊδεύομαι** ρήμα (χάιδεψα, θα χαϊδέψω)

☑ Όταν χαϊδεύεις κάποιον, τον ακουμπάς απαλά με το χέρι σου για να του δείξεις την αγάπη σου και το ενδιαφέρον σου. Του δίνεις χάδια.

Τι έγινε τελικά με τον Πιτσικόκο; Ψάξε στις λέξεις ελεύθερος, πετώ, πηδώ, προετοιμάζω

## χαιρετισμός-----χαίρομαι--

✓ «Τον Νίκο τον χάιδεψαν πολύ οι γονείς του κι έχει γίνει κακομαθημένος» είπε η Αθηνά. Του έκαναν όλα τα χατίρια. ○ κανακεύω, παραχαϊδεύω  
◇ χάιδεμα, χάδι 🎵 χαι-δεύ-ω

**χαιρετισμός** [ο] ουσιαστικό (χαιρετισμοί) →  
χαιρετώ

**χαιρετώ** και **χαιρετάω/χαιρετίζω, χαιρετιέμαι** και **χαιρετίζομαι** ρήμα (χαιρέτησα και χαιρέτισα, θα χαιρετήσω και θα χαιρετίσω)

☑ **Χαιρετάς** κάποιον με λέξεις ή με χειρονομίες, όταν τον συναντάς. Όταν χαιρετάς ένα φίλο σου, λες «γεια σου», ενώ όταν χαιρετάς τους μεγαλύτερους, λες «γεια σας ή χαίρετε».

✓ Ο Νίκος και η Αθηνά συναντήθηκαν στο δρόμο μετά από καιρό και χαιρετήθηκαν με χαρά.  
Χαιρέτησαν ο ένας τον άλλο.

◇ Την πρώτη ημέρα που ανοίγουν τα σχολεία οι συμμαθητές ανταλλάσσουν φιλικούς χαιρετισμούς μεταξύ τους. 🎵 χαι-ρε-τώ

**χαίρομαι** ρήμα (χάρηκα, θα χαρώ)

☑ Όταν χαίρεσαι, είσαι πολύ ευχαριστημένος κι αισθάνεσαι πολύ όμορφα.

🖋 Η Αθηνά χαίρεται, γιατί βρέθηκε η Ροζαλία.

○ ευχαριστιέμαι ● λυπάμαι, στεναχωριέμαι

✓ Ο κύριος Γιάννης δεν μπόρεσε να χαρεί το κυριακάτικο πρωινό. Έπρεπε να πάει στο γραφείο

- Γιατί βάζουμε διαλυτικά στη λέξη χαιδεύω και όχι στη λέξη χάιδεμα;

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

## χαίτη ----- χαλαρώνω

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

του για μία δουλειά. Δεν μπόρεσε να το απολαύσει.

✓ Η κυρία Μαργαρίτα έβλεπε την κόρη της στην παρέλαση και τη χαιρόταν. Την καμάρωνε.

◇ Η Αθηνά είναι πολύ χαρούμενη που ξαναβρήκε τη γάτα της. Ο Κώστας αισθάνεται κι αυτός μεγάλη χαρά. 🎵 χαι-ρο-μαι

**χαίτη** [η] ουσιαστικό (χαίτες)

☑ Η χαίτη είναι οι μακριές τρίχες που υπάρχουν στο πίσω μέρος του λαιμού του αλόγου. Χαίτη έχουν και άλλα ζώα.



✍ Το λιοντάρι έχει πολύ πλούσια χαίτη. 🎵 χαι-τη

**χαλάζι** [το] ουσιαστικό (χαλάζια)

☑ Όταν πέφτει χαλάζι, τότε πέφτουν στο έδαφος πολλές μπαλίτσες παγωμένου νερού που μοιάζουν με βροχή και είναι σκληρές σαν στραγάλια.

🎵 χα-λά-ζι

**χαλαρός, χαλαρή, χαλαρό** επίθετο (χαλαροί, χαλαρές, χαλαρά)

☑ Η ζώνη σου είναι χαλαρή, όταν δεν την έχεις σφίξει αρκετά. ✍ Ο κόμπος στο σκοινί ήταν

χαλαρός και το μπαλόκι λύθηκε και έφυγε.

● σφιχτός ◇ Ο κόμπος χαλάρωσε και το σκοινί λύθηκε με αποτέλεσμα ο χαρταετός να μας φύγει.

● σφίγγω χαλάρωση 🎵 χα-λα-ρός

**χαλαρώνω** ρήμα (χαλάρωσα, θα χαλαρώσω) → χαλαρός

- Ποιο άλλο ζώο εκτός από το λιοντάρι έχει χαίτη;

**χαλί** [το] ουσιαστικό (χαλιά)

☑ Το χειμώνα στρώνουμε στο πάτωμα **χαλιά** για να είναι πιο ζεστό το σπίτι μας. 🎵 χα-λί



**χάλι** [το] ουσιαστικό (χάλια)

☑ «Αθηνά, το ποδήλατο σου έχει το χάλι του, πού το έριξες πάλι και το χάλασες;» ρώτησε ο κύριος Γιάννης. Βρίσκεται σε άσχημη κατάσταση. Είναι χάλια. 🎵 χά-λι

**χαλίκι** [το] ουσιαστικό (χαλίκια)

☑ Το **χαλίκι** είναι ένα μικρό κομμάτι πέτρας.  
✍ Ο δρόμος είχε πολλά χαλίκια και η Αθηνά γλίστρησε με το ποδήλατο της. 🎵 χα-λί-κι

**χαλινάρι** [το] ουσιαστικό (χαλινάρια)

☑ Με το **χαλινάρι** δένουμε το κεφάλι του αλόγου για να μπορούμε να το οδηγούμε στο δρόμο.  
🎵 χα-λι-νά-ρι

**χαλκός** [ο] ουσιαστικό

☑ Ο **χαλκός** είναι ένα μέταλλο με κοκκινωπό χρώμα. Απ' αυτό φτιάχνουμε σύρματα κι άλλα αντικείμενα. **♦ Στους αγώνες στίβου ο τρίτος νικητής παίρνει χάλκινο μετάλλιο.** 🎵 χαλ-κός

**χαλώ** και **χαλάω** ρήμα (χάλασα, θα χαλάσω)

☑ Όταν **χαλές** κάτι, το καταστρέφεις και είναι πια άχρηστο. ✍ Ο Κώστας χάλασε ένα αυτοκινητάκι που είχε, και ο κύριος Γιάννης το πέταξε.

✓ «Τόσο γρήγορα χάλασες τα λεφτά σου, Αθηνά; Τι

## χαμηλός ----- χαμόγελο

α τα έκανες;» ρώτησε η κυρία Μαργαρίτα. Τα ξόδεψες  
β γρήγορα.

γ ✓ Η κουζίνα χάλασε και η κυρία Μαργαρίτα κάλεσε  
δ τον ηλεκτρολόγο. Έπαθε βλάβη.

ε ✓ «Το φαγητό έμεινε δύο μέρες έξω από το ψυγείο  
ζ και χάλασε» είπε στη θεία του ο κύριος Μιχάλης.  
η Μυρίζει κι άλλαξε η γεύση του. Δεν τρώγεται πια.

θ ✓ «Ο καιρός χάλασε. Άρχισε να βρέχει» είπε η  
κυρία Μαργαρίτα. **◇ Χαλάσματα λέμε τα ερείπια  
ενός σπιτιού.** **♫ χα-λώ**

ι **χαμηλός, χαμηλή, χαμηλό** επίθετο  
κ (χαμηλοί, χαμηλές, χαμηλά)

λ **☑** Όταν κάτι είναι χαμηλό, βρίσκεται κοντά στο  
μ έδαφος. **○** ψηλός **✍** «Τα παιχνίδια είναι σ' ένα  
ν χαμηλό ράφι και μπορείς να τα φτάσεις εύκολα»  
ξ είπε ο Κώστας στο Νίκο.

ο ✓ Η θεία Κατερίνα μιλάει με χαμηλή φωνή. Αντίθετα  
π ο θείος Σταμάτης φωνάζει συνέχεια. Με σιγανή  
ρ φωνή που έχει μικρή ένταση.

σ ✓ Έξω χιονίζει και κάνει πολύ κρύο. Η θερμοκρασία  
τ είναι πολύ χαμηλή. Είναι κάτω από το μηδέν.

υ **○** υψηλός **◇** Στο σχολείο ο γυμναστής χαμήλωσε  
φ την μπασκέτα για να παίξουν τα μικρά παιδιά  
χ μπάσκετ. **●** ανεβάζω, ψηλώνω **χαμηλά**

ψ **♫** χα-μη-λός

ω **χαμηλώνω** ρήμα (χαμήλωσα, θα χαμηλώσω)  
→ χαμηλός

**χαμόγελο** [το] ουσιαστικό (χαμόγελα)  
→ χαμογελώ

**χαμογελώ** και **χαμογελάω** ρήμα

(χαμογέλασα, θα χαμογελάσω)

☑ Όταν χαμογελάς, τεντώνεις τα χείλια σου και φαίνεται η χαρά στο πρόσωπο σου. ✍ Η Αθηνά χαμογελά πάντα, όταν τη βγάζουν φωτογραφία.

◇ Το χαμόγελο ομορφαίνει το πρόσωπό σου. Είναι ένα ελαφρό γέλιο.

🎵 χα-μο-γε-λώ

Το μωρό χαμογελάει συνέχεια.



**χαμομήλι** [το] ουσιαστικό (χαμομήλια)

☑ Το χαμομήλι είναι ένα άγριο φυτό που μοιάζει με μικρή μαργαρίτα. Το βράζουμε το χειμώνα και το πίνουμε, όταν είμαστε άρρωστοι. 🎵 χα-μο-μή-λι

**χάμπουργκερ** [το] ουσιαστικό

☑ Το χάμπουργκερ είναι ένα σάντουιτς μ' ένα μπιφτέκι και τυρί ανάμεσα σε δύο στρογγυλά ψωμάκια. Το αγοράζουμε έτοιμο από μαγαζιά που φτιάχνουν γρήγορο φαγητό και τα λέμε φαστφούντ.

🎵 χά-μπουρ-γκερ ✍ 'το πάρτι'

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

**χαντάκι** [το] ουσιαστικό (χαντάκια)

☑ Το χαντάκι είναι ένα στενόμακρο άνοιγμα στο έδαφος. Το σκάβουμε για να περνάει το νερό από εκεί κι έτσι να ποτίζουμε τα χωράφια.

○ αυλάκι 🎵 χα-ντά-κι



**χάντρα** [η] ουσιαστικό (χάντρες)



α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

☑ Η χάντρα είναι μία μικρή μπαλίτσα από χρωματιστό γυαλί ή πλαστικό. Έχει μία τρύπα στη μέση για να περνάει από μέσα της κορδόνι. Με τις χάντρες φτιάχνουμε κομπολόγια και κοσμήματα. 🎵 χά-ντρα



**χάνω, χάνομαι** ρήμα (έχασα, θα χάσω)

- ☑ Όταν χάνεις κάτι, δεν ξέρεις πού βρίσκεται.
- ✍ Ο Κώστας έχασε το βιβλίο του και δε μπορούσε να διαβάσει. ● βρίσκω
- ✓ Η ομάδα του Κώστα έχασε στο ποδόσφαιρο. Νικήθηκε.
- ✓ Ο Νίκος κόντεψε να χάσει τη χρονιά του από τις πολλές απουσίες. Κόντεψε να μην περάσει τη χρονιά του, να μην πάει στην επόμενη τάξη.
- ✓ Ο Κώστας τα έχασε από τις φωνές του κυρίου Μιχάλη. Δεν ήξερε τι να κάνει. ◆ χάσιμο 🎵 χά-νω

**χάπι** [το] ουσιαστικό (χάπια)

☑ Όταν κάποιος είναι άρρωστος, παίρνει χάπια για να γίνει καλά. 🎵 χά-πι





**χαρά** [η] ουσιαστικό (χαρές) → χαίρομαι

**χαράζω, χαράζομαι** ρήμα (χάραξα, θα χαράξω)

- ☑ Όταν χαράζεις κάτι, κάνεις γραμμές στην επιφάνειά του με κάτι σκληρό.
- ✍ Ο τεχνίτης χάραξε πάνω στη μεταλλική πλάκα τ' όνομα και το επάγγελμα του κυρίου Γιάννη. Το χάραγμα της πλάκας τού πήρε μία μέρα.
- ✓ (μόνο στην ενεργητική φωνή) Όταν χαράζει η ημέρα, φεύγει η νύχτα κι αρχίζει να φωτίζει σιγά

## χάρακας -----χάρη--



α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

σιγά.  Η κυρία Μαργαρίτα βλέπει από το παράθυρο της το χάραμα. Τότε ο ουρανός γεμίζει όμορφα χρώματα.  χα-ρά-ζω

**χάρακας** [ο] ουσιαστικό (χάρακες)


Με το χάρακα τραβάμε ίσιες γραμμές και τις μετράμε.  χά-ρα-κας

**χαρακτήρας** [ο] ουσιαστικό (χαρακτήρες)

Κάθε άνθρωπος έχει το δικό του χαρακτήρα, δηλαδή το δικό του τρόπο συμπεριφοράς και σκέψης.  Ο Κώστας είναι διαφορετικός χαρακτήρας από την Αθηνά. Είναι πιο ζωηρός αλλά και πιο ευαίσθητος.  χα-ρα-κτή-ρας

**χάραμα** [το] ουσιαστικό (χαράματα) → χαράζω

**χαραμάδα** [η] ουσιαστικό (χαραμάδες)


Ο αέρας μπαίνει μέσα στο σπίτι από τη χαραμάδα που υπάρχει κάτω από την εξώπορτα.  χα-ρα-μά-δα

**χάρη** [η] ουσιαστικό (χάρες)

Όταν κάποιος έχει χάρη, έχει ομορφιά και κομψότητα.

 Η Αλίκη έχει χάρη στο περπάτημά της.

✓ Όταν κάνεις μία χάρη σε κάποιον, του κάνεις μία δουλειά, μία εξυπηρέτηση χωρίς αντάλλαγμα.

 Ο Κώστας έκανε μία χάρη στο Νίκο. Μάζεψε όλα τα βιβλία του.

✓ «Έχε χάρη που είσαι κουρασμένος» είπε η κυρία Μαργαρίτα στον Κώστα. «Αλλιώς δε θα το γλίτωνες

χαρίζω----- χαρτζιλίκι

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

το μπάνιο!». 🎵 χά-ρη

**χαρίζω**, χαρίζομαι ρήμα (χάρισα, θα χαρίσω)

☑️ Όταν χαρίζεις κάτι σε κάποιον, του δίνεις κάτι ως δώρο. ✍️ Ο Κώστας χάρισε το ένα αυτοκινητάκι του στον Νίκο. ○ δωρίζω

✓ «Το δαχτυλίδι αυτό είναι δώρο και δε χαρίζεται. Αλλιώς, θα σου το έδινα, Αλίκη» είπε η Αθηνά. Δε δίνεται σαν δώρο. 🎵 χα-ρί-ζω

**χαριτωμένος**, χαριτωμένη, χαριτωμένο επίθετο (χαριτωμένοι, χαριτωμένες, χαριτωμένα)

☑️ Χαριτωμένο λέμε κάποιον που είναι όμορφος και κομψός, που έχει χάρη. ✍️ Η Αλίκη είναι μία χαριτωμένη κοπέλα. Έχει όμορφο πρόσωπο και καλούς τρόπους. ◇ **χάρη** 🎵 χα-ρι-τω-μέ-νος

**χαρούμενος**, χαρούμενη, χαρούμενο μετοχή (χαρούμενοι, χαρούμενες, χαρούμενα) χαίρομαι

**χαρταετός** [ο] ουσιαστικό (χαρταετοί)

☑️ Ο χαρταετός είναι μία ελαφριά κατασκευή από χαρτί ή πλαστικό με ξυλόβεργες και μία μακριά χάρτινη ουρά. Είναι δεμένος μ' ένα μακρύ σκοινί. Όταν έχει ελαφρό αεράκι, ο χαρταετός σηκώνεται ψηλά στον ουρανό. Χαρταετό πετάμε συνήθως την Καθαρή Δευτέρα. 🎵 χαρ-τα-ε-τός



**χαρτζιλίκι** [το] ουσιαστικό (χαρτζιλίκια)

☑️ Το χαρτζιλίκι είναι τα χρήματα που δίνουμε σαν δώρο σε κάποιον που δε δουλεύει για ν' αγοράσει κάτι φαγώσιμο ή ό,τι άλλο χρειάζεται. 🎵 χαρ-τζι-λί-κι

## χάρτης [ο] ουσιαστικό (χάρτες)

☑ Ο **χάρτης** είναι ένα μεγάλο κομμάτι χαρτί. Πάνω του είναι σχεδιασμένος ο τόπος σου, η χώρα σου ή ολόκληρος ο κόσμος.

✍ Στην τάξη του Κώστα υπάρχει ένας χάρτης της Ελλάδας. 🎵 χάρ-της ✍ 'ο χάρτης της Ελλάδας'

## χαρτί [το] ουσιαστικό (χαρτιά)

☑ Από **χαρτί** είναι φτιαγμένα τα βιβλία και τα τετράδιά μας. Το χαρτί γίνεται από ξύλο.

✓ Χαρτί λέμε κι ένα κομμάτι ή φύλλο χαρτιού.

✍ Η Αθηνά έψαχνε ένα χαρτί για να γράψει το τηλέφωνο της Ελένης.

✓ Το βράδυ της Πρωτοχρονιάς όλη η οικογένεια παίζει χαρτιά για το καλό του καινούριου χρόνου. Παίζει ένα τυχερό παιχνίδι με την τράπουλα.

◇ **Τις Αποκριές φοράμε χάρτινα καπέλα. Φυσάμε τη μύτη μας σε χαρτομάντιλα. Το ευρώ εκτός από τα κέρματα έχει και χαρτονομίσματα. Χαρτικά λέμε τα αντικείμενα που είναι φτιαγμένα από χαρτί.** 🎵 χαρ-τί

## χαρτόνι [το] ουσιαστικό (χαρτόνια)

☑ Το **χαρτόνι** είναι χοντρό και σκληρό χαρτί. Μ' αυτό φτιάχνουμε κουτιά. 🎵 χαρ-τό-νι

## χαρτονόμισμα [το] ουσιαστικό (χαρτονομίσματα) → χαρτί

## χασάπης [ο] ουσιαστικό (χασάπηδες)

☑ Ο **χασάπης** μάς πουλάει κρέας. ○ κρεοπώλης

◇ Η κυρία Μαργαρίτα ψωνίζει κρέας από τον ίδιο

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

χασάπη, γιατί έχει το χασάπικό του πάντα καθαρό. ○ κρεοπωλείο  
 🎵 χα-σά-πης



**χασάπικο** [το] ουσιαστικό (χασάπικα)  
 → χασάπης

**χασμουρητό** [το] ουσιαστικό (χασμουρητά)  
 → χασμουριέμαι

**χασμουριέμαι** ρήμα (χασμουρήθηκα, θα χασμουρηθώ)



☑ Όταν χασμουριέσαι, ανοίγεις το στόμα σου και αναπνέεις βαθιά χωρίς να το θέλεις, επειδή είσαι κουρασμένος και θέλεις να κοιμηθείς.  
 ◇ Σε πιάνει **χασμουρητό**, όταν νυστάζεις.  
 🎵 χα-σμου-ριέ-μαι

**χασομερώ** και **χασομεράω** ρήμα  
 (χασομέρησα, θα χασομερήσω)

☑ Όταν χασομεράς, χάνεις το χρόνο σου χωρίς να κάνεις κάτι χρήσιμο.  
 ✓ «Με χασομέρησε η θεία του κυρίου Μιχάλη με την κουβέντα της κι άργησα να έρθω σπίτι» είπε η κυρία Μαργαρίτα. Έγινε αιτία να καθυστερήσω.  
 🎵 χα-σο-με-ρώ

**χαστούκι** [το] ουσιαστικό (χαστούκια)

☑ Όταν δίνεις ένα χαστούκι σε κάποιον, τον χτυπάς με το χέρι σου στο μάγουλο. ◇ Ο κύριος Μιχάλης χαστούκισε τον Ίγκλι και μετά το μετάνιωσε και του ζήτησε συγγνώμη. 🎵 χα-στού-κι

**χαστουκίζω** ρήμα (χαστούκισα, θα χαστουκίσω)  
→ χαστούκι

**χατίρι** [το] ουσιαστικό (χατίρια)  
 Όταν κάνεις το χατίρι κάποιου, του κάνεις ή του προσφέρεις ό,τι θέλει για να τον ευχαριστήσεις.  
 Ο κύριος Δημήτρης δε χαλάει ποτέ το χατίρι των παιδιών. Τους δίνει πάντα ό,τι του ζητήσουν.  
 🎵 χα-τί-ρι

**χάφτω** ρήμα (έχαψα, θα χάψω)  
 Όταν χάφτεις κάτι που τρώγεται, το τρως και το καταπίνεις λαίμαργα. ✍️ Ο Κώστας έχασε όλο το γλυκό με μία μπουκιά. Πεινούσε πολύ.  
 «Δεν τις χάφτω εγώ τις δικαιολογίες σας!» είπε ο κύριος Μιχάλης στα παιδιά που του έσπασαν το τζάμι. Δεν τις πιστεύω. 🎵 χά-φτω

**χαχανίζω** ρήμα (χαχάνισα, θα χαχανίσω)  
 Όταν χαχανίζεις, γελάς δυνατά. ○ χασκογελώ  
 Ο κύριος Μιχάλης θυμώνει όταν ακούει τα χαχανητά των παιδιών. 🎵 χα-χα-νί-ζω

**χείλι** και **χείλος** [το] ουσιαστικό (χείλια, χείλη)  
 Τα χείλια σου είναι κάτω από τη μύτη σου και πάνω από το πιγούνι σου. Είναι κόκκινα και τ' ανοίγεις για να γελάσεις, να μιλήσεις και να φας.  
 🎵 χεί-λι ✍️ 'το σώμα μας'

**χειμώνας** [ο] ουσιαστικό (χειμώνες)  
 Ο χειμώνας είναι μία από τις τέσσερις εποχές του

## χειροκροτώ -----χειροτεχνία

α έτους. Έρχεται μετά το φθινόπωρο και πριν την  
β άνοιξη. ♦ Τα χειμωνιάτικα ρούχα είναι πιο βαριά  
γ και πιο ζεστά από τα καλοκαιρινά.

δ  χει-μώ-νας  ‘οι εποχές-οι μήνες-οι μέρες’

ε **χειροκροτώ**, χειροκροτούμαι/χειροκροτιέμαι  
ζ ρήμα (χειροκρότησα, θα χειροκροτήσω)

η  Όταν χειροκροτάς μετά το τέλος μίας  
θ παράστασης, χτυπάς με δύναμη τις παλάμες σου  
ι μεταξύ τους για να δείξεις τη χαρά και τον  
κ ενθουσιασμό σου.

λ ♦ Το χειροκρότημα δίνει πάντα χαρά στους  
μ ηθοποιούς.  παλαμάκια **χέρι**  χει-ρο-κρο-τώ

ν **χειρονομία** [η] ουσιαστικό (χειρονομίες) → χέρι

ξ **χειρότερος**, χειρότερη, χειρότερο επίθετο  
ο (χειρότεροι, χειρότερες, χειρότερα)


π  Όταν κάποιος είναι χειρότερος, είναι  
ρ περισσότερο κακός από κάποιον άλλο.

σ  Ο φετινός χειμώνας είναι χειρότερος από τον  
τ περσινό. Έχει περισσότερο κρύο από πέρυσι.

υ  καλύτερος  χει-ρό-τε-ρος

φ **χειροτεχνία** [η] ουσιαστικό (χειροτεχνίες)

ψ  Χειροτεχνία είναι κάθε κατασκευή που κάνεις με  
ω τα χέρια σου ή με μερικά απλά εργαλεία, όπως το  
ψαλίδι και η κόλλα.

 Η δασκάλα έδειξε στα παιδιά μία χειροτεχνία του  
Κώστα. Ήταν ένα κάστρο από χαρτόνι.

Η χειροτεχνία είναι ένα μάθημα που γίνεται στο  
σχολείο. Σ’ αυτό οι μαθητές φτιάχνουν κατασκευές



## χειρουργός----- χέρι--

συνήθως από χαρτόνι. ◇ χέρι ♪ χει-ρο-τε-χνί-α

### **χειρουργός** [ο], [η] ουσιαστικό (χειρουργοί)

✔ Ο χειρουργός είναι ο γιατρός που κάνει εγχείρηση σε κάποιον άρρωστο. ◇ Το χειρουργείο είναι ο ειδικός χώρος που χρειάζεται ο χειρουργός για να κάνει την εγχείρηση. χέρι ♪ χει-ρούρ-γος - Λέμε και χειρουργός.

### **χειρόφρενο** [το] ουσιαστικό (χειρόφρενα) → χέρι

### **χελιδόνι** [το] ουσιαστικό (χελιδόνια)

✔ Το χελιδόνι είναι ένα πουλί που έρχεται στη χώρα μας την άνοιξη και φεύγει το φθινόπωρο. Έχει ουρά που χωρίζεται στα δύο και είναι μαύρο στο πάνω μέρος του σώματος του και λευκό στην κοιλιά του. ♪ χε-λι-δό-νι



### **χελώνα** [η] ουσιαστικό (χελώνες)

✔ Η χελώνα είναι ένα ερπετό με σκληρό καβούκι και περπατά πολύ αργά. Όταν βρίσκεται σε κίνδυνο, βάζει το κεφάλι και τα πόδια της μέσα στο καβούκι της. ♪ χε-λώ-να



### **χέρι** [το] ουσιαστικό (χέρια)

✔ Έχουμε δύο χέρια, ένα αριστερό κι ένα δεξί. Μ' αυτά μπορούμε να κάνουμε όλες τις δουλειές που θέλουμε. ✔ «Αθηνά, δώσε ένα χέρι στη μαμά σου για να τελειώσει πιο γρήγορα τις δουλειές της!» είπε ο κύριος Γιάννης. Βοήθησέ την.

✔ Η κυρία Μαργαρίτα είναι το δεξί χέρι του διευθυντή της εφημερίδας. Είναι η καλύτερη συνεργάτιδά του.

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

## χερούλι ----- χθες

α ✓ Ο Νίκος και η Αθηνά επιτέλους έδωσαν τα χέρια.  
β Συμφιλιώθηκαν. ◇ Όταν ο Ίγκλι ήρθε στην Ελλάδα,  
γ δεν καταλάβαινε ελληνικά και η δασκάλα  
δ προσπαθούσε να του εξηγήσει με χειρονομίες. Ο  
ε κύριος Γιάννης, όταν σταματάει το αυτοκίνητο του,  
ζ τραβάει το χειρόφρενο για να είναι σίγουρος ότι δε  
θα κινηθεί. 🎵 χέ-ρι ✍️ 'το σώμα μας'

η **χερούλι** [το] ουσιαστικό (χερούλια)

θ  Πιάνουμε το χερούλι της πόρτας για να την  
ι ανοίξουμε ή να την κλείσουμε. ○ πόμολο

κ ✓ «Το χερούλι της κατσαρόλας είναι πλαστικό για  
λ να μην καιγόμαστε» είπε η κυρία Μαργαρίτα στην  
Αθηνά. ○ λαβή 🎵 χε-ρού-λι

μ **χήνα** [η] ουσιαστικό (χήνες)

ν  Η χήνα μοιάζει με την πάπια αλλά έχει  
ξ μακρύτερο λαιμό και είναι πιο μεγάλη. 🎵 χή-να



ο **χήρος** [ο], **χήρα** [η] ουσιαστικό (χήροι, χήρες)

π  Χήρος είναι ο άντρας που ζει μόνος του, γιατί η  
ρ γυναίκα του έχει πεθάνει. Χήρα είναι η γυναίκα που  
σ έχει πεθάνει ο άντρας της. ✍️ Ο θεός Αλέκος είναι  
τ χήρος και ζει στο χωριό του. 🎵 χή-ρος

υ **χθες** και **χτες** επίρρημα

φ  Χθες είναι η προηγούμενη ημέρα. ✍️ «Χθες ήταν  
χ Κυριακή, σήμερα είναι Δευτέρα και πρέπει να πάω  
στη δουλειά» σκέφτηκε ο κύριος Γιάννης.

ψ - Πότε λέμε ότι κάποιος κάθεται με σταυρωμένα  
ω χέρια;

## χιλιόμετρο ----- χιόνι--

● σήμερα, αύριο **◇ Η χθεσινή ημέρα ήταν πολύ ξεκούραστη για τον κύριο Γιάννη, γιατί ήταν Κυριακή και δεν πήγε στη δουλειά.** **♫ χθες**

**χιλιόμετρο** [το] ουσιαστικό (χιλιόμετρα)

**☑** Το χιλιόμετρο είναι 1000 μέτρα. Με το χιλιόμετρο μετράμε τις αποστάσεις μεταξύ των πόλεων και των χωριών. **✍ Η Κόρινθος είναι 80 χιλιόμετρα μακριά από την Αθήνα.** **♫ χι-λιό-με-τρο**

**χιμπατζής** [ο] ουσιαστικό (χιμπατζήδες)

**☑** Ο χιμπατζής είναι ένας πίθηκος που μοιάζει πολύ στον άνθρωπο. Ζει στην Αφρική, είναι έξυπνο ζώο και μαθαίνει εύκολα πολλά πράγματα. **♫ χι-μπα-τζής**

**χιονάνθρωπος** [ο] ουσιαστικό  
(χιονάνθρωποι) → χιόνι



**χιόνι** [το] ουσιαστικό (χιόνια)

**☑** Το χιόνι είναι άσπρες νιφάδες παγωμένου νερού που πέφτουν από τον ουρανό, όταν κάνει πολύ κρύο και σκεπάζουν τα πάντα πάνω στη γη.

**✓** **«Σαν τα χιόνια! Πώς και μας ήρθες;»** ρώτησε έκπληκτη η κυρία Μαργαρίτα το θείο Τάκη. Δε μας έρχεσαι συχνά. **◇ Το χειμώνα χιονίζει συχνά στα βουνά. Όταν όλα είναι γύρω χιονισμένα, τα παιδιά και οι μεγάλοι διασκεδάζουν στο χιόνι, φτιάχνοντας χιονάνθρωπο και παίζοντας χιονοπόλεμο. Πολλοί πηγαίνουν σε χιονοδρομικά κέντρα.** **χιονοστιβάδα**

**♫ χιό-νι**

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

**χιονίζει** ρήμα (χιόνισε, θα χιονίσει) → χιόνι

**χινοοστιβάδα** [η] ουσιαστικό (χινοοστιβάδες)

☑ Η χινοοστιβάδα είναι μία μεγάλη μπάλα χιονιού που ξεκολλάει από την πλαγιά ενός βουνού και καταρακυλά προς τα κάτω. Καθώς καταρακυλά, μεγαλώνει συνέχεια και καταστρέφει ό,τι βρεθεί στο δρόμο της. 🎵 χιο-νο-στι-βά-δα

**χιούμορ** [το] ουσιαστικό

☑ Όταν έχεις χιούμορ, λες έξυπνα αστεία.

🎵 χιού-μορ

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

**χλιαρός, χλιαρή, χλιαρό** επίθετο

(χλιαροί, χλιαρές, χλιαρά)

☑ Όταν το νερό είναι χλιαρό, δεν είναι ούτε πολύ ζεστό ούτε πολύ κρύο. 🎵 χλι-α-ρός

**χλωμιάζω** ρήμα (χλώμιασα, θα χλωμιάσω)

→ χλωμός

**χλωμός, χλωμή, χλωμό** επίθετο (χλωμοί, χλωμές, χλωμά)

☑ Όταν είσαι χλωμός, το πρόσωπο σου είναι κίτρινο. ✍

Η κυρία Μαργαρίτα ανησύχησε, όταν είδε τον Κώστα χλωμό. «Πρέπει να έχεις πυρετό»

είπε. «Γιατί χλώμιασες, Κώστα;» ρώτησε η κυρία Μαργαρίτα. «Μήπως δεν αισθάνεσαι καλά;»

🎵 χλω-μός

**χνάρι** [το] ουσιαστικό (χνάρια)

☑ Τα χνάρια είναι τα σημάδια που αφήνεις, όταν περπατάς πάνω στο χώμα.

○ αποτύπωμα, ίχνος 🎵 χνά-ρι

**χνούδι** [το] ουσιαστικό (χνούδια)

☑ Τα χνούδια είναι η σκόνη και οι τρίχες που μαζεύονται στις γωνίες του σπιτιού και κάτω από τα έπιπλά μας. 🎵 χνού-δι

**χοίρος** [ο] ουσιαστικό (χοίροι)

☑ Χοίρο λέμε αλλιώς το γουρούνι. ◇ Η κυρία Μαργαρίτα έψησε χοιρινές μπριζόλες για όλη την οικογένεια. 🎵 χοί-ρος

**χολ** [το] ουσιαστικό

☑ Στο χολ υποδεχόμαστε τους καλεσμένους που έρχονται στο σπίτι μας, πριν πάμε να καθίσουμε σε κάποιο δωμάτιο μαζί τους. 🎵 χολ

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

**χόμπι** [το] ουσιαστικό

☑ Το χόμπι είναι κάτι που μας αρέσει να κάνουμε συχνά, γιατί μας ευχαριστεί και μας ξεκουράζει.

✍ Το χόμπι της Αθηνάς είναι η ζωγραφική. 🎵 χό-μπι

- Ξένη λέξη. Δεν αλλάζει ούτε στον ενικό ούτε στον πληθυντικό αριθμό.

**χοντραίνω** ρήμα (χόντρυνα, θα χοντρύνω)

☑ Όταν χοντραίνεις, παίρνεις περισσότερα κιλά απ' όσα πραγματικά χρειάζεσαι, επειδή τρως πάρα


## χοντρός ----- χορεύω

α πολύ. ○ παχαίνω ● αδυνατίζω, λεπταίνω

β ◇ χοντρός 🎵 χο-ντραί-νω

γ **χοντρός**, χοντρή, χοντρό επίθετο  
δ (χοντροί, χοντρές, χοντρά)

ε  Ένας χοντρός άνθρωπος έχει πολύ περισσότερα  
ζ κιλά απ' όσα έπρεπε κανονικά να έχει.

η  Ο θείος Αλέκος είναι χοντρός αλλά τώρα  
τελευταία δεν τρώει πολύ. Κάνει δίαιτα.


θ ○ παχύς ● λεπτός, αδύνατος

ι  Ο θείος Τάκης έδεσε τη βάρκα του με χοντρό  
σκοινί για να μην την πάρει το κύμα. ● λεπτός

κ  Ο κύριος Γιάννης έχει χοντρή φωνή, ενώ η κυρία  
λ Μαργαρίτα λεπτή.

μ ● λεπτός ◇ χοντραίνω 🎵 χο-ντρός  'αντίθετα'

ν **χορδή** [η] ουσιαστικό (χορδές)

ξ  Οι χορδές είναι τα λεπτά νήματα  
ο που έχουν πάνω τους κάποια  
π μουσικά όργανα. Όταν αγγίζεις τις  
ρ χορδές, βγάζουν ήχο.  Η κιθάρα έχει έξι χορδές.



σ  Το νήμα που ενώνει τις δύο άκρες ενός τόξου  
είναι η χορδή του. 🎵 χορ-δή

τ **χορευτής** [ο], χορεύτρια [η] ουσιαστικό  
υ (χορευτές, χορεύτριες) → χορεύω

φ **χορεύω** ρήμα (χόρεψα, θα χορέψω)

χ  Όταν χορεύεις, κουνάς το σώμα σου  
ψ σύμφωνα με το ρυθμό της μουσικής που  
ω ακούγεται. ◇ Ο θείος Αλέκος είναι πολύ καλός  
χορευτής. Του αρέσει να χορεύει ελληνικούς



## χοροπηδῶ ----- χόρτο--

και ξένους χορούς. Όταν κάνεις χορό, μαθαίνεις να χορεύεις. Χορευτική μουσική είναι η μουσική που κάνει τον κόσμο να χορεύει. 🎵 χο-ρεύ-ω

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

**χοροπηδῶ** και **χοροπηδάω** ρήμα  
(χοροπήδησα, θα χοροπηδήσω)

☑ Όταν χοροπηδάς, κουνιέσαι πηδώντας ζωηρά από δω κι από κει σαν να χορεύεις.

✍ Η Αθηνά χοροπήδησε από τη χαρά της, μόλις είδε τη Ροζαλία στην αποθήκη. 🎵 χο-ρο-πη-δῶ

**χορός** [ο] ουσιαστικό (χοροί) → χορεύω

**χορταίνω** ρήμα (χόρτασα, θα χορτάσω)

☑ Ο Κώστας είχε χορτάσει. Είπε ότι ήταν χορτασμένος από τα γλυκά που έφαγε στο σχολείο. Δεν πεινούσε και δεν ήθελε άλλο φαγητό, γιατί είχε φάει όσο χρειαζόταν ● πεινώ

✓ Η Αθηνά δε χορταίνει ποτέ να παίζει με τη Ροζαλία. Το ευχαριστιέται πολύ και δε βαριέται ποτέ. ✦ Ο Κώστας γύρισε χορτάτος από το σχολείο, γιατί είχε φάει γλυκά. ● πεινασμένος **χορταστικός** 🎵 χορ-ταί-νω

**χορτάρι** [το] ουσιαστικό (χορτάρια) → χόρτο

**χορτάτος, χορτάτη, χορτάτο** επίθετο (χορτάτοι, χορτάτες, χορτάτα) → χορταίνω

**χόρτο** [το] ουσιαστικό (χόρτα)

☑ Το χόρτο είναι τα πολλά μικρά πράσινα φυτά που φυτρώνουν μόνα τους μαζεμένα σ' ένα μέρος.



## χορωδία ----- χρειάζομαι

α Με χόρτο τρέφονται τα χορτοφάγα ζώα, όπως τα  
β πρόβατα και οι αγελάδες.  
γ ○ πρασινάδα, χορτάρι, χλόη  
δ ✓ Χόρτα λέμε και μερικά πράσινα φυτά, όπως τα  
ε ραδίκια και τα βλίτα που τα βράζουμε και τα  
ζ κάνουμε σαλάτα. ◇ χορτάρι, χορτοφάγος ♪ χόρ-το

### χορωδία [η] ουσιαστικό (χορωδίες)

η ✓ Η χορωδία είναι μία ομάδα ανθρώπων που  
θ τραγουδούν μαζί τραγούδια. ✎ Η Αθηνά είναι μέλος  
ι της χορωδίας του σχολείου της. ♪ χο-ρω-δί-α

### χουζουρεύω ρήμα

λ (χουζούρεψα, θα χουζουρέψω)

μ ✓ Όταν χουζουρεύεις, μένεις ξαπλωμένος στο  
ν κρεβάτι σου μετά το ξύπνημα, χωρίς να θέλεις να  
ξ κάνεις τίποτα. ◇ Του Κώστα του αρέσει πολύ το  
χουζούρι τα πρωινά της Κυριακής. ♪ χου-ζου-ρεύ-ω

### χούφτα [η] ουσιαστικό (χούφτες)

π ✓ Χούφτα λέμε το μέσα μέρος  
ρ της παλάμης σου, όταν έχεις λυγισμένα  
σ λίγο τα δάχτυλά σου.



τ ✓ Μία χούφτα καραμέλες είναι όσες καραμέλες  
υ χωράνε σε μία χούφτα. ♪ χού-φτα

### χρειάζομαι ρήμα (χρειάστηκα, θα χρειαστώ)

φ ✓ Όταν χρειάζεσαι κάτι, σου λείπει και το έχεις  
χ ανάγκη. ✎ Ο Κώστας χρειάζεται μία καινούρια  
μπάλα, γιατί έχασε αυτή που είχε.

ψ ✓ «Χρειάζεται ν' αγοράσουμε άλλη μπάλα» είπε  
ω στον πατέρα του. ○ πρέπει ♪ χρε-ιά-ζο-μαι

**χρήμα** [το] ουσιαστικό (χρήματα)

☑ Χρήματα λέμε τα λεφτά. Τα χρήματα τα έχουμε για να μπορούμε ν' αγοράζουμε ό,τι χρειαζόμαστε.

✍ «Χρειάζονται αρκετά χρήματα για να αγοράσει κανείς ένα καινούριο σπίτι» είπε ο πατέρας του Ίγκλι. **◇ Οι τράπεζες έχουν μεγάλα χρηματοκιβώτια για να βάζουν εκεί τα χρήματα που έχουν.** 🎵 χρή-μα

**χρησιμεύω** ρήμα (χρησίμεψα, θα χρησιμεύσω)  
→ χρήσιμος

**χρησιμοποιώ**, χρησιμοποιούμαι ρήμα  
(χρησιμοποίησα, θα χρησιμοποιήσω)

☑ Όταν χρησιμοποιείς κάτι, το έχεις και κάνεις τη δουλειά σου μ' αυτό.

✍ Ο κύριος Γιάννης χρησιμοποιεί αυτοκίνητο για να πάει στη δουλειά του. 🎵 χρη-σι-μο-ποι-ώ

**χρήσιμος**, χρήσιμη, χρήσιμο επίθετο  
(χρήσιμοι, χρήσιμες, χρήσιμα)

☑ Όταν κάτι μας είναι **χρήσιμο**, μας βοηθάει σε κάτι που θέλουμε να κάνουμε. ✍ Ένα κουτί με μπογιές

είναι ένα χρήσιμο δώρο για την Αθηνά που θέλει να γίνει ζωγράφος. ○ ωφέλιμος ● άχρηστος ◇ Οι **μπογιές χρησιμεύουν στη ζωγραφική.** 🎵 χρή-σι-μος

**χριστιανός** [ο], **χριστιανή** [η] ουσιαστικό  
(χριστιανοί, χριστιανές)

☑ Χριστιανός είναι αυτός που έχει βαφτιστεί σε χριστιανική εκκλησία. Οι Χριστιανοί πιστεύουν σ' αυτά που έχει πει ο Χριστός.

## Χριστός ----- χρόνος

α **◇ χριστιανικός, Χριστός** **♪** χρι-στια-νός

β **Χριστός** [ο] ουσιαστικό

γ **☑** Για τους Χριστιανούς ο Χριστός είναι ο γιος του Θεού που ήρθε στον κόσμο και σταυρώθηκε για τη σωτηρία των ανθρώπων.

δ **○** Ιησούς Χριστός **♪** Χρι-στός

ε **Χριστούγεννα**, [τα] ουσιαστικό

ζ **☑** Τα Χριστούγεννα γιορτάζουμε τη γέννηση του Χριστού. **✍** Τις ημέρες των Χριστουγέννων τα σχολεία είναι κλειστά. **◇** Κάθε χρόνο τα

η **Χριστούγεννα στολίζουμε χριστουγεννιάτικο δέντρο στο σπίτι μας.** **♪** Χρι-στού-γεν-να

θ **χρονιά** [η] ουσιαστικό (χρονιές)

ι **☑** Χρονιά λέμε το έτος. Μία χρονιά έχει 12 μήνες.

κ **✍** Η Αθηνά πήρε τηλέφωνο την Ελένη για να της ευχηθεί καλή χρονιά. **○** χρόνος, έτος

λ **✓** Η σχολική χρονιά είναι το διάστημα που γίνονται μαθήματα στα σχολεία, και οι μαθητές τελειώνουν μία ολόκληρη τάξη. **○** σχολικό έτος **♪** χρο-νιά

μ **χρόνος** [ο] ουσιαστικό (χρόνοι και χρόνια)

ν **☑** Ο Κώστας έβλεπε μία ταινία επιστημονικής φαντασίας. Οι ήρωες ταξίδευαν μέσα στο χρόνο. Πότε πήγαιναν στο παρελθόν και πότε στο παρόν.

ξ **✓** Ο χρόνος είναι το διάστημα που έχουμε για να μπορέσουμε να κάνουμε κάτι. **✍** Ο κύριος Γιάννης προσπαθεί να δουλεύει λιγότερες ώρες για να έχει περισσότερο χρόνο για την οικογένειά του. Η δουλειά τού παίρνει πολύ χρόνο.

## χρυσάφι ----- χρώμα--

- ✓ Χρόνο λέμε και το έτος. Ένας χρόνος έχει 12 μήνες. ○ έτος, χρονιά
  - ✓ Όταν κάποιος γιορτάζει, του λέμε «χρόνια πολλά» για να του ευχηθούμε.
  - ✓ Η Αθηνά υποσχέθηκε στην Ελένη ότι του χρόνου θα πάνε μαζί στην Κρήτη. Το επόμενο έτος.
- ♪ χρό-νος

**χρυσάφι** [το] ουσιαστικό (χρυσάφια) → χρυσός

**χρυσός** [ο] ουσιαστικό

☑ Ο χρυσός είναι ένα μέταλλο με λαμπερό κίτρινο χρώμα και με μεγάλη αξία. Το χρησιμοποιούμε για να φτιάχνουμε κοσμήματα και νομίσματα.

○ χρυσάφι

✓ (σαν επίθετο) Ένα χρυσό κόσμημα είναι φτιαγμένο από χρυσό. ○ χρυσαφένιος

◇ Το χρυσόψαρο είναι ένα μικρό ψάρι του γλυκού νερού. Το βλέπουμε συχνά στα ενυδρεία ή το έχουμε σε μία γυάλα

στο σπίτι μας. ♪ χρυ-σός



χρυσά νομίσματα

**χρυσός, χρυσή, χρυσό** επίθετο (χρυσοί, χρυσές, χρυσά) → χρυσός

**χρώμα** [το] ουσιαστικό (χρώματα)

☑ Το άσπρο, το μαύρο, το κόκκινο, το κίτρινο, το πράσινο και το μπλε είναι χρώματα.

✓ Χρώμα λέμε το υγρό που χρησιμοποιούμε για να ζωγραφίζουμε ή για να βάφουμε τους τοίχους.

○ βαφή, μπογιά

✓ Λέμε ότι χάνεις το χρώμα σου, όταν γίνεσαι

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
Χ  
ψ  
ω

## χρωματίζω ----- χτένα

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

α χλωμός και ότι παίρνεις χρώμα, όταν γίνεσαι πιο σκούρος ή πιο κόκκινος.

◇ Όταν χρωματίζεις κάτι, του βάζεις χρώμα, το βάφεις. Ένα χρωματιστό μπλουζάκι έχει πολλά χρώματα και δεν είναι μόνο μαύρο ή άσπρο.

♪ χρώ-μα    ✎ τα χρώματα'

**χρωματίζω**, χρωματίζομαι ρήμα (χρωμάτισα, θα χρωματίσω) → χρώμα

**χρωστώ** και χρωστάω ρήμα  
(χρωστούσα, θα χρωστώ)

☑ Όταν χρωστάς χρήματα ή κάτι άλλο, πρέπει να τα δώσεις πίσω, γιατί τα έχεις πάρει για λίγο, τα έχεις δανειστεί. ✎ Ο θείος Τάκης χρωστάει στην τράπεζα τα χρήματα που πήρε για να φτιάξει το σπίτι του. ○ οφείλω    ♪ χρω-στώ

**χταπόδι** [το] ουσιαστικό (χταπόδια)

☑ Το χταπόδι είναι ένα ζώο της θάλασσας που έχει οκτώ πόδια, τα πλοκάμια.

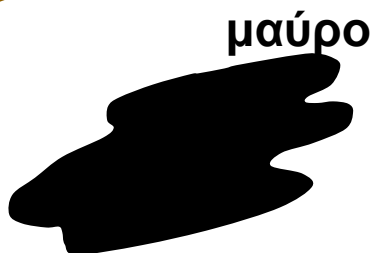
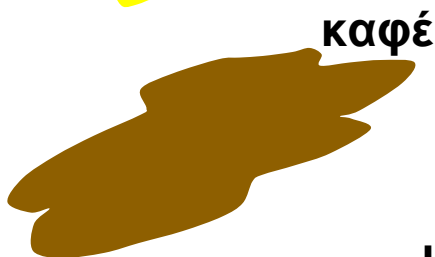
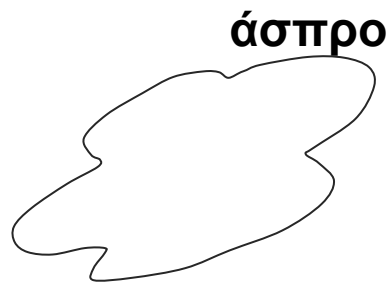
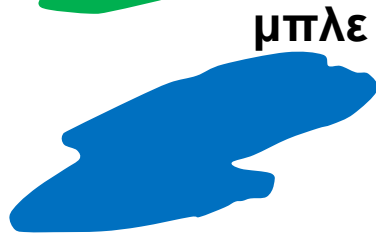
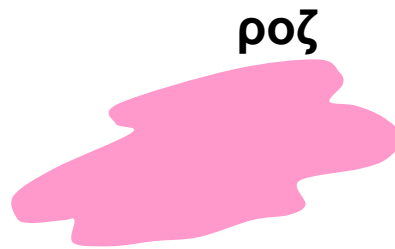
♪ χτα-πό-δι    ✎ 'η θάλασσα'

**χτένα** [η] ουσιαστικό (χτένες)

☑ Η χτένα είναι από κόκαλο ή πλαστικό κι έχει πολλά δόντια. Με τη χτένα ξεμπερδεύουμε τα μαλλιά μας και τα χτενίζουμε.

◇ Η θεία Κατερίνα πάει συχνά στο κομμωτήριο για να χτενιστεί. Το χτένισμά της είναι πολύ όμορφο. Όταν χτενίζει τα μαλλιά της μόνη της, είναι πολύ διαφορετικά. ♪ χτέ-να





α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

--- χτενίζω-----χτυπώ

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

**χτενίζω**, χτενίζομαι ρήμα (χτένισα, θα χτενίσω)  
→ χτένα

**χτες** επίρρημα → χθες

**χτίζω** και κτίζω, χτίζομαι/κτίζομαι ρήμα  
(έχτισα, θα χτίσω)

☑ Ο θείος Αλέκος έχτισε ένα πολύ όμορφο σπίτι στο χωριό του. Το έφτιαξε με τούβλα, τσιμέντο και άλλα υλικά.



◇ Για να γίνει το σπίτι του θείου Αλέκου, δούλεψαν πολλοί χτίστες. 🎵 χτί-ζω

**χτίστης** [ο] ουσιαστικό (χτίστες) → χτίζω

**χτυπώ** και χτυπάω, χτυπιέμαι ρήμα  
(χτύπησα, θα χτυπήσω)

☑ Όταν χτυπάς κάτι, το κάνεις να βγάζει ήχο και ν' ακούγεται. Όταν κάτι χτυπά, βγάζει ήχο.

✍ Ο δάσκαλος χτύπησε το κουδούνι και τα παιδιά βγήκαν διάλειμμα. Το κουδούνι χτύπησε δυνατά. Το χτύπημά του ακούστηκε σε όλο το σχολείο.

✓ Όταν χτυπάς κάποιον με το χέρι σου ή με κάποιο άλλο μέρος του σώματος σου, τον κάνεις να πονάει ή τον τραυματίζεις. Του δίνεις χτυπήματα.

✍ Ο Κώστας χτύπησε κατά λάθος την Αθηνά και ζήτησε συγνώμη.

✓ Όταν χτυπάς, πέφτεις με δύναμη κατά λάθος πάνω σε κάτι και πονάς ή παθαίνεις κάτι.

✍ Η Αθηνά έπεσε από το ποδήλατο και χτύπησε. Η Ελένη έτρεξε να περιποιηθεί το χτύπημα.



◇ χτύπημα 🎵 χτυ-πώ

**χυμός** [ο] ουσιαστικό (χυμοί)

☑ Για να φτιάξεις χυμό από φρούτα, τα κόβεις στη μέση ή σε κομμάτια και τα πιέζεις πολύ με τα χέρια σου ή με τη βοήθεια ενός εργαλείου που το λέμε αποχυωτή, μίξερ ή μπλάντερ. 🎵 χυ-μός

**χύνω, χύνομαι** ρήμα (έχυσα, θα χύσω)

☑ Όταν χύνω κάτι υγρό, το αφήνω να πέσει έξω από εκεί που βρίσκεται.

✍ Η Αθηνά έχυσε το γάλα από το ποτήρι της πάνω στο τραπεζομάντιλο. 🎵 χύ-νω

**χύτρα** [η] ουσιαστικό (χύτρες)

☑ Η χύτρα είναι μία μεγάλη κατσαρόλα που τη χρησιμοποιούμε για να βράζουμε φαγητό πολύ γρήγορα. 🎵 χύ-τρα

**χώμα** [το] ουσιαστικό (χώματα)

☑ Στο χώμα φυτεύουμε και καλλιεργούμε τα φυτά. Όταν το χώμα βρέχεται, γίνεται λάσπη.

✓ Όταν πέφτεις στο χώμα, πέφτεις στο έδαφος.

◇ **χωμάτινος** 🎵 χώ-μα

**χωνάκι** [το] ουσιαστικό (χωνάκια)

☑ Το χωνάκι είναι παγωτό που το έχουμε βάλει μέσα σε μικρό χωνί από μπισκότο. 🎵 χω-νά-κι

**Δες παγωτό**

**χωνεύω, χωνεύομαι** ρήμα (χώνεψα, θα χωνέψω)

☑ Όταν τρώμε πάρα πολύ, ο οργανισμός μας

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

## χωνί ----- χωράφι

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

δυσκολεύεται να χωνέψει το φαγητό. Δυσκολεύεται να το μετατρέψει σε κάτι χρήσιμο για το σώμα μας. Η χώνεψη γίνεται με δυσκολία.

✓ Λέμε ότι δε χωνεύουμε κάποιον, όταν δεν τον συμπαθούμε. **◇ χώνεψη** **♪** χω-νεύ-ω

**χωνί** [το] ουσιαστικό (χωνιά)

☑ Το χωνί έχει σχήμα κώνου και το χρησιμοποιούμε για να γεμίσουμε εύκολα ένα δοχείο με νερό ή λάδι ή κάποιο άλλο υγρό.

**◇ χωνάκι** **♪** χω-νί



**χώνω, χώνομαι** ρήμα (έχωσα, θα χώσω)

☑ Όταν χώνω κάτι κάπου, το βάζω βαθιά με δύναμη μέσα σε κάτι άλλο. **✍** Οι τεχνίτες έχωσαν την κολόνα πολύ βαθιά στο χώμα. **○** μπήγω **●** βγάζω

✓ Ο θεός Τάκης έχωσε βιαστικά μερικά ρούχα σε μία βαλίτσα αλλά είδε ότι δεν έβρισκε τις κάλτσες του. **○** βάζω «Πού τις έχωσε πάλι η γυναίκα μου» σκέφτηκε. **○** καταχωνιάζω, κρύβω

✓ Η Αθηνά έτρεξε να χωθεί κάτω από τα σκεπάσματα, γιατί κρύωνε. **○** τρυπώνω

✓ Λέμε ότι χώνεσαι ή χώνεις τη μύτη σου παντού, όταν ανακατεύεσαι με τα πράγματα και τις δουλειές των άλλων. **♪** χώ-νω

**χώρα** [η] ουσιαστικό (χώρες)

☑ Η χώρα μας είναι η Ελλάδα. **○** κράτος **♪** χώ-ρα

**χωράφι** [το] ουσιαστικό (χωράφια)

☑ Το χωράφι είναι ένα κομμάτι γης που μπορούμε



## χωριάτης ----- χωριστός--

να το καλλιεργήσουμε. ○ αγρός 🎵 χω-ρά-φι

**χωριάτης** [ο], **χωριάτισσα** [η] ουσιαστικό  
(χωριάτες, χωριάτισσες) → χωριό

**χωρίζω**, **χωρίζομαι** ρήμα (χώρισα, θα χωρίσω)

☑ Όταν χωρίζεις κάτι, το βάζεις μακριά από κάτι άλλο. ✍ Η κυρία Μαργαρίτα χώρισε τα άσπρα από τα χρωματιστά ρούχα πριν τα βάλει στο πλυντήριο.

○ ξεχωρίζω ● ανακατεύω, ενώνω

✓ Όταν χωρίζεις κάτι, το κόβεις σε κομμάτια.

✍ Ο δάσκαλος μάς ζήτησε να χωρίσουμε τις λέξεις σε συλλαβές. ○ διαιρώ

✓ Όταν ένα ζευγάρι χωρίζει, τότε ο άντρας και η γυναίκα παίρνουν διαζύγιο και ζουν χωριστά.

◇ Ο χωρισμός του Ίγκλι από τον παππού και τη γιαγιά, όταν άφησε την πατρίδα του, ήταν πολύ δύσκολος. **χωριστός** 🎵 χω-ρί-ζω

**χωριό** [το] ουσιαστικό (χωριά)

☑ Το χωριό είναι μία περιοχή στην εξοχή με πολλά σπίτια. Οι άνθρωποι που κατοικούν σ' αυτά τα σπίτια λέγονται **χωρικοί** ή **χωριάτες**. Τα χωριά είναι πολύ μικρότερα από τις πόλεις κι έχουν πολύ λιγότερους κατοίκους. ◇ **χωριάτικος** 🎵 χω-ριό

**χωριστός**, **χωριστή**, **χωριστό** επίθετο  
(χωριστοί, χωριστές, χωριστά)

☑ Όταν κάτι είναι **χωριστό** από κάτι άλλο, δεν είναι κοντά του ή δεν είναι ενωμένο μ' αυτό. ✍ Ο Κώστας κι η Αθηνά έχουν χωριστά δωμάτια ο καθένας.

○ ξεχωριστός ● ενωμένος, αχώριστος

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

## χωρίστρα-----χωρώ

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

◇ Οι τάξεις του σχολείου επισκέφτηκαν χωριστά την έκθεση βιβλίου. χωρίζω 🎵 χω-ρι-στός

**χωρίστρα** [η] ουσιαστικό (χωρίστρες)

☑ Όταν κάνεις τα μαλλιά σου χωρίστρα, τα χτενίζεις χωρίζοντάς τα σε δύο μέρη.

🎵 χω-ρί-στρα



**χώρος** [ο] ουσιαστικό (χώροι)

☑ Ένας καναπές πιάνει πολύ χώρο, ενώ μία καρέκλα πιάνει λιγότερο χώρο, γιατί είναι πολύ μικρότερη. ✎ Η τάξη της Αθηνάς είναι μικρή και δεν υπάρχει άλλος χώρος για να βάλουν περισσότερα θρανία. ○ τόπος 🎵 χώ-ρος

**χωροφύλακας** [ο] ουσιαστικό (χωροφύλακες)

☑ Χωροφύλακα έλεγαν παλιότερα τον αστυνομικό.

🎵 χω-ρο-φύ-λα-κας

**χωρώ** και **χωράω** ρήμα (χώρεσα, θα χωρέσω)

☑ Όταν κάτι χωράει κάπου, τότε μπορεί να μπει μέσα σ' αυτό. Δεν περισσεύει, ούτε είναι πολύ μεγάλο. ✎ «Τα βιβλία χωράνε στην τσάντα» είπε ο Κώστας κι ετοιμάστηκε να φύγει.

✓ Όταν κάτι χωράει μία συγκεκριμένη ποσότητα, τότε η ποσότητα αυτή μπορεί να μπει μέσα σ' αυτό.

✎ Το λεωφορείο χωράει πενήντα άτομα, ενώ το αυτοκίνητο χωράει πέντε. ◇ **χώρος** 🎵 χω-ρώ

Ψ Ψ



**ψάθα** [η] ουσιαστικό (ψάθες)

☑ Απλώνεις την ψάθα στην παραλία το καλοκαίρι για να καθίσεις ή ν' αφήσεις τα πράγματά σου.

◇ Ο θείος Αλέκος κυκλοφορεί μ' ένα ψάθινο καπέλο το καλοκαίρι για να μην τον καίει ο ήλιος. 🎵 ψά-θα

**ψαλίδι** [το] ουσιαστικό (ψαλίδια)

☑ Με το ψαλίδι μπορείς να κόβεις χαρτί, ύφασμα ή τα μαλλιά σου. 🎵 ψα-λί-δι ✍ 'τα εργαλεία'

**ψαράς** [ο] ουσιαστικό (ψαράδες)

☑ Ψαράς είναι αυτός που η δουλειά του είναι να πιάνει ψάρια.

✓ Ψαράς είναι κι αυτός που πουλάει ψάρια.

◇ Ο θείος Τάκης όταν έχει ελεύθερο χρόνο πηγαίνει για ψάρεμα. Του αρέσει να ψαρεύει και να πιάνει πολλά ψάρια. 🎵 ψα-ράς ✍ 'η θάλασσα'

**ψαρεύω** ρήμα (ψάρεψα, θα ψαρέψω) → ψαράς

**ψάρι** [το] ουσιαστικό (ψάρια)

☑ Τα μπαρμπούνια, οι σαρδέλες και ο σολομός είναι ψάρια. Τα ψάρια είναι ζώα που ζουν και αναπνέουν μέσα στη θάλασσα, στις λίμνες και τα ποτάμια. Το σώμα τους είναι σκεπασμένο με λέπια.



◇ **ψαρόσουπα** 🎵 ψά-ρι

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

**ψαχνό** [το] ουσιαστικό

☑ Το ψαχνό είναι ένα κομμάτι κρέας που δεν έχει καθόλου κόκαλο και λίπος. 🎵 ψα-χνό

**ψάχνω**, ψάχνομαι ρήμα (έψαξα, θα ψάξω)

☑ Όταν ψάχνεις κάτι, προσπαθείς να το βρεις.

📎 Η Αθηνά έψαχνε να βρει τη Ροζαλία που είχε χαθεί. ◊ Το ψάξιμο για τη Ροζαλία κράτησε

αρκετές ημέρες. 🎵 ψά-χνω

**ψαχουλεύω** ρήμα (ψαχούλεψα, θα ψαχουλέψω)

☑ Όταν ψαχουλεύεις, ψάχνεις για κάτι ανάμεσα σε διάφορα άλλα πράγματα και τ' ανακατεύεις.

📎 Η Αθηνά ψαχούλεψε την τσάντα της για να βρει ένα μολύβι.

✓ Ο κύριος Γιάννης ψαχούλεψε στο σκοτάδι για να βρει τον διακόπτη και ν' ανάψει το φως. Έψαχνε να βρει κάτι με τα δάχτυλά του.

◊ **ψαχούλεμα** 🎵 ψα-χου-λεύ-ω

**ψείρα** [η] ουσιαστικό (ψείρες)

☑ Η ψείρα είναι ένα πολύ μικρό έντομο που ζει και γεννάει τα αυγά της στα κεφάλια των ανθρώπων, ανάμεσα στις τρίχες των μαλλιών τους. Όταν έχουμε ψείρες στο κεφάλι μας, ξυνόμαστε πάρα πολύ. 🎵 ψεί-ρα

**ψεκάζω**, ψεκάζομαι ρήμα (ψέκασα, θα ψεκάσω)

- Όταν πηγαίνω κάπου για πρώτη φορά και δεν αισθάνομαι άνετα, λέμε ότι αισθάνομαι σαν ..... έξω από το νερό. Ποια λέξη λείπει;

## ψέλνω ----- ψεύτικος--

☑ Όταν ψεκάζουμε τα φυτά και τα δέντρα, ρίχνουμε πάνω τους πολλές σταγόνες φάρμακο για να τα προστατεύσουμε από διάφορες αρρώστιες.

🎵 ψε-κά-ζω

**ψέλνω** και **ψάλλω** ρήμα (έψαλα, θα ψάλω)

☑ Στην εκκλησία οι παπάδες και οι ψάλτες ψέλνουν ύμνους της Θείας Λειτουργίας.

✓ Η κυρία Μαργαρίτα τα έψαλε στον Κώστα για το σπάσιμο του βάζου. Τον μάλωσε.

◇ **ψάλτης** 🎵 ψέλ-νω

**ψέμα** [το] ουσιαστικό (ψέματα)

☑ Όταν έχεις κάνει μία ζημιά και λες ότι δεν την έκανες εσύ αλλά κάποιος άλλος, τότε λες ψέματα. Λες κάτι που δεν είναι αληθινό. ● αλήθεια

◇ Ένας ψεύτης λέει ψέματα. **ψεύτικος** 🎵 ψέ-μα

**ψεύτης** [ο], **ψεύτρα** [η] ουσιαστικό  
(ψεύτες, ψεύτρες) → ψέμα

**ψεύτικος**, **ψεύτικη**, **ψεύτικο** επίθετο (ψεύτικοι, ψεύτικες, ψεύτικα)

☑ Τις Αποκριές ο Κώστας έβαλε ψεύτικο μουστάκι και ψεύτικα γένια για να μην τον γνωρίζουν.

● αληθινός ◇ **ψέμα**, **ψεύτης** 🎵 ψεύ-τι-κος

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με τη Ροζαλία που χάθηκε, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις αναστατώνω, ανησυχώ, εξαφανίζομαι, βρίσκω, καταφεύγω, κουλουριάζω, κουνώ, χαίρομαι, χοροπηδώ



## ψηλός ----- ψησταριά

α

**ψηλός, ψηλή, ψηλό** επίθετο (ψηλοί, ψηλές, ψηλά)

β

☑ Ένας ψηλός άνθρωπος έχει μεγαλύτερο ύψος από τους περισσότερους ανθρώπους που βρίσκονται στην ίδια ηλικία μ' αυτόν.

γ

✍ Η Αλίκη είναι ψηλή κοπέλα για την ηλικία της.

δ

✍ Έχει ψηλώσει αρκετά για την ηλικία της. ● κοντός

ε

ζ

✓ Ένα ψηλό κλαδί βρίσκεται σε αρκετό ύψος από το έδαφος. ✍ Το εκκλησάκι που είδε ο Κώστας

η

ήταν στο πιο ψηλό σημείο του βουνού. ● χαμηλός

θ

◇ Το εκκλησάκι βρίσκεται ψηλά. Είναι στην κορυφή του βουνού. **ψηλώνω**

ι

κ

● κονταίνω 🎵 ψη-λός ✍ 'αντίθετα'

λ

μ

**ψηλώνω** ρήμα (ψήλωσα, θα ψηλώσω) → ψηλός

ν

ξ

**ψήνω, ψήνομαι** ρήμα (έψησα, θα ψήσω)

ο

☑ Όταν ψήνεις ένα φαγητό, το μαγειρεύεις χωρίς νερό συνήθως στο φούρνο ή στα κάρβουνα.

π

✓ Όταν κάποιος ψήνεται στον πυρετό, έχει πολύ πυρετό. ◇ **Το ψήσιμο κράτησε περισσότερο από μία ώρα. Ένα ψητό φαγητό είναι μαγειρεμένο στο φούρνο ή στα κάρβουνα.**

ρ

σ

● άψητος, βραστός (σαν ουσιαστικό)



τ

**Το ψητό είναι κρέας μαγειρεμένο στο φούρνο ή στα κάρβουνα. ψήσιμο, ψηστιέρα** 🎵 ψή-νω

υ

φ

**ψησταριά** [η] ουσιαστικό (ψησταριές)

χ

☑ Στην ψησταριά ψήνουμε κρέας ή ψάρι στα κάρβουνα πάνω σε μία σχάρα.

ψ

ω

- Πότε λέμε ότι κάποιος σου ψήνει το ψάρι στα χείλη;

## ψηστιέρα----- φιλός--

✓ Ψησταριά λέμε και την ταβέρνα όπου πηγαίνουμε για να φάμε ψητά κρέατα. 🎵 ψη-στα-ριά

**ψηστιέρα** [η] ουσιαστικό (ψηστιέρες)

☑ Η ψηστιέρα είναι μία μικρή ηλεκτρική συσκευή με σχάρα. Στην ψηστιέρα ψήνουμε διάφορα φαγητά.

🎵 ψη-στιέ-ρα

**ψιθυρίζω** ρήμα (ψιθύρισα, θα ψιθυρίσω)

☑ Όταν ψιθυρίζεις, λες κάτι με σιγανή φωνή για να μη σε ακούσουν οι άλλοι.

✍ Ο Κώστας ψιθύρισε κάτι στο Νίκο, γιατί δεν ήθελε να τους ακούσει η Αθηνά. ● φωνάζω

◇ Η Αθηνά άκουγε κάποιους ψιθύρους αλλά δεν μπορούσε να καταλάβει τι λέγανε. «Σταματήστε το ψιθύρισμα» είπε. «Θέλω ν' ακούω κι εγώ».

**ψιθυριστός** 🎵 ψι-θυ-ρί-ζω

**ψίθυρος** [ο] ουσιαστικό (ψίθυροι) → ψιθυρίζω

**ψιλικατζίδικο** [το] ουσιαστικό (ψιλικατζίδικα)

☑ Το ψιλικατζίδικο είναι ένα κατάστημα που πουλά διάφορα μικρά αντικείμενα, όπως τσιγάρα, τσίχλες και περιοδικά. Τα αντικείμενα αυτά τα λέμε και ψιλικά.

◇ **ψιλικά** 🎵 ψι-λι-κα-τζί-δι-κο

**φιλός, φιλή, φιλό** επίθετο (φιλοί, φιλές, φιλά)

☑ Όταν κάτι είναι φιλό, είναι πολύ λεπτό.

✍ «Η βελόνα της ένεσης είναι πολύ φιλή» είπε ο οδοντογιατρός στην Αθηνά. ● χοντρός 🎵 φι-λός

- Τι διαφορά έχουν οι λέξεις ψηλός - φιλός;

ψίχα ----- ψοφῶ

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

**ψίχα** [η] ουσιαστικό (ψίχες)

- ☑ Η ψίχα είναι το μαλακό μέσα μέρος του ψωμιού.
- κόρα 🎵 ψί-χα

**ψιχάλα** [η] ουσιαστικό (ψιχάλες) → ψιχαλίζει

**ψιχαλίζει** ρήμα (ψιχάλισε, θα ψιχαλίσει)

- ☑ Όταν ψιχαλίζει, πέφτει αραιή και σιγανή βροχή με μικρές και λεπτές σταγόνες.
- ◇ **Ψιχάλες** λέμε τις σταγόνες της βροχής που πέφτουν αραιά. 🎵 ψι-χα-λί-ζει

**ψίχουλο** [το] ουσιαστικό (ψίχουλα)

- ☑ Ψίχουλα λέμε τα πολύ μικρά κομματάκια ψωμιού που πέφτουν όταν το κόβουμε. 🎵 ψί-χου-λο

**ψοφίμι** [το] ουσιαστικό (ψοφίμια)

- ☑ Το ψοφίμι είναι ένα νεκρό ζώο.
- ◇ **ψόφιος, ψοφῶ** 🎵 ψο-φί-μι

**ψόφιος, ψόφια, ψόφιο** επίθετο  
(ψόφιοι, ψόφιας, ψόφια)

- ☑ Ένα ψόφιο ζώο είναι νεκρό, δε ζει πια.
- ✓ Λέμε ότι κάποιος είναι ψόφιος, όταν είναι πάρα πολύ κουρασμένος. ◇ **ψοφίμι, ψοφῶ** 🎵 ψό-φιος

**ψοφῶ** και **ψοφάω** ρήμα (ψόφησα, θα ψοφήσω)

- ☑ Όταν ένα ζώο ψοφάει, πεθαίνει.
- ✓ Τον τελευταίο καιρό ο κύριος Γιάννης ψοφάει από την κούραση στη δουλειά. Κουράζεται πάρα πολύ. 🎵 ψο-φῶ

**ψυγείο** [το] ουσιαστικό (ψυγεία)

☑ Το ψυγείο είναι μία ηλεκτρική συσκευή που έχουμε στο σπίτι μας για να διατηρούμε αρκετές μέρες διάφορα τρόφιμα σε χαμηλή θερμοκρασία.  
 ✓ «Το σπίτι είναι σκέτο ψυγείο το χειμώνα» είπε ο κύριος Μιχάλης. Κάνει πολύ κρύο.

◇ **ψυγειοκαταψύκτης** 🎵 ψυ-γεί-ο  
**Δες πλυντήριο**



Ψυγείο και πλυντήριο.

**ψυχαγωγώ**, ψυχαγωγούμαι ρήμα  
 (ψυχαγωγήσα, θα ψυχαγωγήσω)

☑ Όταν ψυχαγωγείς κάποιον, του προσφέρεις χαρά μέσα από το χορό, τον αθλητισμό και τη μουσική. ○ διασκεδάζω

◇ **Του προσφέρεις ψυχαγωγία.** 🎵 ψυ-χα-γω-γώ

**ψυχή** [η] ουσιαστικό (ψυχές)

☑ Η ψυχή του ανθρώπου είναι ο εσωτερικός κόσμος του, τα συναισθήματά του. ✎ Τα παιδιά έχουν αγνή ψυχή, γιατί αγαπούν όλο τον κόσμο.

✓ Ο θείος Αλέκος έχει ψυχή! Δε φοβάται τίποτα κι έχει θάρρος και παλικάριά. ● δειλία

✓ Λέμε ότι βγάζεις την ψυχή, κάποιου, όταν τον ταλαιπωρείς. Όταν θέλεις κάτι πολύ, λέμε ότι το τραβάει η ψυχή σου. Λέμε ότι δίνεις την ψυχή σου σε κάτι, όταν δίνεις τα πάντα.

◇ **ψυχούλα, ψυχίατρος, ψυχολόγος** 🎵 ψυ-χή

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

## ψύχραιμος ----- ψυχρός

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

**ψύχραιμος**, ψύχραιμη, ψύχραιμο επίθετο

(ψύχραιμοι, ψύχραιμες, ψύχραιμα)

Ένας ψύχραιμος άνθρωπος καταφέρνει να είναι ήρεμος, όταν αντιμετωπίζει δυσκολίες στη ζωή του. Έχει ψυχραιμία. ✍ Ο Κώστας έμεινε ψύχραιμος, όταν ανακάλυψε ότι η Ροζαλία χάθηκε κι άρχισε να σκέφτεται πού να πήγε.

◇ **ψυχραιμία, ψυχρός** 🎵 ψύ-χραι-μος

**ψυχραίνω**, ψυχραίνομαι ρήμα

(ψύχρανα, θα ψυχράνω)

Όταν ψυχραίνει ο καιρός, αρχίζει και κάνει κρύο.

○ παγώνω ● ζεσταίνω

✓ Όταν δύο άνθρωποι ψυχραίνονται μεταξύ τους, διαφωνούν σε κάτι και δεν είναι πια φίλοι.

◇ **ψυχρός** 🎵 ψυ-χραί-νω

**ψυχρός**, ψυχρή, ψυχρό επίθετο (ψυχροί, ψυχρές, ψυχρά)

Ένας ψυχρός άνεμος έχει χαμηλή θερμοκρασία, είναι κρύος. ✍ Σήμερα φυσάει ένας ψυχρός

βόρειος άνεμος και κάνει πάρα πολύ κρύο. «Πώς θα

Αν θέλεις να μάθεις τι έγινε με τη Ροζαλία που χάθηκε, ψάξε μέσα στο λεξικό τις λέξεις αναστατώνω, ανησυχώ, εξαφανίζομαι, βρίσκω, καταφεύγω, κουλουριάζω, κουνώ, χαίρομαι, χοροπηδώ

Τι έκανε ο Κώστας όταν έμαθε ότι η Ροζαλία χάθηκε; Ψάξε στη λέξη ψύχραιμος

## ψωμί ----- ψωνίζω--

παίζουμε ποδόσφαιρο;» σκέφτηκε ο Κώστας.

«Κάνει ψύχρα».

✓ Όταν ένας άνθρωπος είναι ψυχρός μαζί μας, δεν είναι πολύ χαμογελαστός ή φιλικός. ○ κρύος

● ζεστός, θερμός ◇ ψύχρα, ψυχραίνω ·

● ζέστη 🎵 ψυ-χρός

**ψωμί** [το] ουσιαστικό (ψωμιά)

☑ Το ψωμί είναι μία ζύμη από αλεύρι, νερό και αλάτι που έχει ψηθεί στο φούρνο. ○ άρτος

◇ **Ψωμιέρα** λέμε τη θήκη όπου φυλάμε το ψωμί.

🎵 ψω-μί

**ψωμιέρα** [η] ουσιαστικό (ψωμιέρες) → ψωμί

**ψώνια** [τα] ουσιαστικό (ψώνια)

☑ Τα ψώνια είναι τα πράγματα που αγοράζει κάποιος.

✍ Η κυρία Μαργαρίτα και η Αθηνά γύρισαν από τα μαγαζιά με τις τσάντες τους γεμάτες

ψώνια. ◇ Η κυρία Μαργαρίτα και η Αθηνά ψώνισαν ρούχα και παπούτσια.

○ αγοράζω 🎵 ψώ-ναι



**ψωνίζω** ρήμα (ψώνισα, θα ψωνίσω) → ψώνια

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

Ω ω



**ωδείο** [το] ουσιαστικό (ωδεία)

☑ Στο ωδείο πηγαίνεις για να μάθεις μουσική και να παίζεις ένα μουσικό όργανο. 🎵 ω-δεί-ο

**ωκεανός** [ο] ουσιαστικό (ωκεανοί)

☑ Ο ωκεανός είναι μία μεγάλη θάλασσα.

📍 Ο Κώστας και η Αθηνά έψαξαν στην υδρόγειο σφαίρα και βρήκαν τον Ατλαντικό και τον Ειρηνικό ωκεανό. 🎵 ω-κε-α-νός

**ωμός, ωμή, ωμό** επίθετο (ωμοί, ωμές, ωμά)

☑ Τα ωμά τρόφιμα δεν έχουν ψηθεί ούτε μαγειρευτεί. 📍

Η Αθηνά δεν έδινε ποτέ ωμό ψάρι στη Ροζαλία. Φρόντιζε πάντα να είναι ψημένο.

● μαγειρεμένος, ψητός 🎵 ω-μός

**ώμος** [ο] ουσιαστικό (ώμοι)

☑ Οι ώμοι μας είναι εκεί όπου τα χέρια μας ενώνονται με το υπόλοιπο σώμα μας.


🎵 ώ-μος 📍 'το σώμα μας'

**ώρα** [η] ουσιαστικό (ώρες)

☑ Με την ώρα μετράμε το χρόνο που περνάει. Μία ώρα έχει εξήντα λεπτά. Μία ημέρα έχει είκοσι τέσσερις ώρες.



## ωραίος----- ώριμος--

 Ο Κώστας κοίταξε το ρολόι του. Ήθελε να μάθει τι ώρα είναι.

✓ «Έχεις λίγη ώρα να ψάξουμε για τη Ροζαλία;»  
ρώτησε η Αθηνά το Νίκο. Έχεις χρόνο για ψάξιμο;  
«Ωρες ώρες νομίζω ότι δε θα τη βρούμε». Μερικές φορές.

✓ Λέμε ότι κάποιος χάνει ή σκοτώνει την ώρα του, όταν ασχολείται με άχρηστα πράγματα. Όταν κάποιος δεν αργεί, λέμε ότι είναι στην ώρα του.

♪ ω-ρα

**ωραίος**, ωραία, ωραίο επίθετο

(ωραίοι, ωραίες, ωραία)

☑ Ωραίο λέμε κάποιον ή κάτι που έχει ευχάριστη και καλή εμφάνιση. Ωραίο λέμε και κάτι που μας αρέσει.  «Τι ωραία που είναι η ζωγραφιά σου»

είπε ο Κώστας στην Αθηνά. «Χαίρομαι να την κοιτάζω». ○ όμορφος ● άσχημος

◇ Όταν περνάς ωραία,  
περνάς ευχάριστα.

♪ ω-ραί-ος



Η Αθηνά είδε στο περιοδικό μία ωραία ηθοποιό.

**ωριμάζω** ρήμα (ωρίμασα, θα ωριμάσω) → ώριμος

**ώριμος**, ώριμη, ώριμο επίθετο

(ώριμοι, ώριμες, ώριμα)

☑ Ένα ώριμο φρούτο είναι έτοιμο για να το κόψουμε και να το φάμε. ○ γινωμένος ● άγουρος

α  
β  
γ  
δ  
ε  
ζ  
η  
θ  
ι  
κ  
λ  
μ  
ν  
ξ  
ο  
π  
ρ  
σ  
τ  
υ  
φ  
χ  
ψ  
ω

## ωφέλιμος -----ωχ

α

◇ Όταν ένα φρούτο έχει ωριμάσει, είναι ώριμο.

β

♪ ώ-ρι-μος

γ

δ

**ωφέλιμος**, ωφέλιμη, ωφέλιμο επίθετο (ωφέλιμοι, ωφέλιμες, ωφέλιμα) → ωφελώ

ε

ζ

**ωφελώ**, ωφελούμαι ρήμα

(ωφέλησα, θα ωφελήσω)

η

☑ Όταν ωφελείς κάποιον, κάνεις κάτι που τον βοηθάει.

θ

ι

✍ «Νομίζω ότι τα φρούτα θα ωφελήσουν την υγεία μου και τη διαίτά μου» είπε ο θεός Αλέκος.

κ

○ βοηθώ ● βλάπτω, ζημιώνω

λ

◇ «Τα φρούτα θα μου δώσουν πολλές ωφέλιμες

μ

βιταμίνες». ○ χρήσιμος ● άχρηστος ♪ ω-φε-λώ

ν

ξ

**ωχ** επιφώνημα

ο

☑ Λέμε ωχ, όταν πονάμε ή όταν κάτι κακό θα συμβεί. ♪ ωχ

π

ρ

σ

τ

υ

φ

χ

ψ

ω

## Μαθαίνουμε να γράφουμε τα γράμματα του αλφάβητου.

Το αλφάβητο έχει 24 **γράμματα**. Μπορούμε να τα γράψουμε με κεφαλαία ή με μικρά. Στον πίνακα που θα δεις πιο κάτω γράψαμε όλα μαζί τα **γράμματα** και με τους δύο τρόπους.

κεφαλαία
<b>A B Γ Δ E Z H Θ I Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω</b>
μικρά
<b>α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ σ τ υ φ χ ψ ω</b>

Χρωματίσαμε τα **σύμφωνα** με μαύρο χρώμα και τα **φωνήεντα** με **κόκκινο**.

Μπορείς να βρεις πόσα είναι τα **σύμφωνα** και πόσα τα **φωνήεντα** του αλφάβητου;

Μπορείς να βρεις κι άλλες λέξεις που ν' αρχίζουν από κάθε γράμμα;

## Πότε χρησιμοποιούμε κεφαλαία και πότε μικρά;

Τα κεφαλαία τα χρησιμοποιούμε στην αρχή μίας πρότασης:

**Με λένε Αθηνά.**

Με κεφαλαία γράφουμε και το πρώτο γράμμα των κύριων ονομάτων:

**Με λένε Αθηνά.**

Τέτοια ονόματα είναι τα ονόματα των ανθρώπων και των τόπων, όπως οι πόλεις και οι χώρες:

**Ελλάδα, Θεσσαλονίκη, Κώστας**

Τόνο παίρνουν μόνο τα φωνήεντα και μάλιστα τα μικρά γράμματα. Τα μεγάλα γράμματα παίρνουν τόνο μόνο στην αρχή της λέξης και της πρότασης:

**Όταν βρέχει, κραάμε ομπρέλα.**

**Η Αρτα είναι στην Ηπειρο.**

**Φωνήεντα: α, ε, ι, η, ο, υ, ω**

**Σύμφωνα: β, γ, δ, ζ, θ, κ, λ, μ, ν, ί, π, ρ, σ, τ, φ, χ, ψ**

## Μαθαίνουμε να προφέρουμε και τους φθόγγους.

Τα ζώα όταν φωνάζουν, βγάζουν ήχους. Μπορούμε να γράψουμε αυτούς τους ήχους με γράμματα. Η γάτα κάνει νιάου, ο κόκορας κάνει κικιρίκου, ο σκύλος γαβ.

Ήχους βγάζουν και οι άνθρωποι όταν μιλάνε. Τους ήχους αυτούς τους λέμε φθόγγους.

Ένας φθόγγος μπορεί να γράφεται με διαφορετικά γράμματα. Στην πρόταση Ο σκύλος του κυρίου Μιχάλη κυνηγάει τη Ροζαλία, ο φθόγγος ι υπάρχει 10 φορές.

Όταν θέλουμε να προφέρουμε τους φθόγγους, μπορούμε να χρησιμοποιούμε και κάποια σύμβολα, τα φωνητικά σύμβολα. Να τα σύμβολα που χρησιμοποιούμε για να γράψουμε τους φθόγγους που ακούμε. Οι φθόγγοι είναι φωνήεντα και σύμφωνα.

### Φωνήεντα

ακούω φθόγγους	γράφω γράμματα
α	πατάτα
ε	πέντε, κεντώ, καιρός
ι	πίνω, τρύπα, ήχος, κοιμάμαι, εικόνα, υιοθετώ
ο	κόρη, ώμος
ου	κουνώ, ουρανός

## Σύμφωνα

ακούω φθόγγους	γράφω γράμματα
β	βάρος, Σάββατο, χορεύω, αυλή
γ	γάτα
γ'	γελώ, γείτονας, χέρια, διαβάζω, δεκαριά, βιάζομαι
δ	δάσκαλος
ζ	ζώο, σγουρός, σβήνω
θ	θάλασσα
κ	καλός, εκκλησία
κ'	κερί, κιμάς, παιδάκια
λ	λαμπάδα, αλλαγή
λ'	λιακάδα
μ	μαμά
ν	ναι, νωρίς, γενναίος
ν'	νιάτα, κούνια
π	πατέρας
ρ	ρόδι, ώρα
σ	σαλάτα, σώμα, θάλασσα
τ	τυρί, τρώω
φ	φαγητό, ευχαριστώ, αυτός
χ	χορεύω, χαρά
χ'	χέρι, χήρα, χιόνι, ματιά
μπ	μπαμπάς
ντ	νταντά
γκ	γκαρίζω, γκολ
γκ'	γκι, άγγελος
τσ	τσιρίζω, τσόκαρο
τζ	τζίτζικας
πσ	ψωμί
κσ	έξω

Μερικές φορές το **ι** προφέρεται πολύ γρήγορα και δεν ακούγεται σαν ολόκληρος φθόγγος, είναι δηλαδή ημίφωνο, όπως στις λέξεις **χαϊδεύω**, **αηδόνι**, **κελαηδώ**

**Δες τις λέξεις:**

**κλίμα - κλήμα**

**τοίχος - τείχος**

**φύλλο - φύλο**

**ψηλός - ψιλός.**

Γράφονται διαφορετικά,  
αλλά προφέρονται το ίδιο. Είναι **ομόηχες**.



**Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του Νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946, 108, Α).**

**Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ -ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.**



Ἐπειδὴ καὶ ἡ γῆ οὖν διχρῆσθη  
μοῖζει νὰ εἶναι,  
καὶ μὴ εἴη θάνατος πεδῶν  
ἀγὰ σέα φεμάτα.

Κόσμος ζῆντων

ὈΥΚΑΧΗΜΟΝΕΙ  
ὈΥΖΗΤΕΙΤΚΕΧΥΤΗΣ

ο.ωττωκαρδιαμ  
υπτωκαρδιαμ

ΠΨΧΗΝΤ:ΝΗΛΕΝ:

ΠΝΑΛΑΝΨ

Τ  
Ο  
Δ

ΒΙΑΡ

Ε  
+

Βαφ

—U— —UU— —UU— UU—  
—UU—

